



Τ.Ε.Ι. ΗΠΕΙΡΟΥ ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

**ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ : ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ
ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ 2007 ΕΩΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2012**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΕΡΙΣΤΕΡΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ , Α.Μ. 9730

Επιβλέπων Καθηγήτρια κα. Χυζ Αλίνα

ΠΡΕΒΕΖΑ 2013

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή

Τόπος, Ημερομηνία

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Ονοματεπώνυμο, Υπογραφή

2. Ονοματεπώνυμο, Υπογραφή

3. Ονοματεπώνυμο, Υπογραφή

Ο Προϊστάμενος του Τμήματος

Copyright © Περιστέρης Κών/νος 2013

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Λογιστικής του ΤΕΙ Ηπείρου Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	8
1.1. ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ : ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	8
1.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	10
1.3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	13
1.4. ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	17
1.4.1. Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	20
1.4.2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	28
1.4.3. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ.....	31
1.4.4. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΕΛΑΤΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	32
1.5. ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	34
1.5.1. ΠΑΡΟΔΟΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ.....	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΙΑ	47
2.1. ΟΙ ΚΥΡΙΟΙ ΕΠΟΠΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	49
2.2. ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΣΜΟΣ.....	52
2.3. Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ	53
2.3.1. ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ.....	54
2.4. ΒΑΣΙΛΕΙΑ I (BASEL I)	57
2.4.1. ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΑΓΟΡΑΣ... ..	58
2.4.2. ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ I	59
2.5. ΒΑΣΙΛΕΙΑ II – ΤΟ ΝΕΟ ΣΥΜΦΩΝΟ.....	61
2.5.1. ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II	62
2.5.2. ΟΙ ΠΥΛΩΝΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II	64
2.5.3. ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ II	70
2.5.4. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ	72
2.6. ΒΑΣΙΛΕΙΑ III	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	76
3.1. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ.....	78
3.2. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΔΥΝΑΤΕΙ ΝΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙ ΤΗΝ ΕΓΧΩΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	81
3.3. ΕΣΟΔΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ.....	84
3.4. ΑΝΑΚΕΦΑΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.....	88
3.5. Η ΚΡΙΣΗ ΧΡΕΟΥΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ.....	90
3.6. ΖΗΜΙΕΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΞΙ ΧΡΟΝΙΑ	90
3.7. ΠΟΡΕΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ.....	91

3.8. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	93
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	95
4.1. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ (ΟΡΙΣΜΟΣ)	95
4.1.1. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ	96
4.1.2. ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	97
4.1.3. ΚΡΙΣΗ - ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	98
4.1.4. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΧΡΕΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ	100
4.2. ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	104
4.3. ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΧΡΕΟΥΣ.....	116
4.4. ΤΑ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	119
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	120
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	122
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	125

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο τραπεζικός τομέας αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες της οικονομίας μιας χώρας. Για να είναι ισχυρή μια οικονομία πρέπει και το χρηματοπιστωτικό της σύστημα να είναι ισχυρό. Το τραπεζικό σύστημα είναι ο «σπονδυλική στήλη» του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας. Είναι καθοριστικός παράγοντας για την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας, εξασφαλίζοντας ρευστότητα για την χρηματοδότηση δυναμικών κλάδων της οικονομίας και καινοτόμων επενδυτικών πρωτοβουλιών. Μια χώρα δεν μπορεί να έχει αναπτυγμένη οικονομία δίχως ένα αναπτυγμένο τραπεζικό σύστημα, καθώς επίσης δεν μπορεί να υφίσταται υγιές τραπεζικό σύστημα όταν η οικονομία της χώρας εμφανίζει προβλήματα και δεν στηρίζεται σε γερά θεμέλια. Η μεγάλη χρηματοπιστωτική κρίση έκανε την εμφάνιση της στο τραπεζικό σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και σύντομα μετατράπηκε σε μια παγκόσμια οικονομική κρίση. Στην περίπτωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος συνέβη το ακριβώς αντίθετο, ενώ οι ελληνικές τράπεζες εμφάνιζαν σημαντική επαγγελματική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια, η κρίση χρέους που ξεσπά στην Ελλάδα μεταδίδεται και στο τραπεζικό σύστημα της χώρας.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης και οι εξελίξεις τα έτη 2007 έως 2012, για να διαπιστωθεί σε πιο βαθμό έχουν επηρεαστεί οι ελληνικές τράπεζες από την παγκόσμια και την ελληνική οικονομική κρίση. Επίσης πραγματεύεται την σφαιρική εξέταση του τραπεζικού κλάδου της Ελλάδος και γίνεται η προσπάθεια για κατανόηση του τρόπου λειτουργίας των τραπεζών, κάτω από θεσμοθετημένους κανόνες και πλαίσια περί κεφαλαιακής επάρκειας της Επιτροπής της Βασιλείας. Η επίτευξη των παραπάνω στόχων θα πραγματοποιηθεί μέσα από:

- Την παρουσίαση της δομής του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.
- Την αναγνώριση των πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα.
- Του ανταγωνισμού και των παραγόντων που επηρεάζουν το περιβάλλον που λειτουργούν.
- Την μελέτη των τραπεζικών δραστηριοτήτων.

- Την ανάλυση των κινήτρων για εξαγορές και συγχωνεύσεις καθώς και την εικόνα που παρουσιάζει ο κλάδος πάνω στο θέμα αυτό.
- Την περιγραφή του κώδικα τραπεζικής δεοντολογίας και του τραπεζικού μεσολαβητή, ως θεσμοθετημένου οργάνου που λειτουργεί νομίμως στην Ελλάδα.
- Την μελέτη και ανάλυση του ρόλου της Επιτροπής της Βασιλείας, του πρώτου και δευτέρου Συμφώνου αυτής για την κεφαλαιακή επάρκεια καθώς και της σπουδαιότητας αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

1.1 ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ : ΕΝΝΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το Τραπεζικό Σύστημα αποτελεί την καρδιά του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας. Σε αυτό εντάσσονται οργανισμοί που κατέχουν τον ρόλο του διαμεσολαβητή ανάμεσα σε αποταμιευτές και πιστούχους, εξασφαλίζοντας τον μετασχηματισμό της ρευστότητας. Το τραπεζικό σύστημα συμβάλλει στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας με την τόνωση της εγχώριας ζήτησης, την χρηματοδότηση δυναμικών κλάδων της οικονομίας και καινοτόμων επενδυτικών πρωτοβουλιών. Η αποτελεσματικότητα της συμβολής τους εξαρτάται από την ύπαρξη αξιόπιστου θεσμικού πλαισίου, το οποίο ρυθμίζει την λειτουργία της κοινωνίας σε οικονομικό επίπεδο και στηρίζει τις αναπτυξιακές διαδικασίες.

Οι τράπεζες, που ονομάζονται και «πιστωτικά ιδρύματα» δέχονται καταθέσεις χρηματικών ποσών και ταυτόχρονα χορηγούν χρηματικά ποσά με τη μορφή δανείων. Οι καταθέσεις στις τράπεζες προέρχονται από ιδιώτες, ιδιωτικές επιχειρήσεις, δημόσιους οργανισμούς κ.λπ., και διακρίνονται σε καταθέσεις όψεως, καταθέσεις ταμειυτηρίου και προθεσμιακές καταθέσεις.

Για να καλύψουν οι τράπεζες το κόστος λειτουργίας τους (μισθούς υπαλλήλων, ενοίκια, ηλεκτρικό ρεύμα, τόκους καταθέσεων κ.λπ.) και να έχουν κέρδος, χορηγούν δάνεια με μεγαλύτερο επιτόκιο από αυτό των καταθέσεων. Η χορήγηση δανείων γίνεται σε ιδιώτες, σε επιχειρήσεις και στο κράτος. Όπως, κάθε επιχείρηση, έτσι και μια τράπεζα έχει ως αντικειμενικό στόχο τη μεγιστοποίηση του κέρδους. Όσο αυξάνονται τα δάνεια που χορηγεί, τόσο αυξάνονται οι τόκοι που εισπράττει και, επομένως, τα κέρδη της. Συνεπώς, μεγιστοποίηση του κέρδους θα σήμαινε, ουσιαστικά, μεγιστοποίηση των χρηματικών ποσών που χορηγεί η τράπεζα.

Υπάρχουν, ωστόσο, δύο σοβαροί περιορισμοί στις δανειοδοτήσεις. Ο ένας προέρχεται από την πολιτική και τους κανονισμούς που επιβάλλει η Κεντρική Τράπεζα, όπως ο καθορισμός του ποσοστού των ρευστών διαθέσιμων. Τα ρευστά διαθέσιμα είναι

ένα απόθεμα χρημάτων που οφείλει να κρατάει η εμπορική τράπεζα στο ταμείο της. Ο άλλος περιορισμός προέρχεται από τις ίδιες τις εμπορικές τράπεζες, που επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την επιστροφή των χρηματικών κεφαλαίων που δανείζουν μαζί με του τόκους. Γι' αυτό τον λόγο, όταν μια τράπεζα χορηγεί κάποιο δάνειο, φροντίζει να ερευνά την οικονομική κατάσταση του δανειοδοτούμενου και τη δυνατότητα της αποδοτικής χρησιμοποίησης του δανείου, επιδιώκει δηλαδή, την εξασφάλιση των κεφαλαίων της.

Οι δύο παραπάνω επιδιώξεις είναι σε κάποιο βαθμό αντίθετες. Όσο μεγαλύτερος είναι ο όγκος των δανείων που δίνει μια τράπεζα, τόσο πιο πολλά είναι τα έσοδά της και, συνεπώς, τα κέρδη της, αλλά τόσο πιο μεγάλος είναι και ο κίνδυνος απώλειας χρηματικών κεφαλαίων. Τελικά, η πολιτική των δανειοδοτήσεων είναι τέτοια, ώστε να επιτυγχάνονται υψηλά κέρδη, χωρίς υπερβολικούς κινδύνους.

Η κλασική λειτουργία των συμμετεχόντων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα μιας χώρας είναι η άσκηση πίστης. Ως πίστη χαρακτηρίζεται η μεταβίβαση δύναμης εξουσίας οικονομικών πόρων, με τον όρο επιστροφής τους μετά την παρέλευση ορισμένου χρονικού διαστήματος.

Με την πίστη μεταβιβάζονται έναντι ανταλλάγματος, περιουσιακά στοιχεία από οικονομικές μονάδες που τα αποταμιεύουν, σε οικονομικές μονάδες που τα εκμεταλλεύονται για την άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων. Γίνεται φανερό ότι η σπουδαιότητα του ρόλου του χρηματοπιστωτικού συστήματος βρίσκεται σε δύο κυρίως τομείς της οικονομικής ζωής. Πρώτο, στο γεγονός ότι με την παρέμβασή του γίνεται δυνατή η αξιοποίηση των χρηματικών πόρων που διαθέτει η οικονομία και που αλλιώς, ίσως έμεναν αδρανείς. Δεύτερο, στην ευνοϊκή επίδραση που ασκεί στη συνολική αποταμίευση της οικονομίας.

Στα πλαίσια αυτά, οι λειτουργίες που επιτελεί το χρηματοπιστωτικό σύστημα μπορούν να διακριθούν σε:

- Διάθεση των απαιτούμενων κεφαλαίων για την πραγματοποίηση επενδυτικών σχεδίων.
- Μείωση του κινδύνου του μεμονωμένου δανειστή να απολέσει τους χρηματικούς του πόρους, με άμεση συνέπεια τη μείωση του κόστους κεφαλαίου.
- Αποτροπή καταστάσεων στενότητας ρευστού χρήματος, άρα άρση της πιθανότητας ρευστοποίησης παγίων στοιχείων που συνήθως αποτελεί ζημιά και ανασταλτικό παράγοντα στη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

- Διάθεση πείρας και ειδικών γνώσεων με στόχο την επιλογή των οικονομικών εκείνων δραστηριοτήτων που θα είναι και οι πλέον παραγωγικές.
- Παροχή δυνατότητας στις οικονομικές μονάδες , χρονικής κατανομής των δαπανών. Πρόκειται για βασική υπηρεσία που προσφέρεται σε άτομα και επιχειρήσεις αφού τους επιτρέπει να προσδιορίζουν αυτά και όχι ο χρόνος κτήσης των αγαθών, το χρονικό σημείο στο οποίο θα προβούν σε μία δαπάνη.

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Επί κυβέρνησης Καποδίστρια φαίνεται επιτακτική η ανάγκη ανάπτυξης ενός τραπεζικού συστήματος για την ικανοποίηση των αναγκών της οικονομίας, της μείωσης της τοκογλυφίας και τη βοήθεια στη γεωργία. Έτσι, το 1828 συστήθηκε η Εθνική Χρηματοδοτική Τράπεζα. Οι γενικότερες πολιτικοοικονομικές συνθήκες της περιόδου αυτής, η αποτυχία της να αναπτύξει την εμπιστοσύνη του κόσμου σ' αυτήν και οι λίγες αποταμιεύσεις που έγιναν, κατέληξε στη διάλυσή της το έτος 1834.

Στις 30 Μαρτίου του 1841 ιδρύθηκε η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας (Ε.Τ.Ε.), που αποτέλεσε τη βάση για την ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας.

Το κεφάλαιο της Εθνικής Τράπεζας ορίστηκε με νόμο σε 500.000 δρχ. και παραχωρήθηκε σε αυτή το δικαίωμα έκδοσης τραπεζικών γραμματίων. Με βασιλικά διατάγματα που εκδόθηκαν αργότερα, καθορίστηκαν οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των μετοχών και ρυθμίστηκαν τα της διοίκησης και της εσωτερικής λειτουργίας.

Κατά το έτος 1848 η τράπεζα αντιμετώπισε την πρώτη οικονομική κρίση λόγω των πολιτικών γεγονότων στην Ευρώπη, που είχαν επίδραση στις εξωτερικές πιστώσεις που είχαν ανασταλεί. Στη συνέχεια, η κρίση στο εμπόριο, χειροτέρευσε την κατάσταση, γιατί οι έμποροι δεν μπορούσαν να ικανοποιήσουν της υποχρεώσεις τους προς την τράπεζα.

Στις 22 Μαΐου 1928 ιδρύθηκε εκδοτική τράπεζα, που ονομάστηκε Τράπεζα της Ελλάδος, σ' αυτή μεταβιβάστηκε το εκδοτικό προνόμιο και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την πιστωτική κυκλοφορία και, κατά συνέπεια, αφαιρέθηκαν από την

Ε.Τ.Ε. Την 1^η Μαρτίου 1928 η Γενική Συνέλευση των μετόχων της Ε.Τ.Ε. τροποποίησε το καταστατικό της τράπεζας σύμφωνα με τις νέες συνθήκες και εξέλεξε Διοικητή τον Γ. Δροσόπουλο αντί του Αλ. Διομήδη, που διορίστηκε Διοικητής στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Το 1929 ιδρύθηκε η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος που ανέλαβε, κάτω από την εποπτεία του κράτους, την αγροτική πίστη.

Το 1946 συστάθηκε η Νομισματική Επιτροπή (Ν.Ε.) και επιφορτίστηκε με τη χάραξη και εκτέλεση συγκεκριμένης νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής, με αποτέλεσμα προοδευτικά να κυριαρχήσει στο νομισματοπιστωτικό τομέα.

Το 1982 η Νομισματική Επιτροπή καταργείται και οι περισσότερες αρμοδιότητές της μεταβιβάζονται στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Με την δημοσίευση του νόμου 2076/1.8.1992 (Ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες συναφείς διατάξεις), διαμορφώθηκε το θεσμικό πλαίσιο του σύγχρονου ελληνικού τραπεζικού συστήματος, το οποίο υπέστη σημαντικότερες μεταβολές.

Με το νόμο 2076/1992 :

- Ενσωματώθηκε στην ελληνική τραπεζική νομοθεσία η κοινοτική νομοθεσία (2^η τραπεζική Οδηγία 89/646/ΕΟΚ, όπως κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2000/12/εκ).
- Καθορίστηκαν βασικές έννοιες όπως, τι είναι Πιστωτικό Ίδρυμα, Χρηματοδοτικό Ίδρυμα, Μητρική Επιχείρηση, θυγατρική Επιχείρηση, Υποκατάστημα, Κράτος – Μέλος καταγωγής, Κράτος – Μέλος υποδοχής, Ίδια Κεφάλαια, Συντελεστής Φερεγγυότητας.
- Ορίστηκε το πεδίο εφαρμογής του νόμου σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα στην Ελλάδα, με εξαίρεση την Τράπεζα της Ελλάδος, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και τα πιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν και λειτουργούν σε άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε. και έχουν ρητά εξαιρεθεί από τις κοινοτικές οδηγίες.
- Καθορίστηκαν οι όροι και οι προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα.
- Καθορίστηκαν οι όροι και οι προϋποθέσεις ανάκλησης άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα.
- Καθορίστηκαν οι όροι και οι προϋποθέσεις ίδρυσης υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων άλλων Κρατών – μελών της Ε.Ε. στην Ελλάδα.

- Καθορίστηκαν οι όροι και οι προϋποθέσεις εγκατάστασης ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων σε τρίτες χώρες καθώς και η εγκατάσταση στην Ελλάδα πιστωτικών ιδρυμάτων τρίτων, εκτός Ε.Ε., χωρών.
- Οροθετήθηκαν οι αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος για την άσκηση εποπτείας στα πιστωτικά Ιδρύματα.
- Δημιουργήθηκε κατάλογος των δραστηριοτήτων των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Με το νόμο 3601/1.8.1997.
- Ενσωματώθηκαν στην ελληνική τραπεζική νομοθεσία οι κοινοτικές οδηγίες 2006/48/ΕΚ σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας από τα πιστωτικά ιδρύματα, και 2006/49/ΕΚ για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων και επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Αναδιατυπώθηκαν βασικές έννοιες όπως, τι είναι Πιστωτικό Ίδρυμα, Χρηματοδοτικό Ίδρυμα, Άδεια Λειτουργίας, Μητρική Επιχείρηση, θυγατρική Επιχείρηση, Υποκατάστημα, Κράτος – Μέλος καταγωγής, Κράτος – Μέλος υποδοχής, Ίδια Κεφάλαια, Λειτουργικός Κίνδυνος, Ίδρυμα Ηλεκτρονικού χρήματος, Ηλεκτρονικό Χρήμα.
- Επανακαθορίστηκαν οι όροι και οι προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα καθώς και οι όροι και οι προϋποθέσεις ανάκλησης άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα.
- Επαναπροσδιορίστηκαν οι αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος για την άσκηση της εποπτείας στα πιστωτικά ιδρύματα.
- Εμπλουτίστηκε ο κατάλογος των δραστηριοτήτων των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα.
- Ορίστηκαν ειδικές ρυθμίσεις για τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος.
- Γίνεται αναφορά στο υπηρεσιακό και επαγγελματικό απόρρητο καθώς και περιγραφή των υποχρεώσεων των προσώπων που είναι επιφορτισμένα με το νόμιμο έλεγχο των ετήσιων και ενοποιημένων καταστάσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων.

*Πηγή : Δρ. Π., Α., Κιόχος, Δρ. Γ., Δ., Παπανικολάου *ΧΡΗΜΑ – ΠΙΣΤΗ – ΤΡΑΠΕΖΕΣ*, Αθήνα 2008

1.3 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Σύμφωνα με την καταργηθείσα Πρώτη Τραπεζική Οδηγία (οδηγία 77/780/ΕΟΚ), ως Πιστωτικό Ίδρυμα ορίζεται *«επιχείρηση της οποίας η δραστηριότητα συνίσταται στο να δέχεται καταθέσεις από το κοινό ή άλλα επιστρεπτέα κεφάλαια και να χορηγεί πιστώσεις για λογαριασμό της»*.

Τα πιστωτικά ιδρύματα συνιστούν πλέον ένα από τα δομικά στοιχεία κάθε οικονομίας και μέσω των λειτουργιών που επιτελούν συμμετέχουν ενεργά, στηρίζοντας τους φορείς της αναπτυξιακής διαδικασίας. Το πρώτο πιστωτικό ίδρυμα που ιδρύθηκε και λειτούργησε στην Ελλάδα ήταν η Ιονική Τράπεζα (1834) και ακολούθησε η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία ιδρύθηκε το 1841. Έκτοτε και μέχρι σήμερα, οι Τράπεζες από ανταλλάκτες και εκδότες χρημάτων έχουν εξελιχθεί στους σπουδαιότερους συλλέκτες και διανομείς των χρηματοοικονομικών πληροφοριών στο οικονομικό σύστημα.

Το θεσμικό πλαίσιο των Τραπεζών στη χώρα μας άρχισε να διαμορφώνεται με το Νόμο 5076/1931 «περί Ανωνύμων Εταιριών και Τραπεζών», στο άρθρο 10 παρ.1 του οποίου ορίζεται ότι *«Τράπεζα είναι αι επιχειρήσεις αίτινες, ανεξαρτήτως ετέρου σκοπού αυτών, δέχονται κατ' επάγγελμα καταθέσεις χρημάτων ή άλλων αξιών»*. Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζών, ωστόσο, είναι μεταβλητό καθώς τα ιδρύματα είναι υποχρεωμένα να αναπροσαρμόζονται συναρτήσει των θεσμικών μεταβολών που επιβάλλει το επιχειρηματικό περιβάλλον. Κατά συνέπεια, οι τράπεζες λειτουργούν πλέον περισσότερο με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια έχοντας απομακρυνθεί σταδιακά από τον προγενή τους χαρακτήρα, προχωρώντας σε ριζοσπαστικές αποφάσεις, διαμορφώνοντας διαφορετικό προφίλ αναφορικά τόσο με την αποστολή τους και τη λειτουργία τους, όσο και με την οργανωτική δομή και στρατηγική τους. Συνηθίζεται να αναφέρεται, πλέον, ότι μιλάμε για την τράπεζα πολλαπλών δραστηριοτήτων (universal banking). (Αγγελόπουλος Π. 2008)

*Πηγή : Αγγελόπουλος Π., Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Β έκδοση, εκδ. Αθ. Σταμούλης, Αθήνα, 2008.

Οι χρηματοπιστωτικές αγορές αποτελούν το μέσο για τη μεταφορά αποταμίευσης σε δανειακό κεφάλαιο. Με άλλα λόγια, αποτελούν το σύνολο των θεσμών, μεθόδων και διαδικασιών μετασχηματισμού της αποταμίευσης σε δανειακό κεφάλαιο. Η κύρια αποστολή, λοιπόν, των τραπεζικών ιδρυμάτων στο υφιστάμενο, συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον, είναι η αναδιανομή αποταμιεύσεων των πλεονασματικών μονάδων προς τις καταλληλότερες επενδυτικές ή καταναλωτικές χρήσεις, συμβάλλοντας θετικά τόσο στο παραγόμενο προϊόν της οικονομίας όσο και στην ικανοποίηση του καταναλωτικού κοινού. Η διαδικασία αυτή πραγματοποιείται με τον δανεισμό των χρημάτων των αποταμιευτών σε οργανισμούς που λειτουργούν ως χρηματοπιστωτικοί διαμεσολαβητές και οι οποίοι με τη σειρά τους δανείζουν τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις.

Ο παραδοσιακός, λοιπόν, ρόλος των τραπεζικών ιδρυμάτων σήμερα, συνίσταται στην παροχή δύο βασικών κατηγοριών υπηρεσιών: αφενός *διαμεσολαβητικές υπηρεσίες*, η λογιστική απεικόνιση των οποίων λαμβάνει χώρα είτε στο ενεργητικό και παθητικό του ισολογισμού τους είτε σε λογαριασμούς τάξεως, και αφετέρου *υπηρεσίες πληρωμών*. Με λίγα λόγια, οι τράπεζες αποτελούν το διαμεσολαβητή ανάμεσα σε αποταμιευτές και πιστούχους χορηγώντας δάνεια και ταυτόχρονα αποδεχόμενες τις καταθέσεις του κοινού, βελτιώνοντας με τον τρόπο αυτόν την αποτελεσματικότητα του χρηματοδοτικού συστήματος και παράλληλα προσφέροντας προστασία στους καταθέτες τους.

Σήμερα, το βασικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων, κατ' εφαρμογή των σχετικών οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τίθεται με το νόμο 3601/01.08.2007, με τον οποίο το πλαίσιο λειτουργίας των Τραπεζών προσαρμόζεται στους κανόνες της επιτροπής της Βασιλείας (Βασιλεία II). Σύμφωνα με το νόμο αυτόν, ορίζεται ότι *«Πιστωτικό ίδρυμα είναι η επιχείρηση, η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό και στη χορήγηση δανείων ή λοιπών πιστώσεων για λογαριασμό της, καθώς και το ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος.»* (Γλύκας Μ. – Ξηρογιάννης Γ. – Σταϊκούρας Χ. , 2006)

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 3601/2007, οι δραστηριότητες που μπορούν να καλύψουν τα πιστωτικά ιδρύματα είναι οι ακόλουθες:

*Πηγή : Γλύκας Μ. – Ξηρογιάννης Γ. – Σταϊκούρας Χ., Οργάνωση και Διοίκηση Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2006.

Η ίδρυση και η λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα διέπεται από τις διατάξεις του ν. 3601/2007. Σύμφωνα με το νόμο, τα πιστωτικά ιδρύματα ιδρύονται υποχρεωτικά με τη νομική μορφή της ανώνυμης εταιρείας, με εξαίρεση τις συνεταιριστικές τράπεζες που ιδρύονται με τη νομική μορφή των αστικών συνεταιρισμών. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που μπορούν να προσφέρουν τα πιστωτικά ιδρύματα αναφέρονται αναλυτικά στην τραπεζική οδηγία 2006/48/EK, στον. 3601/2007 και στην οδηγία 2004/39/EK .

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 3601/2007, οι δραστηριότητες που μπορούν να καλύψουν τα πιστωτικά ιδρύματα είναι οι ακόλουθες:

1. Αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων
2. Χορήγηση δανείων ή λοιπών πιστώσεων (συμπεριλαμβανομένου και factoring)
3. Χρηματοδοτική μίσθωση (leasing)
4. Πράξεις διενέργειας Πληρωμών περιλαμβανομένης της μεταφοράς κεφαλαίων
5. Έκδοση και διαχείριση μέσων πληρωμής (πιστωτικών, χρεωστικών καρτών, ταξιδιωτικών και τραπεζικών επιταγών)
6. Εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων
7. Συναλλαγές για λογαριασμό του ιδρύματος ή της πελατείας σε :
 - μέσα χρηματαγοράς (αξιόγραφα, Π/Κ, κτλ)
 - συνάλλαγμα
 - προθεσμιακά συμβόλαια χρηματοπιστωτικών τίτλων ή χρηματοοικονομικά δικαιώματα
 - συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συναλλάγματος
 - κινητές αξίες
8. Συμμετοχές σε εκδόσεις τίτλων και παροχή συναφών Υπηρεσιών (περιλαμβανομένου υπηρεσιών αναδόχου εκδόσεως τίτλων)
9. Παροχή συμβουλών σε επιχειρήσεις (όσον αφορά την διάρθρωση του κεφαλαίου, τη βιομηχανική στρατηγική και συναφή θέματα παροχής συμβουλών στον τομέα της συγχώνευσης και της εξαγοράς επιχειρήσεων)
10. Διαμεσολάβηση στις διατραπεζικές αγορές
11. Διαχείριση ή παροχή συμβουλών για τη διαχείριση του χαρτοφυλακίου
12. Φύλαξη και διαχείριση κινητών αξιών
13. Συλλογή και επεξεργασία εμπορικών πληροφοριών, περιλαμβανομένων και των υπηρεσιών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πελατών

14. Εκμίσθωση θυρίδων
15. έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος
16. Δραστηριότητες που προβλέπονται στο Ν. 2396/96

Νοείται ότι ο ρόλος των Κεντρικών Τραπεζών είναι διαφορετικός και διακριτός, επηρεαζόμενος, μάλιστα, σε κάθε χώρα από το βαθμό ανεξαρτησίας που διαθέτει απέναντι στην εκτελεστική εξουσία. Σε γενικές γραμμές ο ρόλος των Κεντρικών Τραπεζών είναι η στήριξη της οικονομικής σταθερότητας και της ανάπτυξης με την άσκηση της νομισματικής, της πιστωτικής και συναλλαγματικής πολιτικής, απολαμβάνοντας παράλληλα το αποκλειστικό προνόμιο της έκδοσης του χρήματος. Ο ρόλος της Κεντρικής Τράπεζας στη χώρα μας, δηλαδή της Τράπεζας της Ελλάδος, είναι ιδιαίτερα σημαντικός, αφού, από τις αρχές του 2001, έχει ενταχθεί στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) και στο Ευρωσύστημα, που περιλαμβάνει την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ανήκουν στη ζώνη του Ευρώ. Έκτοτε η Τράπεζα της Ελλάδος συμβάλλει με τη δράση της στην επίτευξη των στόχων και την εκτέλεση των καθηκόντων του Ευρωσυστήματος, το οποίο χαράσσει και εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ. (Αγγελόπουλος Π., 2008)



Διάγραμμα 1 : Η λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Πηγή: Κυριαζόπουλος Γεώργιος, Μαυρίδης Δημήτριος, Πετρόπουλος Δημήτριος, Χρήστος Χλιάρας
(http://esdo.teilar.gr/files/proceedings/2010/ORAL/16_final.pdf)

1.4 ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα αποτελεί βασικό εργαλείο στην άσκηση οικονομικής πολιτικής, όπως και σε όλες τις χώρες της Ευρωζώνης άλλωστε, αφού το χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι τραπεζοκεντρικό (bank-based). Οι τράπεζες έχουν την ικανότητα να μεταβάλλουν την προσφορά και ζήτηση χρήματος στην οικονομία, να επιδρούν στις αγοραστικές δυνάμεις, καθώς και να ενοποιούν τις παραγωγικές διαδικασίες.

Οι ελληνικές τράπεζες παρέχουν στην εθνική οικονομία ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών. Στο πλαίσιο της διαμεσολαβητικής λειτουργίας τους προσφέρουν στους θετικούς αποταμιευτές ικανοποιητικές εφαρμογές για την διαχείριση του χαρτοφυλακίου τους, και παράλληλα δίνουν πολλαπλές ευκαιρίες χρηματοδότησης στους δανειζόμενους οδηγώντας σε εκσυγχρονισμό και ανάπτυξη είτε πρόκειται για ιδιώτες είτε για επιχειρήσεις. Στο πλαίσιο του συστήματος πληρωμών παρέχουν στην ελληνική οικονομία μείωση στο κόστος είσπραξης των απαιτήσεων. Οι υπηρεσίες που προσφέρουν είναι αξιόπιστες και εναρμονισμένες με τις κοινοτικές οδηγίες για την προστασία του πολίτη δημιουργώντας περαιτέρω συνθήκες ασφάλειας και διαφάνειας στην οικονομική πραγματικότητα.

Τα πιστωτικά ιδρύματα συνιστούν πλέον ένα από τα δομικά στοιχεία κάθε οικονομίας και μέσω των λειτουργιών που επιτελούν συμμετέχουν ενεργά, στηρίζοντας τους φορείς της αναπτυξιακής διαδικασίας. Το πρώτο πιστωτικό ίδρυμα που ιδρύθηκε και λειτούργησε στην Ελλάδα ήταν η Ιονική Τράπεζα (1834) και ακολούθησε η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία ιδρύθηκε το 1841. Έκτοτε και μέχρι σήμερα, οι Τράπεζες από ανταλλάκτες και εκδότες χρημάτων έχουν εξελιχθεί στους σπουδαιότερους συλλέκτες και διανομείς των χρηματοοικονομικών πληροφοριών στο οικονομικό σύστημα. Ο τραπεζικός κλάδος της χώρας όλα τα χρόνια της λειτουργίας του, πριν την εκδήλωση της κρίσης στη Ελλάδα, παρουσίαζε αξιόλογη πορεία εντός και εκτός των συνόρων της χώρας. Η δημοσιονομική κρίση που εκδηλώνεται στη Ελλάδα επηρεάζει σημαντικά το τραπεζικό σύστημα, αναγκάζοντας τις τράπεζες να λάβουν μέτρα (όπως αύξηση κεφαλαίων, πώληση υποκαταστημάτων στο εξωτερικό κλπ.) για να ανταπεξέλθουν στις δύσκολες αυτές καταστάσεις.

Το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα δεν επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από την διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση, διότι δεν είχε επενδύσει σε τοξικά και άλλα υψηλού

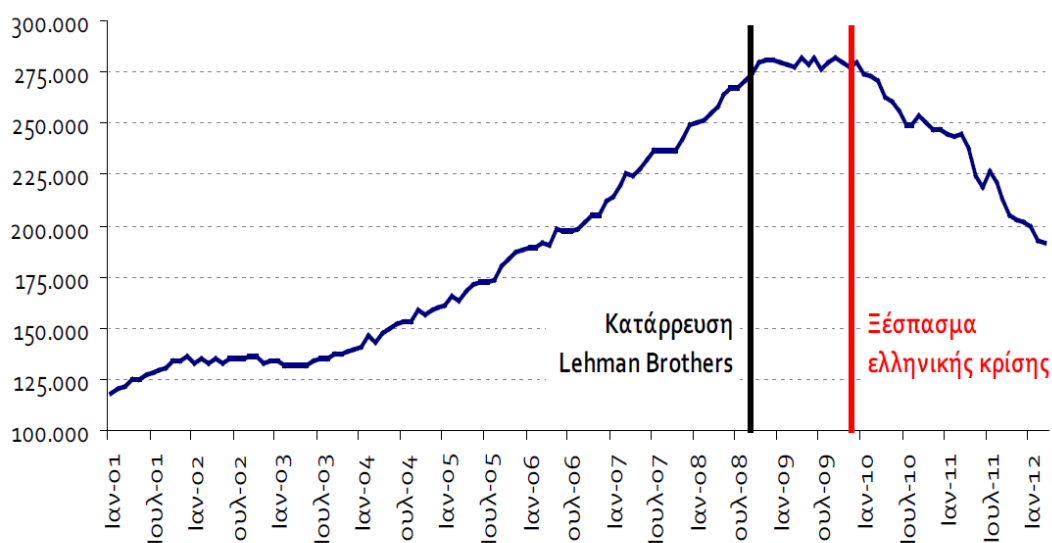
ρίσκου προϊόντα (τα οποία ευθύνονται για το ξέσπασμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και για την κατάρρευση πολλών τραπεζών στις ΗΠΑ και στη Ευρώπη), επίσης δεν παρουσίαζε ενεργή παρουσία στην διεθνή κερδοσκοπία τα τελευταία χρόνια. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας είχαν επικεντρωθεί κυρίως στην χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας και των υποδομών. Είναι σημαντικό να επισημάνουμε στο σημείο αυτό ότι οι Ελληνικές τράπεζες δεν είχαν λόγο να επενδύσουν σε τέτοιου είδους ομόλογα, αφού οι περισσότερες από αυτές παρουσίαζαν μεγάλη πρόοδο εκείνη την περίοδο, επεκτείνοντας τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες σε πολλές χώρες της Νοτιανατολικής Ευρώπης, καθώς και στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων. Συμφώνα με την Ελληνική Ένωση Τραπεζών οι ελληνικές τράπεζες στο τέλος του 2010 ασκούν δραστηριότητα σε 16 χώρες του κόσμου δίνοντας έμφαση στη ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Πιο συγκεκριμένα οι ελληνικές τράπεζες είχαν ανάπτυξη ένα δίκτυο με περισσότερα από 3.496 καταστήματα (5.710 ATM) στα οποία απασχολούνται περισσότεροι από 50.000 εργαζόμενοι και παρουσίασαν κέρδη προ φόρων συνολικού ύψους 790 εκατ. ευρώ. Επίσης είχαν αναπτύξει ένα σύνολο ενεργητικού 90,4 δις ευρώ, αυξημένο κατά 3% σε σχέση με το τέλος του 2009. Αύξησαν τις καταθέσεις τους, συνολικού ύψους 43,5 δις ευρώ (άνω του 15% σε σχέση με το 2009) και είχαν χορηγήσεις ύψους 61,3 δις, ενισχύοντας σε μεγάλο βαθμό τις τοπικές επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά και βελτιώνοντας των δείκτη χορηγήσεων προς καταθέσεις στο 141% το 2010 (από 164% που ήταν το 2009).



Διάγραμμα 2 : Επέκταση δραστηριότητας Ελληνικών τραπεζών σε διάφορες χώρες του κόσμου

Πηγή : Eurobank EFG Research (Eurobank Research Οικονομία & Αγορές, «Ελληνικό τραπεζικό σύστημα, μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας και χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας», Τόμος VII, Τεύχος) (2012) .

Λίγους μήνες μετά την κατάρρευση της Αμερικανικής επενδυτικής τράπεζας Lehman Brothers (Σεπτέμβριο 2008) οι εισροές καταθέσεων των ελληνικών τραπεζών παρουσίασαν μεγάλη αύξηση, πράγμα που υποδηλώνει την εμπιστοσύνη των καταθετών και επενδυτών στην σταθερότητα και ευρωσία του τραπεζικού συστήματος της χώρας μας. Στο διάγραμμα που ακολουθεί τυπώνεται η αύξηση των καταθέσεων και repos των μη NXI (Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα) στα NXI στην Ελλάδα (εκτός της Τράπεζας της Ελλάδος).



Διάγραμμα 3 : Καταθέσεις και repos των μη NXI στα NXI στην Ελλάδα (εκτός της Τράπεζας της Ελλάδος). Σύνολο Γενικής Κυβέρνησης, εγχώριων επιχειρήσεων και νοικοκυριών & μη κατοίκων (υπόλοιπα τέλους περιόδου σε εκατ. ευρώ).

*Πηγή : Eurobank Research Οικονομία & Αγορές, «Ελληνικό τραπεζικό σύστημα, μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας και χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας», Τόμος VII, Τεύχος 1, (Μάιος 2012) . Για περισσότερες λεπτομέρειες βλέπε: Ελληνική Ένωση Τραπεζών «Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2010» Ιούνιος 2011 .

Παρά την δύσκολη οικονομική κατάσταση που αντιμετώπιζε η παγκόσμια οικονομία, σύμφωνα με την Ελληνική Ένωση Τραπεζών, σημειώθηκε μια εντυπωσιακή αύξηση των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων στο εξωτερικό κατά την διάρκεια των ετών 2008 - 2010. Σε πολλές χώρες των Βαλκανίων (όπως η Αλβανία, η Ρουμανία, η Βουλγαρία, η Σερβία, και η ΠΓΔΜ) η παρουσία των ελληνικών τραπεζών είναι πολύ σημαντική και σε ορισμένες από αυτές στην αγορά προσεγγίζει ή υπερβαίνει το 20% του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Τα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα δραστηριοποιούνται το 2010 σε 16 χώρες (το 2007 σε 15 χώρες) μέσω 48 θυγατρικών τραπεζών και υποκαταστημάτων (ενώ το 2007 μέσω 45).

Η οικονομική κρίση που ξεσπά στην Ελλάδα φέρνει το τραπεζικό σύστημα της χώρας στην δυσάρεστη θέση να αντιμετωπίσει σοβαρά προβλήματα, όπως απλήρωτα ή καθυστερούμενα δάνεια, ακριβές καταθέσεις, αύξηση του κόστους χρηματοδότησης των τραπεζών, μείωση της ζήτησης για χρηματοπιστωτικά προϊόντα και υπηρεσίες, χαμηλή αξιοπιστία και έλλειψη εμπιστοσύνης από τους πελάτες τους.

Η έλλειψη πληροφόρησης των πολιτών, η γενικότερη δυσμενή οικονομική κατάσταση στην οποία βρισκόταν η ελληνική οικονομία, καθώς και η αβεβαιότητα και η αμφισβήτηση για την αντιμετώπιση του Ελληνικού προβλήματος, οδήγησαν τους Έλληνες και ξένους επενδυτές και πολίτες στο να βγάλουν τα κεφάλαια τους έξω από την χώρα. Αυτό επέφερε σημαντικές διαταραχές στο τραπεζικό σύστημα και κατ' επέκταση και στην Ελληνική οικονομία γενικότερα. Το πάγωμα της διατραπεζικής αγοράς για τις Ελληνικές τράπεζες, εξαιτίας του ότι τα Ελληνικά κρατικά ομόλογα δεν είναι πλέον αποδεκτά από τις αντισυμβαλλόμενες διεθνείς τράπεζες ως ενέχυρο, οδήγησε το τραπεζικό σύστημα της Ελλάδος να δανειστεί από το Ευρωσύστημα €87 δισ. τον Απρίλιο του 2011.

1.4.1 Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Τράπεζα της Ελλάδος

Η Τράπεζα της Ελλάδος είναι η κεντρική τράπεζα της χώρας. Ιδρύθηκε το 1927 βάσει ενός Παραρτήματος του Πρωτοκόλλου της Γενεύης και άρχισε να λειτουργεί τον Μάιο του 1928. Έχει συσταθεί με τη μορφή ανωνύμου εταιρίας. Ως έδρα της ορίζεται από το Καταστατικό της η Αθήνα, ενώ διατηρεί 17 υποκαταστήματα, 35 πρακτορεία και 9 θυρίδες σε όλη την Ελλάδα.

Από τον Ιανουάριο 2001 η Τράπεζα της Ελλάδος αποτελεί αναπόσπαστο μέλος του Ευρωσυστήματος, που απαρτίζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) που ανήκουν στη ζώνη του ευρώ. Έκτοτε η Τράπεζα της Ελλάδος συμβάλλει με τη δράση της στην επίτευξη των στόχων και την εκτέλεση των καθηκόντων του Ευρωσυστήματος, το οποίο χαράσσει και εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ.

Η Τράπεζα της Ελλάδος είναι αρμόδια για την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος στην Ελλάδα και τη διαφύλαξη της σταθερότητας του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ως πρωταρχικός σκοπός ορίζεται από το Καταστατικό της η διασφάλιση της σταθερότητας του γενικού επιπέδου των τιμών. Στο βαθμό που δεν επηρεάζεται η επίτευξη του πρωταρχικού της σκοπού, η Τράπεζα στηρίζει τη γενική οικονομική πολιτική της κυβέρνησης. Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, έχει κατοχυρωθεί η θεσμική, προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία της, αλλά και η άσκηση δημοκρατικού ελέγχου εκ μέρους της Βουλής.

Οι αρμοδιότητες της Τράπεζας διακρίνονται σε αυτές που εντάσσονται στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος και σε άλλες αρμοδιότητες, και συνοπτικά είναι οι εξής:

1. Αρμοδιότητες στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος

- Συμμετέχει στη χάραξη της ενιαίας νομισματικής πολιτικής της ζώνης του ευρώ και την εφαρμόζει στην Ελλάδα.
- Διαχειρίζεται για λογαριασμό της ΕΚΤ μέρος των σε συνάλλαγμα και χρυσό διαθεσίμων της τελευταίας, σύμφωνα με τις οδηγίες της ΕΚΤ.
- Ασκεί την επίβλεψη των συστημάτων και των μέσων πληρωμών, με σκοπό τη διασφάλιση της σταθερότητας, της αξιοπιστίας και της αποδοτικότητάς τους. Στο πλαίσιο της αρμοδιότητας αυτής, παρακολουθεί και επιβλέπει, μεταξύ άλλων, το σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ και το Γραφείο Συμψηφισμού Αθηνών. Από τις 19 Μαΐου 2008, συμμετέχει στο Target2 , το νέο διευρωπαϊκό σύστημα ταχείας μεταφοράς κεφαλαίων και διακανονισμού σε συνεχή χρόνο.
- Προωθεί ρυθμίσεις για τη διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την αποτελεσματική διαχείριση χρηματοπιστωτικών κρίσεων.
- Συλλέγει στατιστικά στοιχεία από νομισματικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (δηλαδή, τις τράπεζες και τα αμοιβαία κεφάλαια διαχείρισης διαθεσίμων).
- Εκδίδει τραπεζογραμμάτια ευρώ, τα οποία κυκλοφορούν ως νόμιμο χρήμα, μετά από έγκριση της ΕΚΤ, και είναι αρμόδια για την κυκλοφορία και διαχείριση των τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ στην Ελλάδα.
- Φροντίζει για την προμήθεια των αναγκαίων ποσοτήτων ανά αξία, είτε από το Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων και Αξιών (ΙΕΤΑ), είτε από διασυνοριακές χρηματοποστολές, καθώς και για την ασφαλή αποθήκευση, διακίνηση και την επανακυκλοφορία ή την καταστροφή τους και μεριμνά για τον ομαλό εφοδιασμό της οικονομίας.

2. Άλλες Αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος

- Εποπτεύει τα πιστωτικά ιδρύματα καθώς και ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας.
- Εποπτεύει και ελέγχει τις ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις καθώς και τους διαμεσολαβητές στις ασφαλίσεις.
- Έχει την ευθύνη για τη διαχείριση και τη λειτουργία του Συστήματος Παρακολούθησης Συναλλαγών επί Τίτλων με Λογιστική Μορφή (Αυλοι Τίτλοι).
- Έχει την ευθύνη της λειτουργίας της Ηλεκτρονικής Δευτερογενούς Αγοράς Τίτλων (ΗΔΑΤ).
- Κατέχει και διαχειρίζεται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας στα οποία περιλαμβάνονται τα σε συνάλλαγμα και χρυσό διαθέσιμα της Τράπεζας της Ελλάδος και του Ελληνικού Δημοσίου.
- Εξυπηρετεί το Ελληνικό Δημόσιο ως ταμίας και εντολοδόχος τού.
- Καταρτίζει και δημοσιεύει στατιστικά στοιχεία που αφορούν την ελληνική οικονομία και διενεργεί εξειδικευμένες στατιστικές έρευνες.
- Δημοσιεύει εκθέσεις και διεξάγει ερευνητικό έργο στο πλαίσιο της παρακολούθησης και ανάλυσης της οικονομικής συγκυρίας και της νομισματικής πολιτικής.

Όπως έχει επισημανθεί και σε προηγούμενες μελέτες της ΕΕΤ λόγω της παγκοσμιοποίησης της τραπεζικής αγοράς, της ελεύθερης κυκλοφορίας ανθρώπων, επιχειρήσεων και κεφαλαίων και των δυνατοτήτων που παρέχει η σύγχρονη τεχνολογία επικοινωνιών, οι έλληνες συναλλασσόμενοι μπορούν σήμερα να αναζητούν και να επιλέγουν χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες από έναν πολύ μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων και τους ανά τον κόσμο ανταποκριτές ή συνεργάτες τους. Στοιχεία για τις κατηγορίες φορέων παροχής τραπεζικών υπηρεσιών στην Ελλάδα δημοσιεύει τακτικά η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ). Οι πιο πρόσφατες σχετικές δημοσιεύσεις περιέχουν πίνακες και καταλόγους σύμφωνα με τους οποίους τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες προσφέρονται σήμερα στην Ελλάδα από 487, έναντι 466 το προηγούμενο έτος, πιστωτικούς οργανισμούς. Τους οργανισμούς αυτούς η ΤτΕ ταξινομεί ως εξής :

- 52 πιστωτικά ιδρύματα με έδρα ή υποκατάστημα στην Ελλάδα .

- 374 πιστωτικά ιδρύματα με έδρα σε άλλο κράτος μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), που παρέχουν στην Ελλάδα υπηρεσίες χωρίς επί τόπου παρουσία τους , και
- 61 λοιπές εταιρείες του χρηματοπιστωτικού συστήματος .

(α) Πιστωτικά ιδρύματα με έδρα ή υποκατάστημα στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΓτΕ, τον Νοέμβριο του 2012 ήταν στην Ελλάδα εγκατεστημένα και λειτουργούσαν 52 πιστωτικά ιδρύματα (έναντι 62 τον Νοέμβριο του 2011), εκ των οποίων:

- 29 πιστωτικά ιδρύματα (16 εμπορικές και 13 συνεταιριστικές τράπεζες) που έχουν καταστατική έδρα στην Ελλάδα, έχουν αδειοδοτηθεί και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος και υπάγονται στο καθεστώς της αμοιβαίας αναγνώρισης (κοινοτικό διαβατήριο) σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3601/2007,
- 18 υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν έδρα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, επίσης, υπάγονται στο καθεστώς της αμοιβαίας αναγνώρισης (κοινοτικό διαβατήριο) του ν. 3601/2007, εποπτευόμενα από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους καταγωγής των πιστωτικών ιδρυμάτων,
- 4 υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν έδρα εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, καθώς δεν υπάγονται στο καθεστώς της αμοιβαίας αναγνώρισης, και
- 1 πιστωτικό ίδρυμα που έχει εξαιρεθεί από την εφαρμογή του ν. 3601/2007, δηλαδή το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

Έως το τέλος Νοεμβρίου 2012 αποχώρησαν από τη χώρα μας τέσσερα υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ένα υποκατάστημα πιστωτικού ιδρύματος με έδρα σε κράτος εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ πέντε πιστωτικά ιδρύματα (2 εμπορικές και 3 συνεταιριστικές τράπεζες) έπαυαν τη λειτουργία τους μετά την ολοκλήρωση της διευθέτησής τους (resolution), σύμφωνα με τα οριζόμενα στον ν. 3601/2007, όπως ισχύει .

1. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε., ΑΙΟΛΟΥ 86, 102 32 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: (+30) 2103341000, FAX: (+30) 2103346510

URL: <http://www.nbg.gr>.

2. ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε., ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 11, 105 59 ΑΘΗΝΑ

<p>ΤΗΛ: (+30) 2103210911, FAX: (+30) 2103234333</p> <p>URL: http://www.emporiki.gr,</p>
<p>3. ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε., ΣΤΑΔΙΟΥ 40, 102 52 ΑΘΗΝΑ</p> <p>ΤΗΛ.: (+30) 2103260000, FAX: (+30) 2103265438</p> <p>URL: http://www.alpha.gr,</p>
<p>4. ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε., ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 109-111, 115 26 ΑΘΗΝΑ</p> <p>ΤΗΛ.: (+30) 2106975457, FAX: (+30) 2106975233 & 6975932</p> <p>URL: http://www.geniki.gr,</p>
<p>5. ΑΤΤΙΚΑ BANK, ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, ΟΜΗΡΟΥ 23, 106 72 ΑΘΗΝΑ</p> <p>ΤΗΛ.: (+30) 2103669000, FAX: (+30) 2103646115</p> <p>URL: http://www.bankofattica.gr,</p>
<p>6. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε., ΑΜΕΡΙΚΗΣ 4, ΤΚ 105 64, ΑΘΗΝΑ</p> <p>ΤΗΛ.: (+30) 2103335000, FAX: (+30) 2103335080</p> <p>URL: http://www.piraeusbank.gr</p>
<p>7. ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS Α.Ε., ΘΘΩΝΟΣ 8, 105 57 ΑΘΗΝΑ</p> <p>ΤΗΛ.: (+30) 2103337000, FAX: (+30) 2103233866</p> <p>URL: http://www.eurobank.gr,</p>
<p>8. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε., ΚΗΦΙΣΙΑΣ 24Β, 151 25 ΜΑΡΟΥΣΙ</p> <p>ΤΗΛ: (+30) 2108171800, FAX: (+30) 2106851472</p>
<p>9. ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM BANK Α.Ε., Λ. ΣΥΓΓΡΟΥ 182, 176 71 ΚΑΛΛΙΘΕΑ</p> <p>ΤΗΛ.: (+30) 2109557065, FAX: (+30) 2109573881</p> <p>URL: http://www.millenniumbank.gr</p>
<p>10. ΝΕΑ PROTON ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε., ΕΣΛΙΝ 13 & ΑΜΑΛΙΑΔΟΣ 20, 115 23 ΑΘΗΝΑ</p> <p>ΤΗΛ.: (+30) 2106970000, 2109005555, FAX: (+30) 2106970111, 2109005299</p> <p>URL: http://www.proton.gr</p>
<p>11. ΤΡΑΠΕΖΑ PROBANK Α.Ε., ΠΕΙΡΑΙΩΣ 74, 183 46 ΜΟΣΧΑΤΟ</p> <p>ΤΗΛ.: (+30) 2104843000 FAX: (+30) 2104837539</p> <p>URL: http://www.probank.gr</p>
<p>12. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε., ΛΕΩΦ. ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 290, 155 62 ΑΘΗΝΑ</p> <p>ΤΗΛ.: (+30) 2106596206, FAX: (+30) 2106561922</p> <p>URL: http://www.panelliniabank.gr</p>
<p>13. FBV ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε., ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ 91, 115 28 ΑΘΗΝΑ</p> <p>ΤΗΛ.: (+30) 2107499700</p> <p>URL: http://www.FBV.gr</p>
<p>14. AEGEAN BALTIC BANK Α.Ε., Λ. ΚΗΦΙΣΙΑΣ 217 Α, 151 24 ΜΑΡΟΥΣΙ</p> <p>ΤΗΛ.: (+30) 210 6234110, FAX: (+30) 210 6234192-3,</p>

e-mail: aegean.baltic@ab-bank.com
15. CREDICOM CONSUMER FINANCE ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε., Λ. ΣΥΓΓΡΟΥ 187, 171 21 Ν. ΣΜΥΡΝΗ ΤΗΛ.: (+30) 210 9396905-6, FAX: (+30) 210 9396909 URL: http://www.credicom.gr
16. ΝΕΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Τ.Ε., ΠΙΕΖΜΑΖΟΓΛΟΥ 2-6, 101 75 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ: (+30) 2103230621-24, FAX: (+30) 2103242704 URL: http://www.tbank.gr
17. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε., ΑΒΕΡΩΦ 12, 452 21 ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΤΗΛ: (+30 26510) 30520, 29921, FAX: (+30 26510) 29921 URL: http://www.ioanninabank.gr
18. ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΥΝ.Π.Ε., Λ. ΙΚΑΡΟΥ & ΕΦΕΣΟΥ, 71 306 ΗΡΑΚΛΕΙΟ, ΚΡΗΤΗ ΤΗΛ: (+30 2810) 338800, FAX: (+30 2810) 341318 URL: http://www.pancretabank.gr
19. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΧΑΝΙΩΝ ΣΥΝ.Π.Ε., ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 28-32, 731 32 ΧΑΝΙΑ ΤΗΛ: (+30 28210) 25500, FAX: (+30 28210) 59584 URL: http://www.chaniabank.gr
20. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε., ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ 51, 85 100 ΡΟΔΟΣ ΤΗΛ: (+30 22410) 80550, FAX: (+30 22410) 80555 URL: http://www.bankdodecanese.gr
21. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Ν. ΕΒΡΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε., Λ. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ 158, 681 00 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΗΛ: (+30 25510) 80290-91
22. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε., ΜΙΑΟΥΛΗ 3, 421 00 ΤΡΙΚΑΛΑ ΤΗΛ: (+30 24310) 76100 & 76234, FAX: (+30 24310) 76101 URL: http://www.bankofthessaly.gr
23. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε., ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΥ 1, 43 100 ΚΑΡΔΙΤΣΑ ΤΗΛ: (+30 24410) 40099, 40299, FAX: (+30 24410) 40199 URL: http://www.bankofkarditsa.gr
24. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΥΒΟΙΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε., ΑΡΕΘΟΥΣΗΣ 245, 34 100 ΧΑΛΚΙΔΑ ΤΗΛ: (+30 22210) 82200, FAX: (+30 22210) 82444
25. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε., ΕΡΜΟΥ 3, 20 100 ΚΟΡΙΝΘΟΣ ΤΗΛ: (+30 27410) 84477, 81980, 8190, FAX: (+3027410) 84410
26. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΕΡΙΑΣ - ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΙΣΤΗ ΣΥΝ.Π.Ε., ΕΘΝ. ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ 5, 60 100 ΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΗΛ: (+30 23510) 30996, 30997, FAX: (+30 23510) 75710 URL: http://www.pieriabank.gr
27. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΡΑΜΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε., Λ. ΛΑΜΠΡΙΑΝΙΔΗ 40, 66 100 ΔΡΑΜΑ ΤΗΛ: (+30 25210) 20650 & 27818, FAX: (+30 25210) 27819

28. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε., ΤΣΟΝΤΖΑ 3 - 5, 50 100 ΚΟΖΑΝΗ

ΤΗΛ: (+30 24610) 42174-5, 23919, FAX: (+30 24610) 42 191

29. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΕΡΡΩΝ ΣΥΝ.Π.Ε., 29ΗΣ ΙΟΥΝΙΟΥ 10, 621 23 ΣΕΡΡΕΣ

ΤΗΛ: (+30 23210) 98050-8, 98066, FAX: (+30 23210) 980691

Πίνακας 1 : Πιστωτικά Ιδρύματα σε λειτουργία με έδρα στην Ελλάδα (Μάρτιος 2013) Τράπεζα της Ελλάδος Πίνακας εποπτευόμενων ιδρυμάτων (Νοέμβριος 2012) www.bankofgreece.com

(β) Πιστωτικά ιδρύματα που παρέχουν στην Ελλάδα υπηρεσίες εξ αποστάσεως

Επιπλέον των παραπάνω πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν μόνιμη εμπορική παρουσία στην Ελλάδα, τραπεζικές υπηρεσίες (πληρωμών ή χρηματοδότησης) προς ελληνικά φυσικά ή νομικά πρόσωπα δύνανται, επίσης, να παρέχουν, και παρέχουν, 374 πιστωτικά ιδρύματα (έναντι 350 τον Νοέμβριο του 2011), τα οποία εδρεύουν σε άλλο κράτος μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) . Τα εν λόγω πιστωτικά ιδρύματα εποπτεύονται από τις αρμόδιες αρχές της χώρας καταγωγής τους και, κατά τα προβλεπόμενα από τον ν. 3601/2007, έχουν απλώς γνωστοποιήσει στην Τράπεζα της Ελλάδος «ενδιαφέρον παροχής υπηρεσιών χωρίς εγκατάσταση». Η κατανομή τους αναλόγως χώρας προέλευσης ήταν, τον Νοέμβριο 2012, η εξής (εντός παρενθέσεων οι αντίστοιχοι αριθμοί για τον Νοέμβριο 2011):

Χώρα προέλευσης	Αριθμός ιδρυμάτων	Χώρα προέλευσης	Αριθμός ιδρυμάτων
-----------------	-------------------	-----------------	-------------------

Αυστρία	32(28)	Λιχτενστάιν	5(3)
Βέλγιο	6(6)	Λετονία	1(0)
Γαλλία	44(40)	Λουξεμβούργο	38(33)
Γερμανία	50(46)	Μάλτα	7(7)
Γιβραλτάρ	5(6)	Νορβηγία	3(2)
Δανία	4(4)	Ολλανδία	26(26)
Εσθονία	1(1)	Ουγγαρία	2(2)
Ηνωμένο Βασίλειο	81(79)	Πολωνία	1(1)

Ιρλανδία	30(30)	Πορτογαλία	3(3)
Ισλανδία	2(1)	Σουηδία	3(3)
Ισπανία	5(6)	Τσεχία	1(1)
Ιταλία	11(8)	Φιλανδία	6(7)
Κύπρος	7(7)		
ΣΥΝΟΛΟ 374 (350)			

Πίνακας 2 : Πιστωτικά ιδρύματα που παρέχουν στην Ελλάδα υπηρεσίες εξ αποστάσεως

Τράπεζα της Ελλάδος Πίνακας εποπτευόμενων ιδρυμάτων (Νοέμβριος 2012) www.bankofgreece.com

Στο χρονικό διάστημα Νοέμβριος 2011 - Νοέμβριος 2012 ο αριθμός των πιστωτικών ιδρυμάτων αυτής της κατηγορίας αυξήθηκε κατά 7%, με σημαντικότερη συμβολή στην ανωτέρω αύξηση να παρουσιάζουν τα πιστωτικά ιδρύματα από Λουξεμβούργο, Αυστρία, Γερμανία και Γαλλία.

Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι, το 71% (Νοέμβριος 2011: 70%) των πιστωτικών ιδρυμάτων που παρέχουν στην Ελλάδα εξ αποστάσεως χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες είναι εγκατεστημένα και λειτουργούν σε κράτη μέλη της ευρωζώνης. Μεταξύ των κρατών μελών της ευρωζώνης μόνο πιστωτικά ιδρύματα εγκατεστημένα στη Σλοβενία και Σλοβακία δεν έχουν γνωστοποιήσει μέχρι σήμερα σχετικό ενδιαφέρον στην Τράπεζα της Ελλάδος.

(γ) Λοιπές εταιρείες του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Επιπλέον των προαναφερθέντων (υπό α και β) πιστωτικών ιδρυμάτων, στην Ελλάδα λειτουργούν άλλες 61 εταιρείες (έναντι 54 τον Νοέμβριο του 2011) του χρηματοπιστωτικού συστήματος, οι οποίες εξειδικεύονται στην παροχή συγκεκριμένων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (εκτός της αποδοχής καταθέσεων από το κοινό, υπηρεσία που σύμφωνα με τη νομοθεσία επιτρέπεται να παρέχεται μόνον από τα πιστωτικά ιδρύματα) και εποπτεύονται, επίσης, από την Τράπεζα της Ελλάδος. Η κατανομή τους, ανά κατηγορία επιχειρήσεων, έχει ως εξής :

Αριθμός εταιρειών	
Ανταλλακτήριο Συναλλάγματος	11(10)
Εταιρείες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης	12(12)
Εταιρείες Πρακτορίας Επιχειρηματικών απαιτήσεων	5(5)
Εταιρείες Παροχής Πιστώσεων	4(4)
Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος (χωρίς εγκατάσταση)	13(11)
Χρηματοδοτικά Ιδρύματα (χωρίς εγκατάσταση)	1(2)
Ιδρύματα Πληρωμών	11(7)
Αντιπρόσωποι/Υποκαταστήματα Ιδρυμάτων Πληρωμων του ΕΟΧ που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα	4(3)
ΣΥΝΟΛΟ 61 (54)	

Πίνακας 3 : Λοιπές Εταιρείες του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Εντός παρενθέσεως εμφανίζεται ο αριθμός των αντίστοιχων κατηγοριών λοιπών εταιρειών του χρηματοπιστωτικού συστήματος που λειτουργούσαν στην Ελλάδα τον Νοέμβριο του 2011.

Πηγή : www.bankofgreece.gr

Με εξαίρεση τα χρηματοδοτικά ιδρύματα χωρίς εγκατάσταση στην Ελλάδα, ο αριθμός των εταιρειών λοιπών κατηγοριών παρουσιάστηκε αυξητικός ή αμετάβλητος ως προς τους απόλυτους αριθμούς των δραστηριοποιούμενων εταιρειών. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει το συνεχιζόμενο έντονο ενδιαφέρον διεθνών χρηματοπιστωτικών οργανισμών για την ελληνική αγορά και τον έντονο μεταξύ τους ανταγωνισμό στην παροχή εξειδικευμένων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών .

Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί πως, τον Αύγουστο του 2012, δεκατέσσερις (14) τράπεζες, από οκτώ ευρωπαϊκές χώρες και τις ΗΠΑ, διατηρούσαν στη χώρα μας γραφεία αντιπροσωπείας.

1.4.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Στην εποχή μας κάθε χώρα ανεξαρτήτως μεγέθους και οικονομίας περιλαμβάνει στο τραπεζικό της σύστημα μια κεντρική τράπεζα (central bank) . Οι κεντρικές τράπεζες αποτελούν συχνά το εργαλείο και το μέσο εφαρμογής της επιθυμητής νομισματικής

πολιτικής κάθε χώρας . Παρ' όλα αυτά θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο ακριβής ρόλος της κεντρικής τράπεζας διαφέρει από χώρα σε χώρα . Ο ρόλος που διαθέτει σχετίζεται άμεσα με το πόσο ανεξάρτητη είναι έναντι της εκτελεστικής εξουσίας (δηλαδή με το αρμόδιο Υπουργείο Οικονομικών) .

Σε κάθε περίπτωση όμως, η κεντρική τράπεζα έχει να επιτελέσει ουσιαστικά τρεις βασικούς ρόλους :

- Είναι η αρχή στην οποία έχει παραχωρηθεί το αποκλειστικό δικαίωμα έκδοσης του εθνικού νομίσματος της κάθε χώρας .Διαθέτει συνεπώς το αποκλειστικό εκδοτικό προνόμιο .
- Διατηρεί επίσης την υποχρέωση να ασκεί την κατάλληλη νομισματική πολιτική η οποία πρέπει να εξασφαλίζει τη σταθερότητα των τιμών στην οικονομία της χώρας

Τα **κύρια μέτρα** νομισματικής πολιτικής είναι :

- Το ποσοστό των υποχρεωτικά δεσμευμένων καταθέσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων από την κεντρική τράπεζα . Το ποσό που κατατίθεται ορίζεται ως ποσοστό επί των καταθέσεων που η τράπεζα δέχεται από τους πελάτες της. Με την αλλαγή του ποσοστού των υποχρεωτικών δεσμευμένων καταθέσεων η κεντρική τράπεζα παρεμβαίνει έμμεσα στις αγορές χρήματος με δύο τρόπους. Καταρχάς , αναγκάζει τα πιστωτικά ιδρύματα να μεταβάλλουν το ύψος των χρηματοδοτήσεων τους καθώς μια αύξηση του ποσοστού περιορίζει τις χρηματοδοτήσεις και μπορεί να οδηγήσει την τράπεζα σε πώληση τίτλων, ώστε να καλύψει το έλλειμμα των υποχρεωτικών καταθέσεων που μπορεί να δημιουργηθεί .
- Το αναπροεξοφλητικό επιτόκιο . Πολύ συχνά οι τράπεζες δανείζονται από την κεντρική τράπεζα με το παραπάνω επιτόκιο . Με την αλλαγή του αναπροεξοφλητικού επιτοκίου οι κεντρικές τράπεζες παρεμβαίνουν άμεσα και αποτελεσματικά στις αγορές χρήματος, αφού με την χρήση της δυνατότητας αυτής τα πιστωτικά ιδρύματα αξιοποιούν μια εύκολη εναλλακτική λύση για άντληση κεφαλαίων στην περίπτωση ανάγκης για δανεισμό , είτε είναι για να καλύψουν προβλήματα ρευστότητας ή γενικά για να διαχειριστούν προβλήματα του ενεργητικού και του παθητικού τους.
- Η πολιτική της ανοιχτής αγοράς. Με την διενέργεια πράξεων ανοιχτής αγοράς οι κεντρικές τράπεζες παρεμβαίνουν άμεσα στις αγορές χρήματος αφού αγοράζουν ή πωλούν τίτλους του δημοσίου σε καθορισμένες τιμές και αποδόσεις .

- Αποτελεί συχνά, όπως στην περίπτωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, την εποπτεύουσα αρχή του τραπεζικού συστήματος . Ελέγχει δηλαδή την εύρυθμη λειτουργία της τραπεζικής αγοράς και τη φερεγγυότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων και εγγυάται τις καταθέσεις των πολιτών λειτουργώντας πολλές φορές ως δανειστής ύστατης προσφυγής .

Σε μια κοινωνία ή σε μια οικονομία, ότι παράγεται από την συνολική δραστηριότητα, θα καταναλωθεί ή δε θα καταναλωθεί. Με τον όρο «κατανάλωση» εννοείται η ανάλωση των παραγόμενων αγαθών ή εισοδημάτων σε «εφήμερα» αγαθά ή υπηρεσίες. Το μέρος του εισοδήματος που δεν καταναλώνεται παραμένει για μελλοντική κατανάλωση, δηλαδή, για κάλυψη μελλοντικών αναγκών. Άρα, μια κοινωνία μπορεί να επιλέγει μηχανισμούς, οι οποίοι θα εξασφαλίζουν κάθε φορά την παρούσα ή την επιθυμητή μέλλουσα κατανάλωσή της, δηλαδή, θα κατανέμουν το συνολικό εισόδημα μεταξύ κατανάλωσης και αποταμίευσης.

Η αποταμίευση δεν έχει πάντα την έννοια της χρονικής μετατόπισης της κατανάλωσης. Οι συσσωρευμένες αξίες που δεν καταναλώνονται αλλά αποταμιεύονται , είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή αγαθών που θα βελτιώσουν το επίπεδο ζωής, τις μεθόδους και τα μέσα παραγωγής (επενδύσεις).

Είναι γενικώς επιθυμητό να διοχετεύεται στην επένδυση όλη η αποταμίευση, κι αυτό υποδηλώνει μια άριστη αξιοποίηση των πόρων της οικονομίας. Από την άλλη πλευρά, σε κάποια φάση της εξέλιξης του οικονομικού συστήματος, εμφανίσθηκε το χρήμα ως αγαθό, μέσο ανταλλαγής και αποταμίευσης των αξιών, και αργότερα, ως αντιπροσωπευτικό και γενικά αποδεκτό μέσο συναλλαγής, αποτίμησης και αποταμίευσης με τις γνωστές ιδιότητές του. Εξελίχθηκε περνώντας διάφορα στάδια και έφτασε στη σημερινή μορφή του. Ωστόσο, τα στοιχεία που «γέννησαν» την ανάγκη για τη δημιουργία των τραπεζών είναι :

- Πρώτον, η ανάγκη για ένα οργανισμό, ο οποίος θα έπρεπε να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη όλων των μελών της κοινωνίας και, συγχρόνως, το κράτος να εγγυάται για τη σωστή εκπλήρωση του σκοπού του. Ο οργανισμός αυτός θα έπρεπε να μπορεί να αναλαμβάνει τη διοχέτευση των αποταμιεύσεων στις επενδύσεις, να είναι δηλαδή, ο έμπιστος μεσολαβητής μεταξύ αποταμιευτή και επενδυτή. Τον ρόλο αυτό ανέλαβαν οι εμπορικές τράπεζες.

- Δεύτερον, υπήρχε ανάγκη για έναν φορέα, ο οποίος θα έπρεπε να εκδίδει και να ελέγχει το χρήμα. Έπρεπε, δηλαδή, να ληφθούν αποφάσεις σχετικά με το τι ακριβώς ορίζεται ως «χρήμα», τις διάφορες μορφές του, την ποσότητα και την ταχύτητα κυκλοφορίας του. Την ευθύνη αυτή έχουν αναλάβει οι κεντρικές εκδοτικές τράπεζες.

1.4.3 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Το τραπεζικό σύστημα στα διάφορα κράτη του κόσμου και σε διάφορες εποχές, πέρασε από πολλά στάδια ανάπτυξης και εξέλιξης. Σημασία έχει, ότι όλες οι διαφορετικές εξελικτικές πορείες είχαν πάντα ως γνώμονα την εξασφάλιση κάποιου μέσου συναλλαγής, του χρήματος, με την εγγύηση του κράτους και κάποιου μεσάζοντα, για τη διοχέτευση των αποταμιεύσεων στις επενδύσεις.

Εδώ ανακύπτει ο προβληματισμός σχετικά με την κατανομή της συνολικής επένδυσης στους επιμέρους τομείς και κλάδους της οικονομίας. Η κατανομή αυτή πραγματοποιείται από τις τράπεζες, οι οποίες ρυθμίζουν σε μεγάλο βαθμό το πόσα δάνεια θα δοθούν και που. Η συνολική δραστηριότητα των τραπεζών προς αυτή την κατεύθυνση μπορεί να επηρεάσει την πορεία μιας οικονομίας και να επιταχύνει ή να επιβραδύνει τον ρυθμό ανάπτυξής της. Οι τράπεζες δεν επηρεάζουν και κατευθύνουν την οικονομική δραστηριότητα και ανάπτυξη μόνο με τις δανειοδοτήσεις, αλλά και με τις απευθείας επενδυτικές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν ή με τη συμμετοχή τους στο κεφάλαιο διαφόρων επιχειρήσεων .

Εξαιτίας της φύσης των εργασιών των τραπεζών και του τραπεζικού συστήματος, το κράτος δεν θα ήταν δυνατόν να μείνει αδιάφορο. Έτσι, παντού σε όλα τα κράτη και σε όλα τα οικονομικά συστήματα, το τραπεζικό σύστημα ελέγχεται από το κράτος. Το εκδοτικό δικαίωμα παρακρατείται από το κράτος, αλλά, εκ των πραγμάτων, αναγνωρίζεται στις τράπεζες ο ρόλος, του να επηρεάσουν την συνολική ποσότητα του χρήματος και την ταχύτητα κυκλοφορίας του με τις διάφορες υποκατάστατες μορφές χρήματος (επιταγές, πιστωτικές κάρτες, κ.λπ.).

1.4.4 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΕΛΑΤΕΙΑΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Οι τράπεζες έχουν τρεις μεγάλες κατηγορίες πελατών, τα ιδιωτικά νοικοκυριά, τις επιχειρήσεις και το κράτος. Παρακάτω, ακολουθεί μια σύντομη ανάλυση των κατηγοριών αυτών.

1. Ιδιωτικά νοικοκυριά. Τα ιδιωτικά νοικοκυριά, ως σύνολο, εμφανίζουν μια στερεή οικονομική κατάσταση, καθώς το άθροισμα των αποταμιεύσεών τους ξεπερνά το αντίστοιχο των υποχρεώσεών τους. Στην ουσία, τα ιδιωτικά νοικοκυριά είναι πρωταρχικά εκείνοι οι φορείς, οι οποίοι εμμέσως προμηθεύουν το οικονομικό κύκλωμα με χρηματικά μέσα για την υλοποίηση των επενδύσεων.

Οι καταθέσεις των νοικοκυριών αποτελούν για τα πιστωτικά ιδρύματα μια πολύ ευνοϊκή, από άποψη κόστους, πηγή χρηματοδότησης. Ταυτόχρονα, τα ιδιωτικά νοικοκυριά βρίσκονται στις πρώτες θέσεις του πελατολογίου των τραπεζών, τόσο για δάνεια όσο και για άλλες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες.

Η ορθολογική πολιτική προώθησης των πωλήσεων προϋποθέτει, εκ μέρους των ιδρυμάτων, βελτιστοποίηση της «φροντίδας» των ιδιωτών πελατών τους, και αυτή με τη σειρά της διαφοροποίηση και κατ' επέκταση τμηματοποίηση της αντίστοιχης αγοράς χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Τα κριτήρια τμηματοποίησης είναι, πρώτον το μέγεθος του εισοδήματος, και δεύτερον η ηλικία και ο τρόπος ζωής.

Για παράδειγμα, οι νέοι έχουν άλλες χρηματοοικονομικές ανάγκες απ' ό,τι οι συνταξιούχοι. Επίσης, ένας δυναμικός ή μοντέρνος αναφορικά με τον τρόπο ζωής του πολίτης, έχει διαφορετικές απαιτήσεις απέναντι σε μια τράπεζα απ' ό,τι ένας συντηρητικός άνθρωπος. Αναφορικά με τη συμπεριφορά των ιδιωτικών νοικοκυριών στον τομέα της αποταμίευσης, παρατηρείται η τάση αποστροφής από τις κλασικές καταθέσεις και η προτίμηση επένδυσης των χρημάτων σε διάφορα χρεόγραφα, τα οποία εμφανίζουν εν γένει υψηλότερες αποδόσεις και μεγαλύτερο κίνδυνο. Στην περίπτωση αυτή υπονομεύεται μια σχετικά φθηνή πηγή χρηματοδότησης των τραπεζών, που είναι οι καταθέσεις και αυξάνονται συνεχώς οι απαιτήσεις για την παροχή υψηλής ποιότητας συμβουλευτικών υπηρεσιών από τις τράπεζες προς τους πελάτες. Η κάθε τράπεζα δεν μπορεί να εθελουφλεί μπροστά σε αυτές τις εξελίξεις, διότι έτσι κινδυνεύει να «χάσει» πελάτες υψηλής εισοδηματικής στάθμης (με υψηλό διαθέσιμο εισόδημα ανά μέλος της οικογένειας).

Τέλος, δεδομένου ότι ο ανταγωνισμός είναι ισχυρός και τα περιθώρια κέρδους συμπιέζονται αισθητά, μια καλή δυνατότητα για τις τράπεζες φαίνεται η επιλογή και διεξόδυση σε ορισμένα τμήματα της ιδιωτικής πελατείας και η προσφορά σε αυτά μιας ευρείας γκάμας σύγχρονων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Τομείς με ικανοποιητικά περιθώρια ανάπτυξης του cross-selling θεωρούνται σήμερα, μεταξύ άλλων, οι ασφάλειες προσώπων και αντικειμένων, τα ακίνητα (μεσολάβηση, χρηματοδότηση, ασφάλιση) και οι πράξεις χρεογράφων.

Συνοπτικά, η πολιτική τμηματοποίησης οδηγεί κατ' αρχήν σε δύο είδη τραπεζικής στο χώρο των ιδιωτικών νοικοκυριών:

- Από την μία πλευρά, υπάρχει η «μαζική» ή «λιανική τραπεζική» (retail banking), η οποία με τυποποιημένες υπηρεσίες απευθύνεται κυρίως σε μισθωτούς και συνταξιούχους με σχετικά χαμηλά εισοδήματα. Εδώ, στην πρώτη θέση βρίσκονται οι διάφορες πληρωμές και οι καταθέσεις του εισοδηματικού «περισεύματος».
- Από την άλλη πλευρά, συναντάται η «τραπεζική ιδιωτών» (private banking), η οποία προσφέρει υψηλής ποιότητας υπηρεσίες διαχείρισης περιουσίας σε υψηλόμισθους και εισοδηματίες (επιχειρηματίες, διευθύνοντα στελέχη επιχειρήσεων, στελέχη του δημόσιου τομέα), δίνοντας μεγάλη έμφαση στην εξατομίκευση των αναγκών τους.

2. *Επιχειρήσεις.* Οι επιχειρήσεις, με τη σειρά τους, είναι ένας μεγάλος πελάτης των τραπεζών. Τα πιστωτικά ιδρύματα προσφέρουν στις επιχειρήσεις χρηματοδότηση και άλλους είδους υπηρεσίες, όπως υπηρεσίες αναδοχής, επενδυτικές συμβουλές κ.λπ. Στο πλαίσιο της πιστωτικής πολιτικής τμηματοποίησης των πελατών, διακρίνονται σε δύο μεγάλες ομάδες επιχειρήσεις-πελάτες για τα πιστωτικά ιδρύματα:

Μεγάλες επιχειρήσεις: Οι επιχειρήσεις αυτές είναι πελάτες με μεγάλη διαπραγματευτική ικανότητα και απορροφούν ένα πολύ μεγάλο ύψος δανείου ανά επιχείρηση. Σαφώς, κάνουν χρήση της κλασικής τραπεζικής χρηματοδότησης, αλλά χρησιμοποιούν επίσης και άλλες πηγές κεφαλαίων, όπως η έκδοση ομολόγων και νέων μετοχών, στο πλαίσιο των οποίων συνεργάζονται και με τα πιστωτικά ιδρύματα (επενδυτική τραπεζική). Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται η τάση των μεγάλων επιχειρήσεων, να στρέφονται περισσότερο στη χρηματοδότηση μέσω της τιτλοποίησης του χρέους τους, γεγονός το οποίο συμβάλλει στη σχετική υποχώρηση του παραδοσιακού τραπεζικού δανεισμού. Ιδιαίτερα, οι μεγάλες διεθνικές επιχειρήσεις αξιοποιούν το σύνολο

των πηγών χρηματοδότησης που υφίστανται παγκοσμίως, με συνέπεια να μην είναι εξαρτημένες από τα επιμέρους εθνικά τραπεζικά συστήματα.

Μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ): Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι, αντιθέτως, σε μεγάλο βαθμό, πελάτες του κλασικού τραπεζικού δανεισμού. Από την άλλη πλευρά, αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις δημιουργείται, βαθμιαία και σε αυξανόμενο βαθμό, η ανάγκη για μοντέρνες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, γίνεται λόγος για μικρομεσαίες επιχειρήσεις με έντονη εξαγωγική δραστηριότητα, οι οποίες εκτός από τον κλασικό δανεισμό χρειάζονται υποστήριξη σε ζητήματα διασυνοριακών πληρωμών, διασφάλισης έναντι των συναλλαγματικών κινδύνων και κατοχύρωσης των εισπράξεών τους. Επίσης, και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες, σε ένα περιβάλλον εντεινόμενου ανταγωνισμού, να στραφούν στις καινοτομίες και στην ανάπτυξη νέων προϊόντων. Στον εν λόγω πλαίσιο, χρειάζονται τόσο χρηματοδότηση με κεφάλαια υψηλού κινδύνου (venture capital), όσο και στήριξη με αποτελεσματικά συστήματα διαχείρισης κινδύνων. Ένας άλλος τομέας που οι τράπεζες καλούνται να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους και ταυτόχρονα αντιμετωπίζουν ανταγωνισμό, είναι όταν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποφασίσουν να αποκτήσουν πρόσβαση στην κεφαλαιαγορά μέσω της εισόδου τους στο χρηματιστήριο, φαινόμενο το οποίο σταδιακά αποκτά αυξανόμενη βαρύτητα. Τέλος, στο μέλλον αναμένεται να αυξηθεί προς τις τράπεζες η ζήτηση συμβουλευτικών υπηρεσιών εκ μέρους των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. στην ποιότητα των υπηρεσιών αυτών συμβάλλουν θετικά η μακροχρόνια προσωπική επαφή και η άμεση πρόσβαση της επιχείρησης στον τραπεζικό σύμβουλο.

3. *Κράτος*. Ο δημόσιος τομέας αποτελεί έναν αξιόλογο πελάτη των πιστωτικών ιδρυμάτων, κυρίως μέσω της τιτλοποίησης του χρέους του. Στην πρώτη γραμμή βρίσκεται η χρηματοδότηση της Κεντρικής ιοίκησης (έντοκα γραμμάτια και ομόλογα του ελληνικού δημοσίου), αλλά και των μεγάλων δημόσιων οργανισμών. Αντίθετα, «επιτυχία του μέλλοντος» αποτελεί η δανειοδότηση των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης.

1.5 ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Ο όρος «τραπεζικό προϊόν» έχει καθιερωθεί και χρησιμοποιείται ευρέως, ενώ αναφέρεται σε ένα πακέτο τραπεζικών υπηρεσιών. Η χρησιμοποίηση του όρου υποδηλώνει την εφαρμογή της φιλοσοφίας του marketing στις τράπεζες. Σε πολλούς

άλλους τομείς, έτσι και στο τραπεζικό marketing, η χρησιμοποίηση του όρου αποκαλύπτει την τοποθέτηση, τις προθέσεις και τις γνώσεις αυτού που τον χρησιμοποιεί. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, η αλλαγή του όρου από τον γενικό «τραπεζικές υπηρεσίες» σε «τραπεζικά προϊόντα» δηλώνει, ακριβώς, και την εφαρμογή των αρχών του marketing στις τράπεζες. (Γεωργόπουλος, Α. 2004)

1.5.1 ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Αναπόφευκτα, ο διαχωρισμός μεταξύ των ήδη υπάρχουσών υπηρεσιών που προσφέρουν οι τράπεζες είναι αναγκαίος. Παραδοσιακά τραπεζικά προϊόντα ονομάζονται εκείνα που υπήρχαν πριν από το πέρασμα της φιλοσοφίας του marketing στη διοικητική πρακτική των τραπεζών, ενώ μοντέρνα τραπεζικά προϊόντα καλούνται αυτά που δημιουργήθηκαν ή διαμορφώθηκαν με την καθιέρωση του τραπεζικού Marketing. Βέβαια, η διαχωριστική γραμμή είναι ασαφής, διότι πολλά προϊόντα προϋπήρχαν και απλώς εξελίχθηκαν ενώ άλλα, παραδοσιακά, έχουν υποστεί ορισμένες βελτιώσεις με την καθιέρωση του τραπεζικού marketing .

Παραδοσιακά τραπεζικά προϊόντα

Στα παραδοσιακά τραπεζικά προϊόντα ανήκουν οι καταθέσεις (προθεσμίας, ταμειυτηρίου, όψεως), οι θυρίδες ασφαλείας, οι εγγυητικές επιστολές, οι κάθε είδους χρηματοδοτήσεις, βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες, μακροπρόθεσμες ή, ανάλογα με τον κλάδο, βιοτεχνικές, βιομηχανικές, εμπορικές, γεωργικές, τουριστικές, ναυτιλιακές, ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης, οι χρηματοδοτήσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ανώνυμων εταιριών κ.ά., χρηματοδοτήσεις ανάλογα με το σκοπό της επιχειρηματικής δραστηριότητας (κεφάλαια κίνησης, αναπτυξιακές επενδυτικές δραστηριότητες, εξοπλισμός στοιχείων κ.ά.) ή ανάλογα με τις νομισματικές μετατροπές σε δολάρια ή άλλο νόμισμα.

Τα παραδοσιακά τραπεζικά προϊόντα εξυπηρετούν τον αρχικό βασικό σκοπό της λειτουργίας των τραπεζών. Ο ρόλος των τραπεζών στην οικονομία είναι η φύλαξη και αποταμίευση των χρημάτων και, κυρίως, ο δανεισμός τους σε επενδυτές, έναντι τιμήματος γνωστού ως «τόκος δανεισμού». Η πρώτη κατηγορία των παραδοσιακών τραπεζικών προϊόντων αναφέρεται σε αυτά που σχετίζονται με τις καταθέσεις. Η δεύτερη αναφέρεται σε ότι αφορά τα δάνεια, ενώ η τρίτη κατηγορία έχει σχέση με τα προϊόντα που έχουν σχέση με την διευκόλυνση των συναλλαγών. (Γεωργόπουλος Α.(2004).

1. Καταθέσεις

Κατάθεση – Επιτόκιο - Τόκος

Η κατάθεση είναι η εφάπαξ ή επαναλαμβανόμενη καταβολή ενός χρηματικού ποσού, από φυσικό ή νομικό πρόσωπο σε μία τράπεζα, έναντι του τιμήματος του τόκου. Η πράξη αυτή, βέβαια, καλύπτεται από μία σχετική έγγραφη νομιμοποίηση και πιστοποίηση των σχετικών ενεργειών. Περιβάλλεται, δηλαδή, και από νομική κάλυψη. Οι όροι και οι προϋποθέσεις για την πράξη κατάθεσης διαφοροποιούνται σε λεπτομέρειες, ανάλογα με την τράπεζα, το ποσό της συναλλαγής και, μερικές φορές, τον καταθέτη. Όμως, υπάρχουν ορισμένοι σταθεροί τύποι καταθέσεων που διακρίνονται ανάλογα με τον σκοπό και τους βασικούς όρους της συναλλαγής.

Ειδοποιός διαφορά των καταθέσεων μεταξύ των τραπεζών, σε οριακά επίπεδα και, κυρίως, μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών, είναι το ύψος του επιτοκίου. Επιτόκιο είναι η ποσοστιαία, «επί τοις εκατό», ετήσια απόδοση των χρημάτων, ενώ ο τόκος είναι το συνολικό ποσό της «αμοιβής» των χρημάτων από κατάθεση ή δανεισμό για τη χρονική περίοδο που έχει λάβει χώρα η πράξη. Σύμφωνα με τα παραπάνω κριτήρια, οι καταθέσεις διακρίνονται σε καταθέσεις ταμιευτηρίου, όψεως και προθεσμιακές.

Κατάθεση Ταμιευτηρίου

Η κατάθεση ταμιευτηρίου είναι η πλέον κλασσική μορφή τραπεζικής υπηρεσίας και περιλαμβάνει την αρχική καταβολή ενός ποσού στην τράπεζα, το οποίο καταγράφεται, φυλάσσεται στην τράπεζα και εμφανίζεται σε ειδικό βιβλιάριο καταθέσεων του καταθέτη. Συνήθως, ο καταθέτης παίρνει και την «κάρτα» για αναλήψεις (cash card) από τα ΑΤΜ που του προσφέρει η τράπεζα, για διευκόλυνση του ίδιου αλλά και της τράπεζας. Στη συνέχεια, ο καταθέτης έχει δικαίωμα να πραγματοποιεί συμπληρωματικές καταθέσεις ή/και σταδιακές ή εφάπαξ αναλήψεις, μέχρι βέβαια, του συνολικού κατατεθειμένου ποσού συν τους τόκους, από οποιοδήποτε κατάστημα της τράπεζας. Ωστόσο, το ύψος του επιτοκίου στις καταθέσεις ταμιευτηρίου ποικίλει ανάλογα με την τράπεζα, το νόμισμα και τη χώρα. Το επιτόκιο για καταθέσεις ταμιευτηρίου στην Ελλάδα, καθώς και όλα τα άλλα επιτόκια, έχουν ήδη συγκλίνει με αυτά των ευρωπαϊκών τραπεζών. Το επιτόκιο ταμιευτηρίου αποτελεί, συνήθως, τη βάση στον υπολογισμό των επιτοκίων και των άλλων κατηγοριών καταθέσεων και, κατ' επέκταση, των διαφόρων κατηγοριών δανείων. Υπάρχει πάντα μία διαφορά, μεταξύ επιτοκίου καταθέσεων ταμιευτηρίου και των άλλων κατηγοριών επιτοκίου.

Κατάθεση Όψεως

Η κατάθεση όψεως είναι μία άλλη εμπορική μορφή καταθέσεων, σύμφωνα με την οποία ο πελάτης, συνήθως επιχειρηματίας, καταθέτει κάποιο ποσό και η τράπεζα τον προμηθεύει με ένα ειδικό μπλοκ γνωστό «καρνέ επιταγών». Ο καταθέτης πραγματοποιεί πληρωμές που εξυπηρετούν τις εμπορικές του ανάγκες, εκδίδοντας επιταγές που εξοφλούνται από την τράπεζα, με πίστωση του λογαριασμού όψεως του πελάτη. Τα κριτήρια για την έκδοση των «μπλοκ επιταγών», συνήθως είναι περισσότερα από την αξιολόγηση της απλής αρχικής κατάθεσης. Η τράπεζα αξιολογεί με επιπρόσθετα κριτήρια, όπως η φερεγγυότητα του πελάτη, το πιστωτικό του ιστορικό και τον κλάδο της εργασίας στον οποίο απασχολείται. Αν δηλαδή είναι υψηλού ή χαμηλού κινδύνου και, γενικά, εξετάζει την πρότερη συνεργασία του με τη συγκεκριμένη τράπεζα ή πληροφορείται, αν είναι δυνατόν, από άλλες τράπεζες με τις οποίες είχε συνεργασθεί κατά το παρελθόν.

Σχετικά με τον έλεγχο της φερεγγυότητας των πελατών, λειτουργούν ειδικά γραφεία παροχής οικονομικών πληροφοριών (Credit Bureaus), τα οποία εκδίδουν ειδικά δελτία για επιχειρηματίες που έχουν δηλώσει πτώχευση, έχουν ακάλυπτες επιταγές κ.ά. Οι πληροφορίες αυτές, τις περισσότερες φορές δίνονται εγγράφως, τηλεφωνικά ή και διαμέσου του δικτύου Η/Υ, σε πελάτες και μέλη αυτών των γραφείων, έναντι κάποιας συνδρομής.

Τειρεσίας

Ένα πολύ σημαντικό βήμα όσον αφορά στην πληροφόρηση των τραπεζών για την φερεγγυότητα των πολιτών ή των επιχειρήσεων είναι και η ίδρυση από την Ένωση των Ελληνικών Τραπεζών, της εταιρίας **ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ**, η οποία λειτουργώντας αρχικά ως μη κερδοσκοπική εταιρία, είχε σκοπό την ανάπτυξη και διαχείριση ενός αξιόπιστου Αρχείου - δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς. Από το 1997 λειτουργεί ως ανώνυμη εταιρία και εξειδικεύεται στη συγκέντρωση και διάθεση πληροφοριών οικονομικής συμπεριφοράς για ιδιώτες αλλά και για επιχειρήσεις, αναπτύσσοντας παράλληλα νέα διατραπεζικά πληροφοριακά συστήματα. Προϊόντα της εταιρίας είναι το Σύστημα Οικονομικής Συμπεριφοράς (ΣΟΣ), το αρχείο ταυτοτήτων/διαβατηρίων που έχουν χαθεί ή κλαπεί, τα συστήματα για την ασφάλεια των καρτών και το σύστημα συγκέντρωσης κινδύνων από δάνεια και κάρτες.

* Πηγή : Τομάρας, 2003, σελ. 103-104.

Καταθέσεις Προθεσμίας

Οι καταθέσεις προθεσμίας είναι μία άλλη μορφή αποταμιευτικών καταθέσεων. Συγκεκριμένα, οι αποταμιευτές, οι οποίοι, κατά πάγιο τρόπο, αποταμιεύουν κάποιο χρηματικό ποσό το οποίο δε θα χρειαστούν για αρκετό χρονικό διάστημα, το καταθέτουν σε μία τράπεζα για δεδομένο χρονικό διάστημα, πριν του οποίου δε θα αναζητήσουν το ποσό αυτό. Έτσι, συνομολογείται μία συμφωνία μεταξύ της τράπεζας και του καταθέτη, η οποία εμφανίζεται σε ειδικό έντυπο-ομόλογο. Το επιτόκιο σε αυτήν την περίπτωση είναι, κατά κανόνα, υψηλότερο του επιτοκίου ταμιευτηρίου και ανάλογο βέβαια της χρονικής διάρκειας που παραμένει το χρηματικό ποσό στην τράπεζα.

2. Δάνεια

Μορφές Δανείων

Στην κατηγορία αυτή των τραπεζικών προϊόντων ανήκουν όλες οι ενέργειες της άλλης βασικής λειτουργίας των τραπεζών, της εκμετάλλευσης των καταθέσεων με δανεισμό. Συνεπώς, «δάνειο» είναι η παραχώρηση, εκ μέρους της τράπεζας, ενός χρηματικού ποσού σε ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα, με αντάλλαγμα τον τόκο.

Ωστόσο, υπάρχουν πολλές κατηγορίες δανείων. Τα δάνεια, ανάλογα με την διάρκειά τους, χωρίζονται σε βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Συνήθως, δάνεια για πρόσκαιρες ανάγκες μέχρι 2 χρόνια καλούνται βραχυπρόθεσμα, μέχρι 4-5 χρόνια καλούνται μεσοπρόθεσμα, ενώ πάνω από 6-7 χρόνια καλούνται μακροπρόθεσμα. Τα δάνεια, ανάλογα με τον κλάδο της οικονομίας, διακρίνονται σε δάνεια προς τη βιομηχανία, τη βιοτεχνία, το εμπόριο, τους ελεύθερους επαγγελματίες, τη ναυτιλία, τον τουρισμό και τη γεωργία. η διάκριση αυτή έχει σημασία, λόγω του ότι υπεισέρχονται αναπτυξιακοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν την διάρκεια του δανείου, το επιτόκιο και το πλαφόν για τη χορήγηση του δανείου, αλλά και την επικινδυνότητα (διότι οι διάφοροι κλάδοι έχουν διαφορετικό βαθμό κινδύνου).

3. Λοιπά παραδοσιακά Τραπεζικά προϊόντα

Προεξόφληση γραμματίων

Μία βασική και ευρύτατα χρησιμοποιούμενη τραπεζική υπηρεσία αποτελεί η προεξόφληση γραμματίων. Σύμφωνα με αυτή, όταν κάποιος έχει μία χρηματική απαίτηση

από κάποιο πελάτη του, μπορεί να δεχθεί μία συναλλαγματική. Η συναλλαγματική είναι αναγνώριση σημερινού χρέους, το οποίο έχει συμφωνηθεί να πληρωθεί στο μέλλον .

Θυρίδες ασφαλείας

Άλλη κλασική τραπεζική υπηρεσία είναι οι θυρίδες ασφαλείας (safety boxes). Οι θυρίδες ασφαλείας ήταν και ένας από τους λόγους ίδρυσης των τραπεζών. Οι τράπεζες, σε ειδικό χώρο, έχουν φυλασσόμενες θέσεις ασφαλείας που νοικιάζουν σε πελάτες έναντι κάποιας αμοιβής. Οι θυρίδες είναι απόρρητες και μόνο σε ειδικές περιπτώσεις και με ειδικές νομικές διατυπώσεις επιτρέπεται το άνοιγμά τους. Οι θυρίδες, συνήθως, χρησιμοποιούνται για φύλαξη τιμαλφών από πιθανή κλοπή. Ορισμένες φορές, χρησιμοποιούνται και για την φύλαξη προσωπικών ή/και και μυστικών εγγράφων, αλλά και μετρητών ή πολύτιμων μετάλλων .

Εγγυητικές Επιστολές

Η εγγυητική επιστολή είναι ένα έγγραφο με το οποίο η τράπεζα αναλαμβάνει την ευθύνη να εκπληρώσει το χρέος, το οποίο πιθανόν να δημιουργήσει ο πελάτης της από συγκεκριμένη εμπορική πράξη (διαγωνισμό, εξαγωγές, κ.λπ.), αν ο τελευταίος δεν το εκπληρώσει. Η εγγυητική επιστολή είναι ένα είδος δανείου χωρίς, όμως, να γίνεται μεταφορά κεφαλαίων, και αρχίζει να λειτουργεί σαν δάνειο από την στιγμή που ο οφειλέτης πελάτης της τράπεζας, υπέρ του οποίου έχει εκδοθεί η επιστολή, δεν πληρώσει το χρέος του, όπου τότε, συνήθως, γίνεται ένας διακανονισμός. Με την εγγυητική επιστολή δεν παρέχεται κεφάλαιο, αλλά «πίστη» προς τον πελάτη της τράπεζας την οποία χρησιμοποιεί σε συναλλαγές του με τρίτους. Ωστόσο, στην περίπτωση που ο οφειλέτης δεν εκπληρώσει τους όρους της εγγυητικής επιστολής, η τράπεζα καταβάλλει στον δικαιούχο το ποσό για το οποίο έχει εγγυηθεί μέσα προκαθορισμένο χρόνο. Στη συνέχεια, ο πελάτης της τράπεζας χρεώνεται με δάνειο, το οποίο θεωρείται καθυστερημένη χρηματοδότηση και το οποίο επιβαρύνεται με τόκους καθυστέρησης .

Σύγχρονα τραπεζικά προϊόντα

Στα σύγχρονα τραπεζικά προϊόντα συγκαταλέγονται οι πιστωτικές κάρτες, οι αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές (ATMs), το Factoring, το Forfaiting, το Leasing και άλλα χρηματοδοτικά προϊόντα που προσφέρονται από τις τράπεζες, καθώς επίσης, η εξυπηρέτηση στο αυτοκίνητο μέσω ειδικών παραθύρων (drive in windows), οι ταξιδιωτικές επιταγές (travellers' cheques), η ηλεκτρονική κίνηση κεφαλαίων στα σημεία

πώλησης (EFTPOS), τα ειδικά δάνεια, οι ειδικοί λογαριασμοί, οι πιστωτικές γραμμές (Credit Lines), το Phone banking (τραπεζικές υπηρεσίες μέσω τηλεφώνου), το mobile banking (τραπεζικές υπηρεσίες μέσω κινητού τηλεφώνου), το Internet banking (τραπεζικές υπηρεσίες μέσω του διαδικτύου), το video conferencing (τραπεζικές υπηρεσίες μέσω οπτικοακουστικών μέσων), το E-commerce (ηλεκτρονικό εμπόριο), και άλλες τραπεζικές υπηρεσίες.

Τα σύγχρονα τραπεζικά προϊόντα είναι μία σύνθεση των σημερινών αναγκών των τραπεζικών πελατών, της σύγχρονης τεχνολογίας και του σύγχρονου προσανατολισμού των τραπεζών. Δε θα μπορούσαν να νοηθούν σύγχρονα τραπεζικά προϊόντα χωρίς την υποστήριξη της σύγχρονης τεχνολογίας, τη δηλωμένη πρόθεση της τράπεζας να παρακολουθήσει την εξέλιξη των αναγκών των πελατών της, και χωρίς τον ουσιαστικό και οργανωτικό εκσυγχρονισμό των τραπεζών, με τρόπο που να εξυπηρετούνται οι σημερινές απαιτήσεις.

Τα σύγχρονα τραπεζικά προϊόντα χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία υπάγονται εκείνα που στοχεύουν στην εξυπηρέτηση του πελάτη σε κάθε συναλλαγή του με την τράπεζα, στην δεύτερη κατηγορία ανήκουν τα τραπεζικά προϊόντα που αναφέρονται στις συναλλαγές με παροχή τραπεζικών υπηρεσιών που ανταποκρίνονται στις σημερινές ανάγκες των συναλλασσόμενων, ενώ στην τρίτη κατηγορία η ανάγκη για δανειοδότηση.

1. Τραπεζικά προϊόντα που στοχεύουν στην εξυπηρέτηση των συναλλαγών του πελάτη με την τράπεζα

Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι προσπάθειες των τραπεζών για γρήγορη εξυπηρέτηση, άνετους χώρους, φιλικότητα των υπαλλήλων, αναδιοργάνωση των υπηρεσιών τους, η διερεύνηση του χρόνου εργασίας και η καθιέρωση των συστημάτων ηλεκτρονικής μεταφοράς αξιόγραφων .

Συστήματα ηλεκτρονικής μεταφοράς αξιόγραφων

Με τον γενικό όρο «συστήματα ηλεκτρονικής μεταφοράς αξιόγραφων» εννοείται η παντός τύπου χρησιμοποίηση της ηλεκτρονικής τεχνολογίας των τραπεζών που αφορά τη μεταφορά των χρημάτων (Electronic Funds Transfer – EFTS). Πρωταρχικά, την ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων παρέχει το On-line σύστημα των τραπεζών. Με μία απλή εντολή, ένα χρηματικό ποσό (κατάθεση) μεταφέρεται, για παράδειγμα, από την Αθήνα στη Θεσσαλονίκη μέσω του on-line συστήματος.

Άλλη μια μορφή ηλεκτρονικής μεταφοράς κεφαλαίων είναι οι διάφορες μηχανές, οι οποίες πραγματοποιούν ορισμένες συναλλαγές αυτόματα. Οι μηχανές αυτές τοποθετούνται, συνήθως, έξω από τις τράπεζες, με σκοπό να επεκτείνουν τον χρόνο λειτουργίας τους ή να αυξήσουν το βαθμό εξυπηρέτησης των πελατών στις απλές συναλλαγές και κατά τη λειτουργία της τράπεζας. Άλλες είναι τοποθετημένες σε χώρους που δεν εξυπηρετεί η τράπεζα και έχει εμπορικό ενδιαφέρον. Τέτοια σημεία είναι, συνήθως, τα εμπορικά κέντρα, σταθμοί, λιμάνια, αεροδρόμια, κ.λπ.

Μηχανές ανάληψης

Οι μηχανές αυτές λειτουργούν όλο το εικοσιτετράωρο είτε ως μηχανές αυτόματης ανάληψης (Automatic Cash Dispensers – ACDs), είτε ως μηχανές που διενεργούν αυτόματες συναλλαγές, αντικαθιστώντας τον κλασικό ταμιά της τράπεζας ή τον Teller, όπως λέγεται ο σύγχρονος υπάλληλος εξυπηρέτησης.

Αυτόματες ταμειολογικές μηχανές

Οι αυτόματοι ταμίες-tellers, όπως είναι ο εξελληνισμένος όρος για τα ATMs, είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν περισσότερες συναλλαγές από έναν υπάλληλο teller, όπως κατάθεση, ανάληψη, ενημέρωση λογαριασμών, ενημέρωση για υπόλοιπα λογαριασμών, για τρέχοντα επιτόκια, κ.λπ.

Οι συναλλαγές μέσω αυτών των μηχανημάτων γίνονται με τη βοήθεια ειδικής κάρτας, την οποία τοποθετεί ο πελάτης σε ειδική υποδοχή στο μηχάνημα. Με την ανάγνωση της μαγνητικής ταινίας της κάρτας, το μηχάνημα ζητά τον ειδικό κωδικό του πελάτη και, εφόσον του δοθεί, συνεχίζεται η συναλλαγή. Στην συνέχεια, ο πελάτης μπορεί να ζητήσει με ειδικές εντολές, ανάληψη, κατάθεση ή άλλη εργασία. Κάθε μηχάνημα διεκπεραιώνει συγκεκριμένες εργασίες, ενώ υπάρχουν ειδικές οδηγίες για κάθε συναλλαγή.

Οι έξυπνες κάρτες

Οι έξυπνες κάρτες είναι μια εξελιγμένη μορφή της πλαστικής κάρτας με την μαγνητική ταινία που αναφέρθηκε παραπάνω, η οποία χρησιμοποιείται επίσης, και στις πιστωτικές κάρτες. Οι έξυπνες κάρτες διαθέτουν ειδικά ηλεκτρονικά μικροκυκλώματα, τα οποία αποθηκεύουν και διαχειρίζονται πληροφορίες που αφορούν τις τραπεζικές συναλλαγές του καταναλωτή.

Η έξυπνη κάρτα έχει τη δυνατότητα να αντικαταστήσει όλες τις γνωστές πιστωτικές κάρτες και να διευκολύνει τις συναλλαγές στους τόπους πωλήσεων. Οι εφαρμογές της είναι πολλές και σε άλλους κλάδους, όπως στον τομέα της υγείας, όπου ο κάτοχός της μπορεί να αποτυπώσει στην κάρτα το ιστορικό του, και από οποιοδήποτε μέρος με την κατάλληλη υποδομή, να είναι σε θέση ο γιατρός του να πάρει τις πληροφορίες που θέλει.

Internet Banking

Το Internet Banking (τραπεζική υπηρεσία μέσω διαδικτύου) είναι ένα νέο τραπεζικό προϊόν, το οποίο βασίζεται στη χρησιμοποίηση του Η/Υ. Κάθε πελάτης που κατέχει προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή στο χώρο του, μπορεί με τη χρήση «modem» να συνδεθεί τηλεφωνικά με τον υπολογιστή της τράπεζας και να ζητά ορισμένες γενικές πληροφορίες γύρω από οικονομικά θέματα, αλλά και να πραγματοποιεί ορισμένες προκαθορισμένες συναλλαγές. Έτσι, μπορεί να ενημερώνεται για τα επιτόκια και τις τιμές των μετοχών. Μπορεί να μεταφέρει χρηματικά ποσά από τον λογαριασμό του σε άλλους λογαριασμούς και άλλες ενέργειες, όχι όμως ανεξέλεγκτα.

Phone Banking

Το Phone Banking είναι η συστηματική παροχή ενός πλήθους υπηρεσιών που προσφέρονται από τις τράπεζες στους πελάτες μέσω τηλεφώνου. Η επιτυχία του οφείλεται στους εξής λόγους :

- Ελαχιστοποιείται τόσο η ανάγκη των πελατών για επισκέψεις στο συνεργαζόμενο κατάστημα, όσο και ο χρόνος παραμονής τους εκεί.
- Βελτιώνεται η ευελιξία λήψης χρηματοοικονομικών αποφάσεων.
- Αναβαθμίζεται η δυνατότητα άμεσης πληροφόρησης των πελατών σχετικά με νέα αποδοτικότερα προϊόντα και υπηρεσίες.
- Απλουστεύονται οι διαδικασίες εξυπηρέτησης των πελατών και περιορίζεται ο χρόνος προσωπικής τους συμβολής σε αυτές.

2. Τραπεζικά προϊόντα που στοχεύουν στην ικανοποίηση των αναγκών των συναλλασσομένων πελατών και στη λειτουργία του συστήματος

Η φιλοσοφία των συγκεκριμένων τραπεζικών προϊόντων είναι η έρευνα και ο εντοπισμός των αναγκών ή των επιθυμιών των πελατών τραπεζών, δηλαδή, των ιδιωτών και των επιχειρηματιών, και η προσπάθεια δημιουργίας προϊόντων που ανταποκρίνονται σε αυτές τις ανάγκες .

Private and Corporate Banking

Οι επιχειρήσεις είναι βασικοί χρήστες των περισσότερων τραπεζικών προϊόντων. Οι ιδιώτες εξυπηρετούνται κυρίως με προϊόντα, όπως είναι οι πάγιες εντολές στην τράπεζα να εξοφλεί οφειλές με πίστωση στο λογαριασμό τους. Έτσι, καθίσταται εύκολη η εξόφληση λογαριασμών τηλεφώνου, Δ.Ε.Η., Ε.Υ.Δ.Α.Π., κλπ. Επίσης, οι τράπεζες, πολλές φορές, αναλαμβάνουν την πληρωμή συντάξεων του ΙΚΑ, του Δημοσίου και των διαφόρων άλλων εμβασμάτων.

Διατραπεζικό Σύστημα – ΔΙΑΣ

Το διατραπεζικό Σύστημα προβλέπει ηλεκτρονική σύνδεση μεταξύ όλων των τραπεζών, των καταστημάτων τους, των ATMs και των άλλων σημείων συναλλαγής, με μία κεντρική ηλεκτρονική μονάδα, με την Α.Ε. «διατραπεζικά Συστήματα – ΔΙΑΣ». Μέσω του δικτύου αυτού γίνονται όλες οι εξυπηρετήσεις, αφού οι πελάτες των ATMs χρησιμοποιούν τους ατομικούς τους αριθμούς «PIN» σε όποιο ATM και αν βρίσκονται. Οι τράπεζες εξαργυρώνουν επιταγές από όλες τις τράπεζες του συστήματος, ελέγχοντας τα υπόλοιπα των λογαριασμών, καθώς επίσης, προσφέρονται και όλες οι άλλες υπηρεσίες και ενημερώνονται τα αρχεία στην τράπεζα του πελάτη. Τα οφέλη από την εφαρμογή του Διατραπεζικού Συστήματος αφορούν τους πολίτες, το κράτος αλλά και τις τράπεζες, και είναι τα ακόλουθα:

- Μείωση του λειτουργικού κόστους των τραπεζών που μετακυλύεται και στους πελάτες.
- Μείωση των συναλλαγών στα ταμεία των τραπεζών, με αποφυγή συνωστισμού, καθυστερήσεων, και ως εκ τούτου, καλύτερη και ταχύτερη εξυπηρέτηση των πελατών.
- Διευκόλυνση των διεθνών συναλλαγών, αφού το σύστημα είναι συμβατό με τα διεθνή συστήματα, και την εισαγωγή νέων τραπεζικών προϊόντων.

Πιστωτική Κάρτα

Οι πιστωτικές κάρτες (credit cards) είναι οι κάρτες που παρέχουν στον κάτοχό τους την πιστωτική δύναμη μέχρι ενός ορίου. Το ποσό των συναλλαγών που γίνονται από

κάτοχο μιας τέτοιας κάρτας, θα πρέπει να αποπληρωθεί στην τράπεζα που την εκδίδει, είτε ολόκληρο μέσα σε διάστημα 30 - 45 ημερών, είτε σε έντοκες μηνιαίες δόσεις, κι εδώ βρίσκεται το κύριο πλεονέκτημα των καρτών. Η έκδοση τέτοιων καρτών δεν προϋποθέτει ύπαρξη λογαριασμού του κατόχου στην τράπεζα έκδοσης της κάρτας. Οι πιστωτικές κάρτες εκδίδονται είτε για χρήση στο εξωτερικό, είτε για χρήση στο εσωτερικό ή και για τα δύο. Οι πιστωτικές κάρτες εξωτερικού δίνουν το δικαίωμα στον κάτοχό τους να πραγματοποιήσει έξοδα στο εξωτερικό με δυνατότητες αποπληρωμής σε ευρώ.

Λόγω των πλεονεκτημάτων των πιστωτικών καρτών έχει αναπτυχθεί πολύ η χρήση τους. Οι λόγοι που οδήγησαν τις πιστωτικές κάρτες να γίνουν τόσο δημοφιλείς οφείλονται:

- Στο μέγεθος και τη χρονική διάρκεια της οικονομικής ύφεσης που έκαναν εντονότερη την ανάγκη προσφυγής μεγάλης μερίδας καταναλωτών σε δανεισμό.
- Στην αύξηση της εγκληματικότητας που αναβάθμισε τη σημαντικότητα της ασφάλειας που παρέχουν οι πιστωτικές κάρτες.
- Στις προσφορές πρόσθετων προϊόντων-υπηρεσιών είτε δωρεάν, είτε με ένα ποσοστό έκπτωσης.
- Στην αποτελεσματικότερη προώθηση των πιστωτικών καρτών από τους εκδότες τους μέσα από προσφορές δώρων σε νέους συνδρομητές, απευθείας ταχυδρόμησης προωθητικού υλικού, κ.λπ. Η άνοδος των καρτών ενισχύθηκε και από την ραγδαία αύξηση του αριθμού των εκδοτών τους.
- Στην μεγάλη αύξηση του αριθμού των σημείων πώλησης (καταστήματα) που συνεργάζονται με τους εκδότες των πιστωτικών καρτών.
- Στην βελτίωση της ποιότητας εξυπηρέτησης των κατόχων πιστωτικών καρτών από τα αντίστοιχα τμήματα των εκδοτών, που ενισχύθηκε και με τη χρήση των εφαρμογών πληροφορικής (μεγάλη μείωση των λαθών, ταχύτερη διεκπεραίωση των συναλλαγών, δημιουργία πιο αποτελεσματικών συστημάτων Πληροφόρησης της Διοίκησης), κ.λπ.

3. Τραπεζικά προϊόντα που στοχεύουν στην ικανοποίηση των αναγκών των συναλλασσομένων πελατών μέσω της δανειοδότησης

Το προϊόν αυτό δημιουργήθηκε κάτω από την ανεκπλήρωτη ανάγκη για δανειοδοτήσεις και κάλυψη φορολογικών απαιτήσεων. Μία επιχείρηση δεν είναι δυνατόν να καλύψει όλες τις κεφαλαιακές της ανάγκες με δανειοδότηση. Κι αυτό γιατί, το δάνειο, εκτός από το υψηλό επιτόκιο, έχει υψηλό κόστος συνομολόγησης, δηλαδή ελέγχου τίτλων,

θέσπισης υποθηκών, κ.λπ. Επίσης, τα ρευστά διαθέσιμα ή και η δανειοληπτική ικανότητα κάθε επιχείρησης είναι περιορισμένα, και μπροστά σε αυτή τη στενότητα του χρήματος, οι επιχειρήσεις θα επιλέξουν να διοχετεύσουν τα ταμειακά διαθέσιμα ή τις πιστώσεις τους στους τομείς που έχουν άμεση ανάγκη, δηλαδή σε δαπάνες που θεωρούνται άμεσης προτεραιότητας. Έτσι, πάντα προηγούνται ανάγκες για κεφάλαια κίνησης, παραμερίζοντας ανάγκες για εκσυγχρονισμό και επενδύσεις. Το Leasing έρχεται να καλύψει αυτήν ακριβώς την ανάγκη. Σημειώνεται ότι, εκτός από την εταιρία-πελάτη, υπάρχει η εταιρία Leasing, η οποία προμηθεύεται εξοπλισμό τον οποίο, στη συνέχεια, εκμισθώνει στην εταιρία - πελάτη έναντι κάποιου τιμήματος .

Factoring – Forfeiting

Το Factoring (σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων) είναι μία σύμβαση, η οποία καθορίζει τους όρους προεξόφλησης προθεσμιακών απαιτήσεων ενός επιχειρηματία, από πώληση αγαθών ή υπηρεσιών. Η εταιρία Factoring (factor πράκτορας) αναλαμβάνει να προεξοφλήσει βραχυπρόθεσμες τιμολογιακές απαιτήσεις του προμηθευτή έναντι τρίτων, πελατών του προμηθευτή. δηλαδή, ορισμένοι επιχειρηματίες δεν έχουν τη δυνατότητα να εισπράξουν τις βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις από τους πελάτες τους, είτε επειδή δεν έχουν τον μηχανισμό, είτε επειδή δε θέλουν να αναλάβουν τον κίνδυνο, είτε επειδή χρειάζονται τα χρήματα νωρίτερα.

Το Factoring δεν είναι περιστασιακή συνεργασία, αλλά μία σύμβαση που προβλέπει συνεχόμενη συνεργασία, που δημιουργεί στενή και διαρκή σχέση μεταξύ του πράκτορα και του πελάτη του. Σχετικά με το Forfeiting (αγορά απαίτησης χωρίς δικαίωμα αναγωγής), είναι μία παραλλαγή του Factoring και χρησιμοποιείται για την προεξόφληση μίας συνήθως μεσοπρόθεσμης εξαγωγικής απαίτησης, διαμέσου κάποιας τράπεζας ή άλλου πιστωτικού ιδρύματος, η οποία εγγυάται την εξόφληση της αντίστοιχης οφειλής χωρίς δικαίωμα αναγωγής. Ο θεσμός αυτός αναπτύχθηκε για να ικανοποιήσει τις ανάγκες του διεθνούς εμπορίου .

Δικαιόχρηση (Franchising)

Το Franchising είναι μία σύμβαση παροχής δικαιωμάτων από τον δικαιοπάροχο (franchisor) στον δικαιοδόχο (franchisee), η οποία περιγράφει ακριβώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις και των δύο μερών. Ο δικαιοπάροχος συνήθως είναι κάποια μεγάλη επιχείρηση με επιφάνεια, όνομα και αποδοχή από την αγορά. Με τη σύμβαση αυτή, μεταβιβάζονται δικαιώματα πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως χρήση

εμπορικών σημάτων, επωνυμιών, συμβόλων, σχεδίων, δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας, τεχνογνωσίας, δικαιωμάτων λογιστικών και λογισμικών συστημάτων, μεθόδων χρηματοοικονομικής διαχείρισης και οργάνωσης, κ.λπ.

Οι τράπεζες, από τις πιο κερδοφόρες επιχειρήσεις, παρέχουν πληθώρα και μεγάλη ποικιλία προϊόντων ικανά να καλύψουν κάθε είδους <<ανάγκες>> των πελατών τους όπως καταναλωτικές, επενδυτικές, συναλλαγών, ασφαλίσεων, στεγαστικές κ.α. Κάθε πελάτης θα πρέπει να είναι αρκετά προσεκτικός όχι τόσο στο ποια τράπεζα θα επιλέξει καθώς οι διαφορές στο εκάστοτε προϊόν βραχυπρόθεσμα είναι μηδαμινές, αλλά στο ποιο προϊόν θα επιλέξει το οποίο θα καλύπτει τις ανάγκες του. Κυρίως δε στα καταναλωτικά προϊόντα των τραπεζών όπου η κατάχρηση των συγκεκριμένων προϊόντων λόγω του υψηλού περιθωρίου κέρδους των τραπεζών μπορεί να οδηγήσει σε αποπληρωμή με τεράστιο κόστος για τους πελάτες των τραπεζών. Π.χ. θα ήταν προτιμότερο κάποιος να επιλέξει ένα ασφαλιστικό προϊόν για μια ενδεχόμενη ανάγκη που μπορεί να προκύψει παρά να καταφύγει στη λύση ενός καταναλωτικού προϊόντος όταν αυτή η ανάγκη επέλθει.

Τα τελευταία χρόνια με την απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος έχει πάψει ο κρατικός έλεγχος στις τράπεζες με αποτέλεσμα να μη γίνεται σωστή διαχείριση και κατανομή των χρημάτων που αποκομίζουν οι τράπεζες, να στενάζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις και να εγκλωβίζονται στα <<τρικ>> των τραπεζών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΙΑ

Στην παρούσα ενότητα γίνεται αναφορά στους ελεγκτικούς μηχανισμούς των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, με ιδιαίτερη αναφορά στην Επιτροπή της Βασιλείας και στα όσα αυτή ορίζει.

Ο μοναδικός τομέας ο οποίος υπόκειται σε προληπτικό έλεγχο και εποπτεία, με σκοπό τη διαφύλαξη της ακεραιότητας και της απρόσκοπτης λειτουργίας του, είναι το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας της μεγάλης συμβολής του στο πλαίσιο του ευρύτερου οικονομικού συστήματος, της ανάγκης για την πρόληψη της περιέλευσης των τραπεζών σε καταστάσεις αφερεγγυότητας, αλλά και της ύπαρξης δύο τύπων αδυναμιών που συνδέονται αποκλειστικά μ' αυτόν. Ο *πρώτος* τύπος αφορά την ασύμμετρη πληροφόρηση μεταξύ αγοραστών και πωλητών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, η οποία είναι εντονότερη για τον τομέα της κεφαλαιαγοράς, και ο *δεύτερος* τύπος το συστημικό κίνδυνο, δηλαδή τη διάδοση των προβλημάτων στο σύνολο του χρηματοπιστωτικού συστήματος και, τελικά, στο σύνολο της οικονομίας.

Οι εποπτικές αρχές, εντοπίζοντας και αντιμετωπίζοντας τους διαφόρους κινδύνους με τους οποίους έρχονται αντιμέτωπα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, προσπαθούν να εμποδίσουν την εμφάνιση αυτών των προβλημάτων με τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος να αποτελεί τον κυρίαρχο στόχο της εποπτείας. Έτερο στόχο της εποπτείας αποτελεί η κατανόηση από πλευράς πιστωτικών ιδρυμάτων της έννοιας της δυναμικής αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας, σε συνδυασμό με το φαινόμενο της αύξησης των επισφαλειών σε περιόδους οικονομικής επιβράδυνσης.

Προς το σκοπό αυτόν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι επιδράσεις από τις μεταβολές του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, έτσι ώστε να υπάρχει επαρκές περιθώριο για την αντιμετώπιση μελλοντικών κινδύνων. Το κυριότερο εργαλείο που χρησιμοποιούν οι ελεγκτικές και οι εποπτικές αρχές είναι η θέσπιση κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας, ώστε να αντιμετωπιστούν οι ενδεχόμενες ζημιές από τη ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων.

Το αίτημα για μια συνετή εποπτεία της λειτουργίας του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος οφείλεται στην ύπαρξη της ανάγκης για προστασία των αποταμιευτών – καταθετών, των επενδυτών – δανειοληπτών και των μετόχων από τους

διάφορους κινδύνους (συστημικός, πιστωτικός, λειτουργικός, ρευστότητας, αγοράς κα.) και, κατά συνέπεια, στην ανάγκη εξάλειψης ή ελαχιστοποίησης της πιθανότητας εμφάνισης σημαντικών κεφαλαιακών ζημιών. Οφείλεται, επίσης, στην ανάγκη πρόληψης της περιέλευσης των τραπεζών σε καταστάσεις αφερεγγυότητας, αλλά και στην ύπαρξη δύο τύπων αδυναμιών, όπως προαναφέρθηκαν. Επίσης, σύμφωνα με τον Karaken (1986), η αποτυχία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων οφείλεται και στην ένταση του ανταγωνισμού στην αγορά χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, καθώς και στους εξωτερικούς παράγοντες που ασκούν έντονες επιρροές. Η θέσπιση ενός ρυθμιστικού πλαισίου εποπτείας αποσκοπεί:

- Στην εξάλειψη των ενδεχομένων της ανορθόδοξης πρακτικής, των λανθασμένων αποφάσεων και της απάτης από την πλευρά της διοίκησης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.
- Στην απομόνωση των επιδράσεων των ζημιών, που σημειώνει μια τράπεζα, στη λειτουργία των υπόλοιπων τραπεζών, έτσι ώστε να ελαχιστοποιείται η εμφάνιση φαινομένων κρίσεων μεταδοτικού χαρακτήρα ή αιφνίδιων και ανεξέλεγκτων κρίσεων.

Σε γενικές γραμμές, λοιπόν, η εφαρμογή κανόνων εποπτείας επιβάλλεται εξαιτίας των πτωχεύσεων πολλών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, η αποτυχία των οποίων επέφερε σημαντικές παρενέργειες στην ομαλή λειτουργία των αγορών. Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι, η εφαρμογή των εποπτικών κανόνων δημιουργεί ένα «δίχτυ ασφαλείας», το οποίο βοηθά τις Τράπεζες σε περιόδους όπου αντιμετωπίζουν την πιθανότητα πτώχευσης.

Ωστόσο, η υιοθέτηση αυτής της οπτικής για την τραπεζική εποπτεία πιθανόν να έχει σημαντικές παρενέργειες, όπως η ανάληψη υπερβολικών κινδύνων και η τυχόν επιβολή πρόσθετων κανονισμών. Σε κάθε περίπτωση, η εφαρμογή οποιασδήποτε μορφής τραπεζικής εποπτείας προϋποθέτει κόστος, τόσο άμεσο (πχ. μισθοί εποπτών και διοικητικά κόστη για το τραπεζικό ίδρυμα), όσο και έμμεσο (από τις παρενέργειες που προκαλούνται).

Επομένως, η θεωρία της εποπτείας των τραπεζών είναι συνδεδεμένη με τη δημιουργία των βέλτιστων κανονισμών επόπτευσης και, γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο θεωρούνται δεοντολογικοί. Με άλλα λόγια, προσπαθούν να καθορίσουν τι πρέπει να γίνει, βασιζόμενοι σε συγκεκριμένα υποδείγματα. Να σημειωθεί ότι, σήμερα η μεθοδολογία την οποία υιοθετούν οι εποπτικές αρχές στηρίζεται στη λειτουργική, και όχι στη θεσμική

προσέγγιση, για να ξεπεραστεί το πρόβλημα των διαφορετικών οργανωτικών μορφών των χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων.

2.1. ΟΙ ΚΥΡΙΟΙ ΕΠΟΠΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Τράπεζα της Ελλάδος

Η Τράπεζα της Ελλάδος είναι αρμόδια για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και ορισμένων κατηγοριών επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας. Η εποπτεία ασκείται με βάση το πλαίσιο της Βασιλείας II, όπως έχει ενσωματωθεί στην ελληνική νομοθεσία, καθώς και με κανόνες που μπορεί να θεσπίζει η ίδια, κυρίως για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας, τον έλεγχο της εν γένει φερεγγυότητας, της ρευστότητας, της κεφαλαιακής επάρκειας και της συγκέντρωσης κινδύνων των εποπτευόμενων ιδρυμάτων, της επάρκειας και αποτελεσματικότητας της εταιρικής διακυβέρνησης και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, περιλαμβανομένων των διαδικασιών για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Η Τράπεζα της Ελλάδος καθορίζει επίσης κανόνες για τη διαφάνεια και σαφήνεια των όρων των συναλλαγών.

Η αρμοδιότητα της εποπτείας περιλαμβάνει την παρακολούθηση της εφαρμογής του σχετικού θεσμικού πλαισίου και τη δυνατότητα λήψης διορθωτικών μέτρων και επιβολής διοικητικών κυρώσεων, περιλαμβανομένης της ανάκλησης της άδειας λειτουργίας των εποπτευόμενων ιδρυμάτων. (www.bankofgreece.gr)

Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς είναι αρμόδια για την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων της νομοθεσίας για την κεφαλαιαγορά. Αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με ίδιους πόρους, λειτουργεί αποκλειστικά χάριν του δημοσίου συμφέροντος και απολαύει λειτουργικής ανεξαρτησίας και διοικητικής αυτοτέλειας.

Η λειτουργία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς δεν βαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό, οι δε πόροι της προέρχονται από τέλη και εισφορές που βαρύνουν τους εποπτευόμενους φορείς. Ο προϋπολογισμός της Επιτροπής συντάσσεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και εγκρίνεται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών.

Τα μέλη του Διοικητικού της Συμβουλίου απολαύουν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, δεσμευόμενα μόνον από το νόμο και τη συνείδησή τους και δεν εκπροσωπούν τους φορείς που τους πρότειναν.

Στόχος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς αποτελεί η διασφάλιση της ακεραιότητας της αγοράς, ο περιορισμός του συστημικού κινδύνου, και η προστασία του επενδυτικού κοινού με την προώθηση της διαφάνειας. Στους εποπτευόμενους φορείς της περιλαμβάνονται οι Ανώνυμες Χρηματιστηριακές Εταιρίες και οι Ανώνυμες Εταιρίες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, οι Ανώνυμες Εταιρίες Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων, οι Ανώνυμες Εταιρίες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου, οι Ανώνυμες Εταιρίες Επενδύσεων Ακίνητης Περιουσίας και οι Ανώνυμες Εταιρίες Επενδυτικής Διαμεσολάβησης. Οι εισηγμένες εταιρίες στο Χρηματιστήριο Αθηνών εποπτεύονται επίσης από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ως προς την τήρηση της χρηματιστηριακής νομοθεσίας αναφορικά με τα θέματα νομιμότητας των πράξεων που συνδέονται με την προστασία των επενδυτών.

Είναι, ακόμη, αρμόδια για την έγκριση ενημερωτικών δελτίων όσον αφορά τις ανάγκες πληροφόρησης του επενδυτικού κοινού κατά τη διενέργεια δημοσίων προσφορών και την εισαγωγή κινητών αξιών σε οργανωμένη αγορά. Επιπλέον, έχει την αρμοδιότητα να επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις (επίπληξη, χρηματικό πρόστιμο, αναστολή λειτουργίας, αφαίρεση άδειας) σε εποπτευόμενα νομικά και φυσικά πρόσωπα που παραβαίνουν τη νομοθεσία για την κεφαλαιαγορά.

Ως εθνική εποπτική αρχή, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς συνάπτει διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες με άλλες εποπτικές αρχές για την ανταλλαγή εμπιστευτικών πληροφοριών και τη συνεργασία σε θέματα της αρμοδιότητάς της. Σημειώνεται ότι αποτελεί ενεργό μέλος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών της Κεφαλαιαγοράς και του Διεθνούς Οργανισμού Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς. (Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς www.hcmc.gr)

Ορκωτοί Λογιστές Μέλη Σ.Ο.Ε.Α.

Η βασική πληροφόρηση του επενδυτικού κοινού που είναι οι οικονομικές καταστάσεις καταρτίζονται, βάσει των ΔΠΧΠ, με την πλήρη ευθύνη των Διοικήσεων των τραπεζών και ελέγχονται ως προς την ακριβοδίκαια εικόνα που παρουσιάζουν από τους Ορκωτούς Ελεγκτές-Λογιστές μέλη του ΣΟΕΑ.

Η σύσταση και η λειτουργία του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών αποβλέπει στην άσκηση του ελέγχου της οικονομικής διαχείρισεως των πάσης φύσεως δημοσίων και ιδιωτικών οργανισμών και επιχειρήσεων ή εκμεταλλεύσεων, ανεξαρτήτως της νομικής τους μορφής (ιδρύματος, εταιρείας ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου), από πρόσωπα με αυξημένα επαγγελματικά προσόντα, που ασκούν το έργο τους με διαφάνεια και υπευθυνότητα, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η εγκυρότητα και αξιοπιστία των πορισμάτων των διενεργούντων ελέγχων, σύμφωνα με τα διεθνώς αναγνωρισμένα Ελεγκτικά πρότυπα και τους όρους που τίθενται από την εσωτερική και την κοινοτική νομοθεσία.

Ο τακτικός έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων συνίσταται στην εξέταση από Ορκωτό Ελεγκτή - Λογιστή των τηρούμενων βιβλίων και των αναγκαίων νομίμων δικαιολογητικών και παραστατικών στοιχείων και αποβλέπει στην εξακρίβωση του κατά πόσον οι ελεγχθείσες οικονομικές καταστάσεις εμφανίζουν αληθώς την οικονομική θέση της ελεγχόμενης μονάδας κατά την ημερομηνία συντάξεως του ισολογισμού της και τα αποτελέσματα των εργασιών της κατά την ελεγχόμενη περίοδο. Ο Ορκωτός Ελεγκτής - Λογιστής τεκμηριώνει τις παρατηρήσεις και το πόρισμά του με τα φύλλα εργασίας, τα οποία υποχρεούται να διαφυλάσσει επί μία πενταετία από την ημερομηνία εκδόσεως του πιστοποιητικού ελέγχου. Η γνώμη του διενεργήσαντος τον έλεγχο Ορκωτού Ελεγκτή - Λογιστή διατυπώνεται στο συντασσόμενο από αυτόν "πιστοποιητικό" ή "έκθεση" ελέγχου, τα οποία υποβάλλονται στον εντολέα του ελέγχου. (Σ..Ο.Ε.Λ. www.soel.gr)

CEBS

Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (CEBS) αποτελείται από υψηλόβαθμους εκπροσώπους των τραπεζικών αρχών εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων και των κεντρικών τραπεζών των χωρών της ΕΕ και έχει την έδρα της στο Λονδίνο. Το κύριο καθήκον της είναι να συμβουλεύει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε θέματα που αφορούν τις τραπεζικές δραστηριότητες, να συνεισφέρει στη συνεπή εφαρμογή των Κοινοτικών Οδηγιών και στην εναρμόνιση των εποπτικών πρακτικών, και να ενισχύει την εποπτική συνεργασία. Σημειώνεται ότι Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας και οι εθνικές εποπτικές αρχές οργάνωσαν τον Ιούλιο του 2010 σε στενή συνεργασία με την ΕΚΤ την ευρωπαϊκή άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress test). Σκοπός της άσκησης είναι η αξιολόγηση της συνολικής ικανότητας του τραπεζικού τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να απορροφήσει τυχόν περαιτέρω σημαντικούς οικονομικούς και χρηματοπιστωτικούς κραδασμούς. Η άσκηση αυτή

αποτελεί σημαντικό βήμα στην κατεύθυνση της ενίσχυσης της σταθερότητας του τραπεζικού τομέα στην ΕΕ. (www.cebs.org)

2.2. ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΣΜΟΣ

Ως *κρατικός παρεμβατισμός* ορίζεται το σύνολο των ενεργειών του κράτους, οι οποίες επηρεάζουν τη δραστηριότητα των ιδιωτών και των επιχειρήσεων. Αυτό επιτυγχάνεται με τη διαμόρφωση του νομικού και του θεσμικού πλαισίου μέσα στο οποίο εξασφαλίζεται η λειτουργία των νοικοκυριών / επιχειρήσεων και η ορθολογική συμπεριφορά των ατόμων, ώστε να δρουν δημιουργικά, να αποφεύγονται οι κοινωνικές συγκρούσεις και να διασφαλίζεται κοινωνική συνοχή. *Ο κρατικός παρεμβατισμός έχει στόχο την προστασία των πολιτών και την ομαλή λειτουργία των αγορών και γενικότερα της οικονομίας και στην τραπεζική ασκείται κατά κύριο λόγο μέσω των Υπουργείων του κράτους, της Τράπεζας της Ελλάδος και λοιπών μηχανισμών.*

Ο κρατικός παρεμβατισμός ασκήθηκε σε επιμέρους τομείς της ελληνικής οικονομίας από τα μέσα της δεκαετίας του '20, εναρμονιζόμενος στα πλαίσια της συγκυρίας. Οι βασικοί λόγοι και οι αιτίες που απαιτούν τον κρατικό παρεμβατισμό στον τραπεζικό τομέα είναι συνοπτικά:

- Η διατήρηση της σταθερότητας
- Η αποτελεσματικότητα / αποδοτικότητα
- Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας μέσω υγιούς δραστηριοποίησης
- Η μείωση και η σωστή διαχείριση των κινδύνων
- Η καταστολή / πρόληψη ξεπλύματος χρήματος
- Η διασφάλιση της διαφάνειας σε συναλλαγές και διαδικασίες, για την προστασία κατά κύριο λόγο των πελατών και τέλος,
- Η στήριξη σε περιόδους κρίσης.

Αναφορικά με την τελευταία αιτία, ήτοι τη στήριξη σε περιόδους κρίσης, η ιστορία έχει καταγράψει ότι σε περιόδους ύφεσης και οικονομικής αστάθειας, η σωστή κρατική παρέμβαση δύναται να στρέψει προς τη σωστή κατεύθυνση τις προσπάθειες για ανάκαμψη της οικονομίας.

Πιο συγκεκριμένα, με κοινό παρονομαστή την κατάρρευση της αγοράς ακινήτων, τραπεζικές κρίσεις που συνέβησαν στη διάρκεια των προηγούμενων 40 ετών φαίνεται να

επιβεβαιώνουν την επικρατούσα άποψη ότι η κυβερνητική παρέμβαση μετά από μία παρατεταμένη περίοδο πτώσης έχει αποτελέσματα. Πρώτο παράδειγμα η Μεγάλη Ύφεση (κραχ) που χτύπησε τις ΗΠΑ το 1929 και διήρκεσε έως το 1939. Η κυβέρνηση ανακοίνωσε σχέδιο διάσωσης των μικροϊδιοκτητών και των εγγυητριών τραπεζών μέσω του τραπεζικού νόμου έκτακτης ανάγκης το 1933. Ανάλογη κυβερνητική παρέμβαση βοήθησε στην ομαλοποίηση της αγοράς και στην κρίση αποταμίευσης και δανείων του 1986-1995 στις ΗΠΑ, ενώ με νομοθετική ρύθμιση το 1998 και η Ιαπωνία πέτυχε να βελτιώσει την εμπιστοσύνη στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, η οποία είχε πληγεί με το σκάσιμο της «φούσκας» των μετοχών στο τέλος της δεκαετίας του '80.

Αναφορικά με την κρίση των «subprimes» δανείων στις ΗΠΑ, η κυβέρνηση επέδειξε ισχυρή κρατική παρέμβαση αρχικά με την ίδρυση υπηρεσίας εκκαθάρισης του χρηματοπιστωτικού συστήματος από τα «τοξικά» ενυπόθηκα δάνεια, την απαγόρευση των ανοιχτών πωλήσεων μετοχών (short selling) και τις νέες «ενέσεις» ρευστότητας από κεντρικές τράπεζες. Επιπλέον, κατατέθηκε άμεσα νομοσχέδιο για τη συγκρότηση υπηρεσίας ανάληψης επισφαλών δανείων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν καταρρεύσει, η οποία είχε και την αρμοδιότητα να τροποποιεί ενυπόθηκα δάνεια προς όφελος των δανειοληπτών. Το Υπουργείο Οικονομίας των ΗΠΑ ανακοίνωσε τη σύσταση προσωρινού προγράμματος εγγυήσεων για τα αμερικανικά αμοιβαία κεφάλαια διαχείρισης διαθεσίμων (money market funds), με το οποίο θα μπορούν να διοχετευθούν στις αγορές έως και 50 δισ. δολάρια από το κρατικό Exchange Stabilization Fund, για τη σταθερότητα των αμοιβαίων κεφαλαίων. Τέλος, όσον αφορά τις νομοθετικές ρυθμίσεις, ο πρόεδρος Μπους δήλωσε ότι πρόκειται για μια «κρίσιμη στιγμή για την αμερικανική οικονομία», τονίζοντας ότι με δεδομένη την κρίση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και τη σημασία τους στην καθημερινότητα των πολιτών, *η κυβερνητική παρέμβαση δεν είναι απλώς αναγκαία αλλά στοιχειώδης προϋπόθεση*. Αναφέρεται ότι έως τον 9^ο / 2008 το αμερικανικό δημόσιο είχε στηρίξει με 1 τρις. δολάρια το πιστωτικό σύστημα.

2.3 Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

Η επιτροπή της Βασιλείας (Basel Committee) ιδρύθηκε στο τέλος του 1974 έπειτα από πρωτοβουλία των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών της ομάδας των χωρών Group of Ten, αποβλέποντας στη διαμόρφωση ομοιόμορφων κανόνων ελέγχου και εποπτικών πρακτικών για το τραπεζικό σύστημα. Δεν πρόκειται για ένα διεθνή οργανισμό, αλλά για

μία de facto οργάνωση, χωρίς νομική προσωπικότητα, που λειτουργεί με την υποστήριξη της γραμματείας της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών. Το αρχικό της όνομα ήταν «Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices», η πρώτη της συνεδρίαση έλαβε χώρα το Σεπτέμβριο του 1975, ενώ σήμερα συνεδριάζει 4 – 5 φορές το χρόνο.

Η Ομάδα των Δέκα (Group of Ten, G-10) αποτελείται από έντεκα βιομηχανικές χώρες και πιο συγκεκριμένα τις: Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Ολλανδία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ (www.bis.org). Κατ' ουσίαν συμμετέχουν 8 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι Καναδάς, ΗΠΑ και Ιαπωνία. Στόχος της ομάδας είναι η ανταλλαγή απόψεων και η συνεργασία σε θέματα οικονομικής, νομισματικής και χρηματοοικονομικής πολιτικής, μέσα από τις τακτές συνεδριάσεις των υπουργών οικονομικών και των διοικητών των κεντρικών τραπεζών των χωρών.

Η Επιτροπή της Βασιλείας ιδρύθηκε σε μία περίοδο μεγάλης αβεβαιότητας στη διεθνή οικονομία, κυρίως λόγω της κατάργησης του διεθνούς νομισματικού συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods, κατάργηση η οποία σηματοδότησε μια περίοδο έντονων διακυμάνσεων και μεταβλητότητας των ισοτιμιών και των επιτοκίων. Αποτέλεσμα αυτού ήταν οι τράπεζες να καταστούν ιδιαίτερα ευάλωτες στον μέχρι πρότινος άγνωστο κίνδυνο των συναλλαγματικών και επιτοκιακών μεταβολών. Απαρχή των γεγονότων που ακολούθησαν αποτέλεσε η χρεοκοπία της γερμανικής τράπεζας Bankhaus ID Herstatt, η οποία προκάλεσε μια άνευ προηγουμένου αναστάτωση στη διεθνή διατραπεζική αγορά εξαιτίας άστοχων θέσεων σε προθεσμιακές πράξεις συναλλάγματος, προκαλώντας έτσι αλυσιδωτές αντιδράσεις στο σύστημα. Το περιστατικό αυτό, μαζί και με άλλα μικρότερης εμβέλειας, κατέδειξαν την ανάγκη διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας. Προτεραιότητα δόθηκε στη θεσμοθέτηση συνεργασίας ανάμεσα στις νομισματικές και τραπεζικές εποπτείες, με στόχο την πρόληψη συστημικών κρίσεων και τη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, αλυσιδωτά γεγονότα που οδήγησαν στη σύσταση της περίφημης *Επιτροπής της Βασιλείας*. (www.express.gr)

2.3.1 ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την επίτευξη της αποστολής της προωθεί, στηρίζει και διευκολύνει την ανάπτυξη διαλόγου μεταξύ των χωρών-μελών σε θέματα τραπεζικής εποπτείας, με απώτερο σκοπό τη δημιουργία και προώθηση ομοιόμορφης ερμηνείας

εννοιών σχετικών με το τραπεζικό σύστημα και τη λειτουργία του, ώστε να διαμορφωθεί μια αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία σε παγκόσμιο επίπεδο και να διασφαλιστεί η σταθερότητα του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.

Η Επιτροπή κατ' ουσίαν δεν αποτελεί μια υπερεθνική εποπτική αρχή, αλλά ένα forum χωρίς νομική εξουσία. Οι προτάσεις, τα εποπτικά πρότυπα, οι εποπτικοί κανόνες και οι σχετικές οδηγίες που θέτει δεν επιβάλλονται και ούτε έχουν νομική ισχύ. Αντιθέτως, εισηγείται πρακτικές με συμβουλευτικό χαρακτήρα, με την προσδοκία ότι αυτές θα γίνουν αποδεκτές από τις εθνικές αρχές και βάσει αυτών θα προταθούν ενέργειες που ανταποκρίνονται με τον καλύτερο τρόπο στα δεδομένα της οικείας αγοράς. Με τον τρόπο αυτόν, ενισχύει τη σύγκλιση προς μια κοινή προσέγγιση και κοινώς αποδεκτούς κανόνες, χωρίς παράλληλα να προσπαθεί να επιβάλλει λεπτομερή εναρμόνιση των εποπτικών τεχνικών που εφαρμόζουν τα κράτη-μέλη. Απώτερο στόχο των προσπαθειών της, συνιστά η έγκαιρη αντιμετώπιση των προβλημάτων και η εξασφάλιση της νομισματικής σταθερότητας σε παγκόσμια κλίμακα.

Η Επιτροπή της Βασιλείας περιλαμβάνει περισσότερες από τριάντα τεχνικές επιτροπές εργασίας και δημοσιεύει συνεχώς πολλά συμβουλευτικά κείμενα. Οι κύριοι στόχοι του Εποπτικού Πλαισίου Κεφαλαιακής Επάρκειας της Βασιλείας για τα Πιστωτικά Ιδρύματα βασίζονται στη θεωρία δημόσιας ρυθμιστικής πολιτικής (Public Regulation Theory) και ειδικότερα στη θεωρία Τραπεζικής Ρυθμιστικής Πολιτικής (Theory of Bank Regulation), και επικεντρώνονται στην :

- Διασφάλιση της σταθερότητας και της ευρωστίας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος.
- Διαμόρφωση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού, κυρίως σε διεθνές επίπεδο, μεταξύ των διεθνώς δραστηριοποιημένων τραπεζών και μεταξύ των τραπεζών και των επενδυτικών εταιριών.
- Ενθάρρυνση των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για άσκηση αποτελεσματικής διοίκησης και διαχείρισης κινδύνων.

Μεταξύ των βασικότερων στόχων της Επιτροπής είναι και η σμίκρυνση του χάσματος στην εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε διαφορετικές χώρες, στόχος, ο οποίος επιδιώκεται με την προώθηση αφενός, της ύπαρξης συστημάτων εποπτείας σε όλα τα τραπεζικά ιδρύματα παγκοσμίως και αφετέρου, της επάρκειας των συστημάτων αυτών.

Μολονότι *οι κανόνες που θεσπίζει η Επιτροπή της Βασιλείας δεν έχουν νομικά εξαναγκαστικό χαρακτήρα αλλά λέγεται ότι έχουν «συμβουλευτικό» χαρακτήρα*, η επιρροή του έργου της είναι ιδιαίτερα σημαντική τόσο εντός, όσο και εκτός του κύκλου των εποπτικών αρχών που συμμετέχουν στη σύνθεσή της, καθώς μεγάλο τμήμα του έργου της έχει υιοθετηθεί από τις εποπτικές αρχές πολλών κρατών που δε συμμετέχουν στη σύνθεσή της. Επιπλέον, το έργο της έχει καθοριστική επίδραση στη διαμόρφωση του κανονιστικού πλαισίου που αφορά την προληπτική εποπτεία των τραπεζών στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά και κατ' εξοχήν στη θεματική της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών.

Τα βασικά εργαλεία που χρησιμοποιεί για το σκοπό της είναι η ανταλλαγή πληροφοριών για να ρυθμίσει τα θέματα που αφορούν την εποπτεία των τραπεζών σε εθνικό επίπεδο, η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κανόνων εποπτείας, η θέσπιση ελάχιστων προτύπων και κανόνων εποπτείας σε δραστηριότητες και θέματα που κάθε φορά υπάρχει ανάγκη να γίνει αυτό. Σημειώνεται ότι εκτός από την κεφαλαιακή επάρκεια, υπάρχουν και άλλα θέματα που άπτονται του ενδιαφέροντος της Επιτροπής, μεταξύ των οποίων είναι:

- η εποπτεία των θέσεων σε συνάλλαγμα
- η διαχείριση του δανεισμού των τραπεζών στο εξωτερικό
- η διαχείριση των θέσεων σε στοιχεία εκτός ισολογισμού
- η αποφυγή χρήσης των συστημάτων των τραπεζών για εγκληματικές ενέργειες
- τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα
- η διαχείριση των κινδύνων των θέσεων σε παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα
- η διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου.

Επιπρόσθετα, ασχολείται και με θέματα όπως ο εσωτερικός έλεγχος και ο οικονομικός έλεγχος των πελατών. Για την επίτευξη των στόχων της η Επιτροπή συνεργάζεται με φορείς του χρηματοπιστωτικού χώρου, όπως ο οργανισμός IOSCO (*International Organization of Securities Commissions*) και IAIS. Επιπλέον, διατηρεί συνεργασία με φορείς του χρηματιστηριακού και ασφαλιστικού τομέα, αποσκοπώντας στην αντιμετώπιση θεμάτων που σχετίζονται με την «τράπεζα πολλαπλών δραστηριοτήτων» και την ενοποίηση του χρηματοοικονομικού χώρου. Αξιοσημείωτη είναι η παρουσία της και σε θέματα όπως η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στις τράπεζες, καθώς και σε υποθέσεις του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου που αφορούν στις τράπεζες.

Τονίζεται , τέλος ότι οι προσπάθειες της Επιτροπής είχαν σαν αποτέλεσμα την υιοθέτηση από πολλές χώρες των κανόνων αποτελεσματικής εποπτείας και συνεργασίας με τις εποπτικές αρχές, καθώς και επιβολή αυτών κατά την χορήγηση άδειας σε τράπεζες.

2.4 Βασιλεία I (Basel I)

Το μείζον ζήτημα που απασχολεί την Επιτροπή της Βασιλείας τα τελευταία έτη είναι η Κεφαλαιακή Επάρκεια των τραπεζών, καθώς από τις αρχές του 1980 η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, παράλληλα με την ανάπτυξη των χρηματοοικονομικών κινδύνων, και κυρίως του πιστωτικού κινδύνου -ο οποίος την περίοδο εκείνη αναπτυσσόταν με ταχύτατο ρυθμό- έλαβε χώρα η απαρχή της επιδείνωσης της κεφαλαιακής επάρκειας πλήθους μεγάλων διεθνών τραπεζών.

Προκειμένου, λοιπόν, να ανακοπεί η επιδείνωση των αποδεκτών μεγεθών της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, τουλάχιστον στις χώρες της ομάδας των δέκα, διαμορφώθηκε μια κοινή αντίληψη μεταξύ των μελών της Επιτροπής για την αναγκαιότητα και υιοθέτηση ενός Διεθνούς Συμφώνου (Συνθήκη). Σκοπός αυτού του εγχειρήματος ήταν αφενός η ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος και αφετέρου η απάλειψη κάθε πηγής δημιουργίας αθέμιτου ανταγωνισμού προερχόμενου από τις διαφορές στις ανάγκες και στη μέτρηση της κεφαλαιακής επάρκειας στις διάφορες χώρες. Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν η δημιουργία και δημοσιοποίηση, το Δεκέμβριο του 1987, ενός συμβουλευτικού εγγράφου με σχετικές προτάσεις. Το εν λόγω έγγραφο, έπειτα από μια σειρά παρατηρήσεων, οριστικοποιήθηκε σε ένα σύστημα μέτρησης του κινδύνου, γνωστό ως *Σύμφωνο (Συνθήκη) της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (Basel Capital Accord ή Basel I)*, το οποίο, αφού εγκρίθηκε από τις αρχές των χωρών της ομάδας των δέκα, δόθηκε για εφαρμογή στις τράπεζες τον Ιούλιο του 1988, ορίζοντας ως τελικό χρόνο εφαρμογής του συστήματος την 31-12-1992. Αξίζει να σημειωθεί ότι από τη δημοσιοποίηση του συμφώνου το 1988 και έπειτα, το έγγραφο υιοθετήθηκε σταδιακά όχι μόνο από χώρες-μέλη της ομάδας των δέκα αλλά και από πολλές άλλες, ιδιαίτερα από χώρες με τράπεζες με διεθνείς δραστηριότητες.

Το σύστημα εισήγαγε την εφαρμογή ενός πλαισίου μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου των εντός και εκτός ισολογισμού στοιχείων του ενεργητικού, θέτοντας ταυτόχρονα *ένα ελάχιστο όριο απαιτούμενων εποπτικών κεφαλαίων ίσο με το 8% του σταθμισμένου ενεργητικού (δείκτης φερεγγυότητας)*. Με λίγα λόγια, ο συντελεστής

φερεγγυότητας είναι ένας αριθμοδείκτης με αριθμητή τα εποπτικά ίδια κεφάλαια (regulatory capital) των πιστωτικών ιδρυμάτων και παρονομαστή το σύνολο των στοιχείων του ενεργητικού και των στοιχείων εκτός ισολογισμού, σταθμισμένων με τον πιστωτικό κίνδυνο.

Τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων για λόγους κεφαλαιακής επάρκειας, δηλαδή ο αριθμητής του κλάσματος, ορίστηκαν από την Επιτροπή, διαφοροποιημένα σε σημαντικό βαθμό από τα λογιστικά ίδια κεφάλαια και για το λόγο αυτό έγιναν γνωστά ως εποπτικά ίδια κεφάλαια. Στα κεφάλαια αυτά, πέραν του μετοχικού κεφαλαίου και των αποθεματικών συμπεριλαμβάνονται και κάποιες μορφές ξένων κεφαλαίων, όπως τα ομολογιακά δάνεια μειωμένης εξασφάλισης. Οι σταθμίσεις των στοιχείων του ενεργητικού αναφέρονται στον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο και είναι τυποποιημένες και ενιαίες για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα. Από τις σταθμίσεις προκύπτει το ύψος του σταθμισμένου ενεργητικού και ο παρονομαστής του κλάσματος του δείκτη φερεγγυότητας.

Η εφαρμογή του δείκτη φερεγγυότητας είχε ως αποτέλεσμα, οι εργασίες «εκτός ισολογισμού» να μην ξεφεύγουν από τον έλεγχο των εποπτικών αρχών έτσι ώστε να δίνεται μια ολοκληρωμένη εικόνα των κινδύνων που αναλαμβάνουν οι τράπεζες. Σημειώνεται, επιπλέον, ότι ο εν λόγω δείκτης δεν υπολογίζει το γενικό κίνδυνο, αλλά τον ειδικό, σταθμίζοντας κάθε στοιχείο του ενεργητικού με ένα συντελεστή, ο οποίος αντιπροσωπεύει τον πιστωτικό κίνδυνο του συγκεκριμένου στοιχείου. Στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο νέος δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας εξειδικεύτηκε και εισήχθη με τις Οδηγίες περί συντελεστή φερεγγυότητας και ιδίων κεφαλαίων.

Στην Ελλάδα η εφαρμογή του συμφώνου σχετικά με τα εποπτικά ίδια κεφάλαια εξειδικεύτηκε με την ΠΔΤΕ 2053/92, τα θέματα της στάθμισης του ενεργητικού με την ΠΔΤΕ 2054/18.3.92, ενώ οι δύο πράξεις κωδικοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο με την ΠΔΤΕ 2524/23.7.2003. (Αγγελόπουλος, Π., 2008)

2.4.1 Τροποποιήσεις και ενσωμάτωση του κινδύνου αγοράς

Πολλοί από τους όρους περί κεφαλαιακής επάρκειας, οι οποίοι τέθηκαν το 1988, τροποποιήθηκαν ή βελτιώθηκαν στη συνέχεια. Έως το 1997, η αρχική συμφωνία τροποποιήθηκε τέσσερις φορές. Οι τρεις πρώτες τροποποιήσεις ήταν τεχνικές και αφορούσαν επιμέρους διατάξεις, ενώ το περιεχόμενο της τέταρτης τροποποίησης οδήγησε

στη συμπλήρωση του περιεχομένου του αρχικού συμφώνου, ώστε να καθιερωθεί ένα πλαίσιο κανόνων αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών για την κάλυψή τους τόσο έναντι του πιστωτικού κινδύνου, όσο και έναντι των κινδύνων της αγοράς. Τον Ιανουάριο του 1997, λοιπόν, η Επιτροπή εξέδωσε τροποποίηση του πρώτου Συμφώνου για την κεφαλαιακή επάρκεια, ενσωματώνοντας στη συνθήκη του 1988 τους κινδύνους αγοράς που προέρχονται από τις ανοιχτές θέσεις των τραπεζών σε (i) συνάλλαγμα, (ii) διαπραγματευόμενους τίτλους χρέους, (iii) μετοχές, (iv) εμπορεύματα, (v) δικαιώματα προαίρεσης. Ως καταληκτική ημερομηνία εφαρμογής των νέων διατάξεων ορίστηκε η 21-12-1997.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση η μέτρηση των κινδύνων αγοράς ρυθμίστηκε με την Οδηγία 96/3, ενώ στη χώρα μας ενσωματώθηκε στο θεσμικό πλαίσιο με το Ν. 2396/1996 και για τις τράπεζες εξειδικεύτηκαν με την ΠΔΤΕ 2397/1997. Δεδομένης της πρόβλεψης για αντιμετώπιση των κινδύνων αγοράς μόνο για τους διαπραγματευόμενους τίτλους χρέους, οι τράπεζες ήταν υποχρεωμένες έως το τέλος του 1997 να διαχωρίσουν το χαρτοφυλάκιό τους σε εκείνο που κατείχαν για εισόδημα ή επένδυση, το οποίο χαρακτηρίστηκε «επενδυτικό χαρτοφυλάκιο» και σε εκείνο που κατείχαν για μεταπώληση ή για διαπραγμάτευση στις δευτερογενείς αγορές, το οποίο χαρακτηρίστηκε «εμπορικό χαρτοφυλάκιο».

Ως εκ τούτου, με την ενσωμάτωση και των κινδύνων αγοράς στο υφιστάμενο σύμφωνο *ο δείκτης φερεγγυότητας διαμορφώθηκε, καθώς προστέθηκαν στον παρονομαστή του οι κίνδυνοι αγοράς*. Οι μέθοδοι μέτρησης της επίδρασης των κινδύνων αγοράς στην κεφαλαιακή επάρκεια ήταν τυποποιημένες, λεπτομερώς αναλυόμενες στην τροποποίηση της Συνθήκης. Σημαντική ήταν η πρόβλεψη ότι, αντί των τυποποιημένων μεθόδων, οι τράπεζες μπορούσαν να επιλέξουν εναλλακτικά την ανάπτυξη βάσει αυστηρών ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων και τη χρήση ενός εσωτερικού συστήματος Αξίας σε Κίνδυνο (Value at Risk-VAR) για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων από τους αναλαμβανόμενους κινδύνους αγοράς του συνολικά. (Αγγελόπουλος, Π., 2008)

2.4.2 Αδυναμίες της Βασιλείας I

Η Βασιλεία I αποτέλεσε μία ιδανική έναρξη καθώς είχε πολλές θετικές επιπτώσεις στην ευρωστία των τραπεζών αφού οδήγησε στην αύξηση των κεφαλαίων τους. Ωστόσο, πρόκειται για ένα τυποποιημένο σύστημα που επιτρέπει μικρές διαφοροποιήσεις κατά

τράπεζα και δεν καλύπτει τις καινοτομίες που παρουσιάστηκαν στην αγορά (πχ. τιτλοποίηση, πιστωτικά παράγωγα). Η σημαντικότερη αδυναμία που προκύπτει από την εφαρμογή της, είναι η μη αποτελεσματική διαφοροποίηση του πιστωτικού κινδύνου (Ζοπουνίδης, 2009).

Στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης των οικονομιών, οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί καλούνται να ανταποκριθούν σε αυξημένες απαιτήσεις διαχείρισης των χαρτοφυλακίων τους και των στρατηγικών που ακολουθούν, τις οποίες το Σύμφωνο Βασιλείας I αδυνατεί να αντιμετωπίσει. Όλα τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα στο συγκεκριμένο Σύμφωνο να ασκηθεί έντονη κριτική, κριτική η οποία εστίαζε κυρίως στην περιορισμένη «ευαισθησία» των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου σε σχέση με τον πραγματικά αναλαμβανόμενο κίνδυνο και την, ως απόρροια αυτής, μη σύγκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων με τα ίδια κεφάλαια που διακρατούν οι τράπεζες για προληπτικούς λόγους.

Εν συντομία, παρουσιάζονται παρακάτω ορισμένες από τις βασικότερες ελλείψεις και αδυναμίες που παρουσιάζει το πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας (www.bankofgreece.gr Γκαργκάνας, 2003):

1. Η ομαδοποίηση στις κατηγορίες στάθμισης για τον πιστωτικό κίνδυνο είναι πολύ συγκεντρωτική και ως ένα βαθμό αυθαίρετη, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει επαρκής διαφοροποίηση με βάση τον πραγματικό πιστωτικό κίνδυνο κάθε χρηματοδοτικού ανοίγματος.

2. Δε λαμβάνονται υπόψη οι λοιποί κίνδυνοι και ειδικότερα, ο λειτουργικός κίνδυνος, δηλαδή κίνδυνος από ανεπάρκεια των πληροφορικών συστημάτων, λάθη κατά τη διεκπεραίωση των συναλλαγών, κατάχρηση κλπ., αλλά εμμέσως θεωρείται ότι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον πιστωτικό και τον κίνδυνο αγοράς καλύπτουν και τους λοιπούς κινδύνους.

3. Η εποπτική αντιμετώπιση ορισμένων τεχνικών και προϊόντων δεν είναι επαρκώς εξειδικευμένη, όπως για παράδειγμα η τιτλοποίηση απαιτήσεων και τα πιστωτικά παράγωγα, τεχνικές που έχουν σημειώσει σημαντική ανάπτυξη ως μέσα μεταφοράς πιστωτικού κινδύνου στην αγορά ή σε άλλες εταιρίες, κυρίως τράπεζες και ασφαλιστικές.

4. Το εν λόγω Σύμφωνο όχι μόνο δεν παρέχει κίνητρα στις τράπεζες να αναπτύξουν βελτιωμένα συστήματα διαχείρισης κινδύνων αλλά, αντίθετα, αφενός ενθαρρύνει σε ορισμένες περιπτώσεις την τυπική μόνο συμμόρφωση προς τις διατάξεις

και, αφετέρου, υποχρεώνει τις τράπεζες που είχαν αξιόπιστα συστήματα υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου και των απαιτούμενων για την κάλυψή του κεφαλαίων να προβαίνουν σε διπλό υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων, ένα για εσωτερική χρήση και ένα για συμμόρφωση με τις εποπτικές διατάξεις.

2.5 Βασιλεία II – Το νέο Σύμφωνο

Η Συνθήκη της Βασιλείας I πέτυχε τη δημιουργία μίας ενιαίας μεθοδολογίας αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας. Απόρροια, ωστόσο, των αδυναμιών της Βασιλείας I (όπως αυτές περιγράφησαν παραπάνω) και της ανεπάρκειάς της, είναι το νέο κανονιστικό πλαίσιο Βασιλεία II (Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework), το οποίο εισάγει ριζικές μεταβολές και καθιστά απαραίτητες κάποιες αλλαγές έναντι των νέων προκλήσεων, με σκοπό την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας αφενός των πιστωτικών ιδρυμάτων και αφετέρου των πελατών τους, κάτι που γίνεται φανερό μέσα από τις επιπτώσεις που αναμένεται να έχει.

Εξαιτίας του γεγονότος ότι οι νέοι κανόνες περιλαμβάνουν και τα αποτελέσματα ευρέος διαλόγου με τους φορείς του χρηματοοικονομικού χώρου και τις εποπτικές αρχές τόσο των χωρών – μελών της Ομάδας των Δέκα όσο και τρίτων χωρών, η Επιτροπή υλοποίησε πιλοτική εφαρμογή σε 350 τράπεζες σε 40 χώρες, τα συμπεράσματα της οποίας αποτέλεσαν βασικό υλικό για τις νέες προτάσεις. Κατόπιν, ξεκίνησε η διαδικασία διαβούλευσης για την αναθεώρηση του πρώτου Συμφώνου και τον Ιούνιο του 1999 η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τις ραγδαία μεταβαλλόμενες συνθήκες στο χρηματοοικονομικό χώρο, διατύπωσε και εξέδωσε μια νέα πρόταση με τίτλο «*a new capital adequacy*», η οποία αναφέρεται σε ένα ανανεωμένο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας, γνωστό ως Βασιλεία II, το οποίο αντικαθιστά τη Συνθήκη του 1988. Μετά τη θετική ανταπόκριση στην αρχική πρόταση, ένα νέο αναλυτικό πακέτο για το θέμα δόθηκε στη δημοσιότητα το 2001, και τέθηκε σε πλήρη εφαρμογή το 2007.

Σκοπός της νέας Συμφωνίας είναι να καταστήσει τις ρυθμίσεις, σχετικά με τα επίπεδα του κεφαλαίου που πρέπει να διατηρεί μια τράπεζα και πιο ευαίσθητες όσον αφορά το ύψος του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Με τον τρόπο αυτόν αντανakλά την αυξανόμενη πολυπλοκότητα της αγοράς στη διαχείριση του κινδύνου. (Αγγελόπουλος Π., 2008)

2.5.1 Στόχοι του συμφώνου της Βασιλείας II

Οι βασικοί στόχοι του Συμφώνου της Βασιλείας II είναι συνοπτικά οι εξής:

- Ο προσδιορισμός των βασικών αρχών και κριτηρίων που θα διέπουν τη διαδικασία αξιολόγησης από τις εποπτικές αρχές της πολιτικής και των μηχανισμών των τραπεζών για τη διασφάλιση της κεφαλαιακής τους επάρκειας.
- Η ενίσχυση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος · Η απόδοση έμφασης στη διαφάνεια της αγοράς και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των τραπεζών
- Η επαρκής κάλυψη του συνόλου των χρηματοοικονομικών και μη κινδύνων, βάσει των διατάξεων του 1ου και 2ου πυλώνα
- Η αντιστοίχιση –κατά το δυνατόν- των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών με τον πιστωτικό κίνδυνο που εμπεριέχεται σε κάθε χρηματοδοτικό άνοιγμα
- Η χρήση των εποπτικά αναγνωριζόμενων μέσων και τεχνικών αντιστάθμισης ή μεταφοράς των πιστωτικών κινδύνων
- Η ενθάρρυνση των τραπεζών για τη χρήση εσωτερικών συστημάτων μέτρησης και διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου
- Η επίτευξη μεγαλύτερης ευαισθησίας ως προς τον κίνδυνο των μεθόδων υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων, έτσι ώστε να συνεπάγεται την ορθότερη ανακατανομή τους.
- Η ενίσχυση της αρχής της πειθαρχίας που η αγορά επιβάλλει στα πιστωτικά ιδρύματα μέσω της υποχρεωτικής δημοσιοποίησης ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που επιτρέπουν την αντικειμενική αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων.
- Το νέο Σύμφωνο, λοιπόν, περιλαμβάνει τρεις κανόνες-πυλώνες, ως αυτοί αναφέρονται παρακάτω, οι οποίοι δίνουν τη δυνατότητα στις εποπτικές αρχές και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να αξιολογούν επαρκώς τα είδη των κινδύνων που αναλαμβάνουν.
- Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις (εναλλακτικές μέθοδοι υπολογισμού)
- Εποπτεία της κεφαλαιακής επάρκειας και των εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης των πιστωτικών ιδρυμάτων
- Αποτελεσματική ενημέρωση του κοινού και πειθαρχία μέσω της αγοράς.

Βασική επιδίωξη της Επιτροπής αποτελεί η παράλληλη εφαρμογή και τήρηση των τριών πυλώνων, έτσι ώστε το πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας να αποβεί περισσότερο αποτελεσματικό. Με τους δύο πρώτους πυλώνες επιδιώκεται η ανάπτυξη και επέκταση των τυποποιημένων κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας που τέθηκαν με το Σύμφωνο του 1988. Μεταξύ των νέων σημαντικών προτάσεων είναι και αυτή της δυνατότητας ανάπτυξης εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου και η χρήση αυτών, μετά από πιστοποίηση από τις εποπτικές αρχές, έναντι των ισχυόντων έως τότε τυποποιημένων κανόνων. Με τον τρίτο πυλώνα επιδιώκεται η ενθάρρυνση ανάληψης ασφαλών πρακτικών από τις τράπεζες.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η προώθηση της ασφάλειας και της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς και η ενίσχυση των συνθηκών ίσου ανταγωνισμού, αποτελούν βασικούς στρατηγικούς στόχους του νέου εποπτικού πλαισίου. Επιπρόσθετα, εντός των επιδιωκόμενων στόχων περιλαμβάνονται η ενδυνάμωση της λειτουργίας διαχείρισης των αναλαμβανόμενων κινδύνων σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων των πιστωτικών ιδρυμάτων (enterprise-wide risk management) καθώς και η συσχέτιση των κινδύνων αυτών με τις εποπτικές (regulatory) καθώς και με τις εσωτερικά εκτιμώμενες κεφαλαιακές απαιτήσεις (economic capital).

Συνολικά, οι νέες προτάσεις της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία αλλά και την αναθεώρηση του εποπτικού πλαισίου της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, κινούνται σε γενικές γραμμές προς τη σωστή κατεύθυνση. Η τροποποίηση του πλαισίου υπολογισμού κεφαλαιακών υποχρεώσεων των τραπεζών κρίθηκε επιτακτική ώστε να αναγνωριστούν οι επιχειρηματικές και τεχνολογικές εξελίξεις της αγοράς.

Σύμφωνα με τον κ. Κυριακόπουλο (www.economia.gr, 2006), καμία άλλη διεθνής ρυθμιστική παρέμβαση δεν είχε στο παρελθόν τέτοιας έκτασης επίπτωση και ανάγκη προσαρμογών σε θεσμικό και λειτουργικό επίπεδο για την άσκηση της εποπτείας ή στην οργάνωση και στη διαχείριση κινδύνων από τις ίδιες τις τράπεζες όσο η νέα προσέγγιση στο θέμα της κεφαλαιακής επάρκειας σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας II και της Οδηγίας 2006/48. Και αυτό γιατί είναι η πρώτη φορά που οι ρυθμίσεις είναι τόσο άμεσα προσανατολισμένες στις πρακτικές των ίδιων των τραπεζών. Ως εκ τούτου, οι εποπτικές αρχές οφείλουν να δημιουργούν ευέλικτα πρότυπα που αντανακλούν εντονότερα το επίπεδο διαφοροποίησης, όχι μόνον ανάλογα με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των συναλλαγών, αλλά και την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης κινδύνων και μηχανισμών ελέγχου κάθε τράπεζας χωριστά. Σημειώνεται ότι η διαδικασία προώθησης της νέας

Συνθήκης βασίστηκε σε ευρεία συνεργασία με τράπεζες και επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού χώρου γενικότερα.

Οι απόψεις των ενδιαφερομένων μερών γνωστοποιήθηκαν στην Επιτροπή τον Μάιο του 2001. Κατόπιν, η Επιτροπή εξέδωσε το επόμενο κείμενο της νέας συνθήκης και οριοθέτησε έως το τέλος του 2006 την έναρξη εφαρμογής της νέας Συνθήκης, τουλάχιστον από τις χώρες της Ομάδας των Δέκα. Για χώρες εκτός της Ομάδας ήταν δυνατό να δοθεί παράταση στο χρόνο έναρξης. Επισημαίνεται, ότι, όπως και με τη Βασιλεία I, οι κανόνες της Βασιλείας II είναι διαμορφωμένοι με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι δυνατή η εφαρμογή τους σε όλες τις χώρες που ενδεχομένως το επιθυμούν.

Στη χώρα μας, η εφαρμογή της ήταν σχεδόν ταυτόχρονη με όλα τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρόλο που η Ελλάδα δεν ανήκει στην Ομάδα των Δέκα.

2.5.2 Οι πυλώνες εφαρμογής του συμφώνου της Βασιλείας II

Πυλώνας 1^{ος} : Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις

Μολονότι το νέο Σύμφωνο της Βασιλείας διαφέρει σε αρκετά σημεία από το πρώτο, πολλά ουσιαστικά και κρίσιμα σημεία του παραμένουν αμετάβλητα. *Η Βασιλεία II έχει σαν βασικό στόχο να βελτιώσει την ευαισθησία ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο, απαιτώντας υψηλότερα επίπεδα κεφαλαίου από τους δανειστές που φέρουν υψηλότερα επίπεδα πιστωτικού κινδύνου και αντίστροφα.* Οι προτεινόμενες προσεγγίσεις του Πυλώνα I, για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου, είναι περιεκτικότερες, ακριβέστερες αλλά και πιο ευαίσθητες στις μεταβολές του κινδύνου, παρέχοντας αφενός μεγαλύτερο φάσμα τεχνικών άμβλυνσης πιστωτικού κινδύνου και αφετέρου ακριβέστερη αποτύπωση του μεγέθους των κινδύνων.

Η νέα Συνθήκη, λοιπόν, προβλέπει ένα φάσμα επιλογών που θα έχουν τα πιστωτικά ιδρύματα σχετικά με τον τρόπο μέτρησης των κινδύνων και της κεφαλαιακής επάρκειας, δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στον υπολογισμό των κινδύνων από τις ίδιες τις τράπεζες. Αναφορικά με τον πιστωτικό κίνδυνο εισάγεται η χρήση των εξωτερικών αξιολογήσεων για τις μικρότερες σε όγκο εργασιών επιχειρήσεις. Τυχόν τράπεζες με προχωρημένες ικανότητες μέτρησης κινδύνων θα μπορούν να χρησιμοποιούν μηχανισμούς εσωτερικής βαθμολόγησης του πιστωτικού κινδύνου.

Βάσει του νέου Συμφώνου Βασιλείας, η ελάχιστη απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια έναντι των αναλαμβανόμενων κινδύνων παραμένει στο 8% (δηλαδή ο Δείκτης Φερεγγυότητας $\geq 8\%$). Όσον αφορά τα εποπτικά ίδια κεφάλαια (δηλαδή τον αριθμητή του κλάσματος του αριθμοδείκτη φερεγγυότητας) διαφοροποιούνται σε μικρό βαθμό, ενσωματώνοντας κυρίως κάποιες σύγχρονες μορφές στοιχείων και τις εξελίξεις που έφεραν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.

Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι δίδονται τρεις επιλογές στις τράπεζες και τους επόπτες προκειμένου να προσεγγίσουν καλύτερα τη φιλοσοφία τόσο των δραστηριοτήτων της τράπεζας όσο και του εσωτερικού ελέγχου:

1. Υπό τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις για τον πιστωτικό κίνδυνο, ακόμα και οι τράπεζες που χρησιμοποιούν πιο απλοποιημένα συστήματα για τις δανειοδοτήσεις τους, μπορούν να χρησιμοποιήσουν ξεχωριστά τα συστήματα μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου των πελατών τους.
2. Ταυτόχρονα και οι τράπεζες οι οποίες αναλαμβάνουν υψηλότερα επίπεδα κινδύνου, χρησιμοποιώντας πιο εξελιγμένα συστήματα μέτρησης του κινδύνου, έχουν τη δυνατότητα κατόπιν έγκρισης του επόπτη τους, να επιλέξουν ένα από τα δύο «εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης των τραπεζικών κινδύνων», που ενδείκνυνται για τον πιστωτικό κίνδυνο.
3. Το νέο πλαίσιο καθιερώνει σαφή εποπτεία κεφαλαίου για την έκθεση των τραπεζών στον λειτουργικό κίνδυνο. Ομοίως, με τη σειρά των επιλογών που παρέχονται στις τράπεζες σχετικά με την διαχείριση των διαθεσίμων τους ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο, μπορούν επίσης να επιλέξουν μια από τις τρεις προσεγγίσεις για τη μέτρηση της έκθεσής τους ως προς τον λειτουργικό κίνδυνο. Αποτελεσματικά συστήματα μέτρησης του λειτουργικού κινδύνου μπορούν να κατασκευαστούν στη βάση τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών τεχνικών αξιολόγησης κινδύνου.

Πυλώνας 2^{ος} : Εποπτεία της κεφαλαιακής επάρκειας και των εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης των πιστωτικών ιδρυμάτων

Ο δεύτερος Πυλώνας στηρίζεται στην ανάγκη υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας με συμμετοχή της μέτρησης όλων των αναλαμβανόμενων κινδύνων και στην υποχρέωση των εποπτικών αρχών να προσαρμόζονται στις μετρήσεις αυτές και να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα. Η προσέγγιση αυτή θεωρείται απαραίτητη για την αποτελεσματική διοίκηση και την εποπτεία των τραπεζών. Στα πλαίσια της

αποτελεσματικής εποπτείας, η κρίση για την αναγνώριση των κινδύνων και για το ύψος της κεφαλαιακής επάρκειας πρέπει να βασίζεται σε περισσότερες αξιολογήσεις. Παράλληλα, η αναφορά στη συνεχή επανεξέταση και αναθεώρηση της εποπτικής διαδικασίας προσφέρει οφέλη μέσω της έμφασης που δίνεται στην ανάγκη για αυστηρή αξιολόγηση της δυνατότητας των τραπεζών και των εποπτικών αρχών να υπολογίζουν τους κινδύνους.

Ο δεύτερος Πυλώνας εξετάζει τις βασικές αρχές εποπτείας της λειτουργίας των τραπεζών σχετικά με τη διαχείριση κινδύνου και τις ευθύνες των επιθεωρητών. Η διαδικασία της εποπτείας αποσκοπεί, όχι μόνο στο να εξασφαλίσει ότι οι τράπεζες έχουν επαρκή κεφάλαια για να αντιμετωπίσουν τους ενδεχόμενους κινδύνους, αλλά και να ενθαρρύνει τις τράπεζες να αναπτύξουν πιο βελτιωμένες τεχνικές διαχείρισης των κινδύνων, καθώς το κεφάλαιο σε καμία περίπτωση δεν πρέπει και δεν μπορεί να θεωρηθεί υποκατάστατο της συνεπούς και σωστής διαχείρισης κινδύνων.

Επιπλέον, ορίζει αποκλειστική ευθύνη της διοίκησης της τράπεζας την εφαρμογή και ανάπτυξη μεθόδων αξιολόγησης των διαδικασιών, οι οποίες είναι απαραίτητες για την επίτευξη των ανωτέρω, καθώς και την αντίστοιχη στρατηγική για τη διατήρηση του επιπέδου κεφαλαιακής επάρκειας. Οι επόπτες, από την πλευρά τους, είναι υπεύθυνοι για την επίβλεψη και αξιολόγηση της λειτουργίας των τραπεζών, στον τομέα διαχείρισης κινδύνου, παρέχοντάς πληροφορίες και λαμβάνοντας άμεσα και αποτελεσματικά μέτρα, εφόσον παρουσιάζονται ελλείψεις.

Η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνωρίζει τη σχέση που υπάρχει μεταξύ του κεφαλαίου, που κρατείται από τις τράπεζες, και της διαχείρισης του κινδύνου. Οι αρχές που προσδιορίζουν τη διαδικασία εποπτείας είναι οι ακόλουθες τέσσερις:

1. Οι τράπεζες θα πρέπει να έχουν μια διαδικασία αξιολόγησης της επάρκειας του συνολικού κεφαλαίου, το οποίο διατηρούν σε σχέση με τη πολιτική κινδύνου τους, καθώς και τη στρατηγική που ακολουθούν.
2. Οι επόπτες θα πρέπει να ελέγχουν τις αξιολογήσεις και στρατηγικές των τραπεζών, σχετικά με την επάρκεια του εσωτερικού τους κεφαλαίου, όπως και την ικανότητά τους να παρακολουθούν και να εξασφαλίζουν εκείνα τα επίπεδα κεφαλαίου, τα οποία είναι σύμφωνα με τα διακανονισμένα ποσοστά κεφαλαίου. Επιπρόσθετα, οφείλουν να προβαίνουν σε κατάλληλες ενέργειες, εάν δεν είναι ικανοποιημένοι με την έκβαση της διαδικασίας.

3. Οι επόπτες θα πρέπει να αναμένουν από τις τράπεζες να λειτουργούν σε ένα επίπεδο παραπάνω από το ελάχιστο ποσοστό διακανονισμού κεφαλαίου και θα πρέπει να απαιτούν από αυτές να κρατούν κάποιο ποσό κεφαλαίου πάνω από το ελάχιστο όριο, ικανό να αντιμετωπίσει πιθανούς ειδικούς κινδύνους και τις αβεβαιότητες σε ατομική βάση.
4. Οι επόπτες θα πρέπει να παρεμβαίνουν στην αρχή προκειμένου να αποτρέψουν την πτώση του κεφαλαίου κάτω από τα ελάχιστα όρια που έχουν θεσπιστεί. Ακόμη, σε περιπτώσεις όπου το κεφάλαιο δεν μπορεί να διατηρηθεί ή να επανέλθει στα φυσιολογικά επίπεδα, θα πρέπει να απαιτούν από τις τράπεζες άμεσες και δραστικές ενέργειες.

Οι προτάσεις του δεύτερου Πυλώνα ενσωματώθηκαν στο ελληνικό τραπεζικό δίκαιο με την ΠΔ/ΤΕ 2595/20.8.2007. Με την πράξη αυτή καθορίστηκαν τα κριτήρια που απαιτούνται για τη Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη Διαδικασία Εποπτικής Αξιολόγησης (ΔΕΑ) από την Τράπεζα της Ελλάδος. Στην ουσία η εν λόγω πράξη θεσπίζει:

- Κριτήρια ποιοτικού χαρακτήρα για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας βάσει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε τράπεζας.
- Την έννοια των «εσωτερικών κεφαλαίων», η οποία είναι ευρύτερη από εκείνη των «εποπτικών» που υπολογίζονται με τις μεθόδους του πρώτου Πυλώνα. Τα κεφάλαια αυτά είναι εκείνα που πρέπει η τράπεζα να διαθέτει σε επάρκεια από πλευράς ποσότητας, ποιότητας και κατανομής για την αντιμετώπιση των πάσης φύσεως κινδύνων που έχει αναλάβει ή στους οποίους ενδέχεται να εκτεθεί. Κεφαλαιακή κάλυψη απαιτείται για τον μη αναμενόμενο ή μη μετρημένο κίνδυνο. Ενδεικτικούς αυτού του είδους κινδύνους αποτελούν ο κίνδυνος συγκέντρωσης, ο κίνδυνος στρατηγικής, ο κίνδυνος φήμης, αλλά και εξωγενείς κίνδυνοι που απορρέουν από το θεσμικό, οικονομικό ή επιχειρηματικό περιβάλλον. Αυτοί οι κίνδυνοι, οι οποίοι δεν καλύπτονται ή δεν αντιμετωπίζονται από τον πρώτο Πυλώνα, καθιστούν αναγκαία την επάρκεια εσωτερικού ελέγχου.
- Τη διαδικασία αξιολόγησης της συμμόρφωσης της τράπεζας προς τις εποπτικές της υποχρεώσεις, από την Τράπεζα της Ελλάδος μετά από διάλογο με την τράπεζα. Βασικός στόχος του διαλόγου αυτού είναι η αμοιβαία κατανόηση των εφαρμοζόμενων μεθόδων και διαδικασιών και η έγκαιρη αντιμετώπιση των αδυναμιών τους. Η Τράπεζα της Ελλάδος έχει τη δυνατότητα να αξιοποιεί τα εποπτικά μέτρα που

προβλέπονται από το Ν. 3601/2007. Δύναται, για παράδειγμα, να επιβάλει επιπλέον προβλέψεις ή να επιπλέον κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Πυλώνας 3^{ος} : Αποτελεσματική πειθαρχία της αγοράς και ενημέρωση του κοινού

Ο τρίτος Πυλώνας συμπληρώνει τα θέματα κεφαλαιακής επάρκειας του πρώτου Πυλώνα και τα θέματα εποπτείας του δεύτερου Πυλώνα. Στον Πυλώνα αυτό τίθενται προϋποθέσεις για την αποκάλυψη στοιχείων και πληροφοριών σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια της τράπεζας και την επικινδυνότητα που τη χαρακτηρίζει. Η Επιτροπή της Βασιλείας μέσω μιας σειράς απαιτήσεων, που υιοθετεί και που επιτρέπουν στους συμμετέχοντες στην αγορά (καταθέτες, δανειστές, δανειζόμενους, εποπτικές αρχές κτλ.) να έχουν πρόσβαση στην πληροφόρηση για τους κινδύνους που έχει αναλάβει η τράπεζα καθώς και για το μέγεθος της κεφαλαιοποίησης και της κεφαλαιακής επάρκειας, επιδιώκει να ενθαρρύνει την πειθαρχία μέσω της αγοράς.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τον τρίτο Πυλώνα, μια τράπεζα θα πρέπει να επιδεικνύει περισσότερα στοιχεία, όσον αφορά τα διαθέσιμα προς επένδυση κεφάλαιά της καθώς και πληροφορίες που αφορούν όλους εκείνους τους παράγοντες που εμπλέκονται στη διαχείριση κινδύνου προκειμένου να είναι σε θέση οι επενδυτές και οι συμμετέχοντες στην αγορά να κατανοούν και να αξιολογούν καλύτερα τους αναλαμβανόμενους κινδύνους και τις μεθόδους διαχείρισής τους.

Ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο για τους μετόχους μια τράπεζας αποτελεί η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων, η οποία συνίσταται από το επίπεδο κερδών και την κεφαλαιακή βάση που απαιτείται για την επίτευξη των κερδών αυτών. Αυτό είναι ένα κομβικό σημείο, όπου οι κανόνες της κεφαλαιακής επάρκειας επηρεάζουν άμεσα τη διαδικασία λήψης αποφάσεων καθορίζοντας το ελάχιστο ύψος του απασχολούμενου κεφαλαίου και κατ' επέκταση την αποδοτικότητά του. Επομένως, μεταβάλλοντας τους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας, μεταβάλλεται, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, η επιχειρηματική συμπεριφορά της τράπεζας. Είναι εμφανές ότι, οι εποπτικά καθοριζόμενες κεφαλαιακές απαιτήσεις συμβάλλουν στη διαμόρφωση του επιχειρηματικού «μίγματος» της τράπεζας, καθιστώντας κάποιες επιχειρηματικές δραστηριότητες ελκυστικότερες από κάποιες άλλες.

Η Βασιλεία II απομακρύνεται από την ιδέα της προκατόχου της, Βασιλείας I, η οποία όριζε ότι οι εποπτικοί κανόνες πρέπει να είναι κοινοί για όλους και αναγνωρίζει ότι

όσο πιο εξελιγμένη και αποτελεσματική είναι μια τράπεζα στην εκτίμηση και διαχείριση των αναλαμβανόμενων κινδύνων, διαθέτοντας ταυτόχρονα υψηλής ποιότητας στοιχεία ενεργητικού και λειτουργίες, τόσο μικρότερο ύψος κεφαλαίου θα πρέπει να διακρατά για κάθε προϊόν ή υπηρεσία. Ο πυλώνας αυτός αποσκοπεί στην επίτευξη ενός πιο υγιούς περιβάλλοντος μέσα στο οποίο θα πρέπει να λειτουργούν οι τράπεζες, κάτι το οποίο επιδιώκουν και οι επόπτες, οι οποίοι έχουν περιορισμένη δυνατότητα στο να επιβάλλουν στις τράπεζες δημοσίευση στοιχείων με βάση τον τρίτο Πυλώνα. Για το λόγο αυτό, προβλέπεται η εφαρμογή του συγκεκριμένου Πυλώνα να γίνει με διαφορετικό τρόπο από χώρα σε χώρα, αφού η κάθε τράπεζα λειτουργεί σε διαφορετικό νομικό πλαίσιο. Με την εφαρμογή των νέων προτάσεων, η έμφαση στη δημοσιοποίηση στοιχείων μετατοπίζεται από τη λογιστική και χρηματοοικονομική ανάλυση στην ανάλυση των κινδύνων και της επάρκειας κεφαλαίων των τραπεζών.

Επομένως, η ποσότητα και η ποιότητα των πληροφοριών δεν θα πρέπει να έρχεται σε αντίθεση με τους ήδη ισχύοντες κανονισμούς. Στόχος της Επιτροπής είναι να θέσει το σημείο ισορροπίας μεταξύ των πληροφοριών που είναι απαραίτητες για τον τρίτο Πυλώνα και το απόρρητο των δεδομένων. Αυτό σημαίνει ότι οι τράπεζες οφείλουν να είναι προσεκτικές, έτσι ώστε να μην αποκαλύπτουν απόρρητα δεδομένα των πελατών τους. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δείξει μια τράπεζα σε πληροφορίες οι οποίες της προσφέρουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, καθώς η τυχόν δημοσίευση τέτοιων στοιχείων θα έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.

Η Επιτροπή προτείνει τη δημοσίευση αυτών των στοιχείων στο διαδίκτυο ή σε κάποια εναλλακτική πηγή συνοδευόμενα από μια αναφορά, όπου θα εγκρίνεται η πιστότητα και εγκυρότητα των πληροφοριών από έναν ελεγκτή. Η τράπεζα οφείλει να προσδιορίζει το πόσο σημαντική πρέπει να είναι μια πληροφορία προκειμένου να τη δώσει στη δημοσιότητα.

Οι προτάσεις του τρίτου Πυλώνα ενσωματώθηκαν στο ελληνικό τραπεζικό δίκαιο με την ΠΔ/ΤΕ 2592/20.8.2007, η οποία αναφέρεται στις υποχρεώσεις των τραπεζών για δημοσιοποίηση των στοιχείων και πληροφοριών σχετικά με την κεφαλαιακή τους επάρκεια και τους κινδύνους που αναλαμβάνουν, καθώς και τη διαχείριση αυτών. Συνοπτικά, η εν λόγω πράξη καθορίζει τα γενικά κριτήρια και τις υποχρεώσεις δημοσιοποίησης πληροφοριών από τις τράπεζες. Οι πληροφορίες αυτές αφορούν κυρίως τις επιχειρήσεις του ομίλου της τράπεζας (για εποπτικούς και λογιστικούς λόγους), τα στοιχεία των ιδίων κεφαλαίων και τον τρόπο υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας και

την κάθε κατηγορία κινδύνου στον οποίο εκτίθεται η τράπεζα, καθώς και των μεθόδων αξιολόγησης και των τεχνικών μείωσης των κινδύνων αυτών. Ακόμη, ορίζεται η συχνότητα δημοσιοποίησης, ο τρόπος και τα μέσα αυτής και επαλήθευσης των πληροφοριών, οι οποίες πρέπει να δημοσιοποιούνται τουλάχιστον μια φορά το χρόνο στο δικτυακό τόπο της τράπεζας.

2.5.3. Τα οφέλη από την Βασιλεία II

Σε τακτικό επίπεδο η Βασιλεία II αναμένεται να επιφέρει σημαντικές αλλαγές και ωφέλειες για τα πιστωτικά ιδρύματα που θα υιοθετήσουν τις πιο εξελιγμένες προσεγγίσεις υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων και διαχείρισης κινδύνων.

Συνοπτικά, η δημιουργία πρόσθετης αξίας για τον μέτοχο μπορεί να επιτευχθεί μέσω αύξησης της κερδοφορίας ή μείωσης του λειτουργικού κόστους από:

1) Τον περιορισμό των ζημιών από πιστωτικό κίνδυνο μέσω α) της ενίσχυσης της πειθαρχίας και της αποτελεσματικότητας στις διαδικασίες και πολιτικές πιστοδοτήσεων, ανακτήσεων και διαγραφών επισφαλών απαιτήσεων και β) της δυνατότητας εντοπισμού και διαχωρισμού των δανειοληπτών και μορφών δανειοδότησης ανάλογα με τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο, με βάση τα εσωτερικά συστήματα διαβάθμισης πιστωτικού κινδύνου. Απώτερος στόχος είναι η προσέλκυση των καλύτερων πελατών (cherry picking) και η κατάλληλη δόμηση της μορφής πιστοδότησης, βελτιστοποιώντας την πιθανότητα αποπληρωμής, μέσω της χρήσης τεχνικών μείωσης πιστωτικού κινδύνου (π.χ. εξασφαλίσεις, εγγυήσεις, συμφωνίες συμψηφισμού).

2) Τη βελτίωση της πολιτικής και διαδικασίας σχηματισμού προβλέψεων για επισφαλή δάνεια. Η ορθή πληροφόρηση σχετικά με τα στοιχεία κινδύνου τόσο σε επίπεδο αντισυμβαλλόμενου όσο και απαίτησης (δανείου) παρέχουν στη διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος μια σαφή εικόνα των πιο αποδοτικών δανείων ή χαρτοφυλακίων. Οι παράμετροι κινδύνου (πιθανότητα αθέτησης, ζημιά και έκθεση σε περίπτωση αθέτησης) στα πλαίσια της νέας Συνθήκης μπορούν να χρησιμοποιηθούν, με κατάλληλες προσαρμογές, στο σχηματισμό προβλέψεων σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης.

3) Τη βελτίωση της τιμολόγησης ενσωματώνοντας τις παραμέτρους κινδύνου (risk adjusted pricing). Οι αυξημένες δυνατότητες εντοπισμού και διαχωρισμού των

δανειοληπτών και μορφών δανειοδότησης, ανάλογα με τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο, μπορούν να υποστηρίξουν μια διαφοροποιημένη τιμολογιακή πολιτική (επιβραβεύοντας τους συνεπείς πελάτες με χαμηλότερο επιτόκιο). Η εν λόγω πολιτική παρέχει τη δυνατότητα έγκαιρου εντοπισμού ελκυστικών πηγών εσόδων και επιτρέπει στις πιστοδοτικές μονάδες να αποδείξουν στον πελάτη και στη διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος ότι το παρεχόμενο επιτόκιο του δανείου είναι λογικό λαμβάνοντας υπόψη τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο.

4) Τον περιορισμό των λειτουργικών ζημιών ή / και του λειτουργικού κόστους μέσω α) της δομημένης τακτικής καταγραφής (δημιουργία βάσης δεδομένων λειτουργικού κινδύνου) και ανάλυσης των στοιχείων ζημιών, και β) της ανάπτυξης ενός πλαισίου διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου δομημένου και εστιασμένου στις διαδικασίες με χρήση εξειδικευμένων εργαλείων / μεθοδολογιών [(π.χ. περιοδικών αυτοαξιολογήσεων κινδύνων και ελέγχων (Risk Control Self Assessment-RCSA), Βασικών Δεικτών Κινδύνου (Key Risk Indicators-KRIs)]. Τα εν λόγω εργαλεία θα διαθέτουν ικανότητα πρόβλεψης ενδεχόμενων γεγονότων και πιθανών ζημιών και θα αποτελούν ένα σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης (early warning system) για ανάληψη συγκεκριμένων δράσεων. Η πληροφόρηση από ένα πλαίσιο διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου, το οποίο αποτελεί ταυτόχρονα και σύστημα ελέγχου με δυνατότητα μετεξέλιξης σε σύστημα διαχείρισης ολικής ποιότητας (total quality management), θα οδηγήσει στη βελτίωση και στον ανασχεδιασμό των υφιστάμενων διαδικασιών και, συνεπώς, θα συμβάλλει στην ενίσχυση της λειτουργικής αποτελεσματικότητας και στη μείωση του λειτουργικού κόστους.

Να σημειωθεί τέλος ότι, η επιτυχής υλοποίηση του νέου Συμφώνου στις θυγατρικές των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων στη νοτιοανατολική Ευρώπη, αφενός αποτελεί εχέγγυο για την ασφαλή επέκτασή τους στην περιοχή, μέσω της ενίσχυσης της λειτουργίας διαχείρισης κινδύνων και αφετέρου εναρμονίζει οργανωτικές δομές, πολιτικές, διαδικασίες και πληροφοριακά συστήματα, επηρεάζοντας καταλυτικά το επιχειρησιακό πρότυπο λειτουργίας των ελληνικών ομίλων (group operating model). Συνολικά, το νέο εποπτικό πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας οδηγεί σε μια πρωτοφανή εποπτική αλλαγή, η οποία θα επιφέρει πολλαπλές επιπτώσεις σε όλες τις πτυχές της δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων, τις σχέσεις με τους μετόχους και τους πελάτες τους. Ίσως η Βασιλεία II αποτελεί μια «επανάσταση» στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, φέροντας ωστόσο το μανδύα της κανονιστικής συμμόρφωσης.

Συμπερασματικά, δύναται να αναφερθεί ότι η εναρμόνιση της Ελληνικής τραπεζικής αγοράς με τις διατάξεις της Βασιλείας II επέφερε και σταδιακά θα επιφέρει ανατρεπτικές μεταβολές σε επίπεδο Πιστωτικών Ιδρυμάτων όπου θα επηρεάσει:

- Τη λήψη των αποφάσεων χορήγησης
- Την τιμολόγηση των προϊόντων χορήγησης
- Τον υπολογισμό της Κεφαλαιακής Επάρκειας
- Την αύξηση των λειτουργικών εξόδων
- Την στρατηγική ανάπτυξης και επέκτασής τους
- Τους χρηματοοικονομικούς δείκτες
- Την φερεγγυότητα και την αξιοπιστία τους σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ σε επίπεδο πελατείας των πιστωτικών ιδρυμάτων επηρεάζει:
- Την εγκρισιμότητα των εταιρικών χορηγήσεων
- Την αναπροσαρμογή του κόστους δανεισμού
- Την αύξηση των λειτουργικών εξόδων των επιχειρήσεων
- Την ανάγκη ύπαρξης συγχωνεύσεων, εξαγορών ή συνεργασιών.

2.5.4 Οι συνέπειες εφαρμογής του Συμφώνου της Βασιλείας II στα Ελληνικά Πιστωτικά Ιδρύματα

Το 2007 είναι το έτος κατά το οποίο τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα ενσωμάτωσαν στη λειτουργία τους, τους κανόνες του Συμφώνου της Βασιλείας II για την αξιολόγηση των πάσης φύσεως κινδύνων που αναλαμβάνουν. Η συγκεκριμένη αποτελεί τη μεγαλύτερη θεσμική αλλαγή που έχει επηρεάσει τα πιστωτικά ιδρύματα και ιδιαίτερα τα μικρότερα από αυτά καθώς ενέτεινε τις πιέσεις για τη δημιουργία κεφαλαιακά ισχυρών τραπεζικών ομίλων. Ταυτόχρονα εντάθηκε περαιτέρω ο ανταγωνισμός με αποτέλεσμα την σύγκλιση των spreads που απολαμβάνουν οι ελληνικές τράπεζες σε σχέση με τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές, επηρεάζοντας έτσι αρνητικά την αύξηση της κερδοφορίας τους. Οι εξελίξεις αυτές δημιούργησαν προϋποθέσεις που ευνόησαν τη δημιουργία μεγαλύτερων τραπεζικών ομίλων, που προέκυψαν είτε από τη συγχώνευση εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων είτε από την εξαγορά και ανάπτυξη πιστωτικών ιδρυμάτων στην Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Πιο συγκεκριμένα η εφαρμογή των κανόνων του Συμφώνου της Βασιλείας II οδήγησε τις τράπεζες στην υιοθέτηση αυστηρότερων κριτηρίων χορήγησης καθώς και

στην ατομική αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας όλων των δανειζόμενων που στηρίζεται πλέον στην χρήση αξιόπιστων και αναλυτικών οικονομικών στοιχείων του δανειοδοτούμενου. Επιπρόσθετα, σε περίπτωση απόρριψης αιτήματος εταιρικής χρηματοδότησης, οι τράπεζες υποχρεούνται να εξηγήσουν λεπτομερώς τις ενέργειές τους. Παραδοσιακά ένα από τα βασικά κριτήρια χρηματοδότησης εταιρειών ήταν η ύπαρξη εξασφάλισης κυρίως με τη μορφή ακινήτου, ενώ οι λειτουργικές χρηματικές ροές έρχονταν σε δεύτερη μοίρα. Με την εφαρμογή του Συμφώνου της Βασιλεία II οι χρηματικές ροές απέκτησαν ιδιαίτερη αξία ως κριτήριο χρηματοδότησης.

Καθοριστικό ρόλο στην τιμολόγηση της χρηματοδότησης μιας επιχείρησης διαδραματίζει το κόστος κεφαλαίου του πιστωτικού ιδρύματος. Με το καθεστώς της Βασιλείας I για κάθε 100 ευρώ δάνειο οι τράπεζες υποχρεούνταν να δεσμεύουν 8 ευρώ κεφάλαιο. Το κεφάλαιο αυτό έχει ένα κόστος που ισούται με τη προσδοκώμενη απόδοση των μετόχων της τράπεζας. Άρα τα 8 ευρώ που επένδυσε ένας μέτοχος με μια προσδοκώμενη απόδοση 15% πρέπει να του αποδώσουν 1,2 ευρώ τα οποία αυξάνουν το κόστος του δανείου των 100 ευρώ κατά 1,2 ευρώ. Με την ενσωμάτωση των κανόνων της Βασιλείας II, τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να διατηρούν κεφάλαια σύμφωνα με την πιστοληπτική ικανότητα των δανειοδοτούμενων επιχειρήσεων. Ως εκ τούτου, δύναται να διατηρούν χαμηλότερα κεφάλαια για εταιρείες με καλύτερη πιστοληπτική ικανότητα και να μπορούν να τιμολογούν τις συγκεκριμένες εταιρείες προνομιακότερα. Ως αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις θα προσπαθούν να παρουσιάζουν καλύτερα οικονομικά στοιχεία ώστε να απολαμβάνουν υψηλότερης πιστοληπτικής βαθμολόγησης και άρα μειωμένης τιμολόγησης. Στην καλή εικόνα των οικονομικών στοιχείων καθοριστικό ρόλο παίζουν πλέον οι χρηματικές ροές (cash flows). Όπως έχει αναφερθεί, η Βασιλεία II δίνει τη δυνατότητα δύο εναλλακτικών μεθόδων εκτίμησης της κεφαλαιακής επάρκειας έναντι του πιστωτικού κινδύνου στα πιστωτικά ιδρύματα. Την Τυποποιημένη Μέθοδο (η τράπεζα υποχρεούται να δεσμεύει τουλάχιστον το 8% του δανειακού του χαρτοφυλακίου σε Ίδια Κεφάλαια) και των εσωτερικών διαβαθμίσεων όπου το ύψος των Ιδίων Κεφαλαίων εξαρτάται από την πιστοληπτική ικανότητα του δανειζόμενου.

Συμπερασματικά, δύναται να αναφερθεί ότι η εναρμόνιση της Ελληνικής τραπεζικής αγοράς με τις διατάξεις της Βασιλείας II επέφερε και σταδιακά θα επιφέρει ανατρεπτικές μεταβολές σε επίπεδο Πιστωτικών Ιδρυμάτων όπου θα επηρεάσει:

- Τη λήψη των αποφάσεων χορήγησης
- Την τιμολόγηση των προϊόντων χορήγησης

- Τον υπολογισμό της Κεφαλαιακής Επάρκειας
- Την αύξηση των λειτουργικών εξόδων
- Την στρατηγική ανάπτυξης και επέκτασής τους
- Τους χρηματοοικονομικούς δείκτες
- Την φερεγγυότητα και την αξιοπιστία τους σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ σε επίπεδο πελατείας των πιστωτικών ιδρυμάτων επηρεάζει:
- Την εγκρισιμότητα των εταιρικών χορηγήσεων
- Την αναπροσαρμογή του κόστους δανεισμού
- Την αύξηση των λειτουργικών εξόδων των επιχειρήσεων
- Την ανάγκη ύπαρξης συγχωνεύσεων, εξαγορών ή συνεργασιών.

(Αγγελόπουλος, Π., 2008 , Χαραλαμπίδης Μ., 2004)

2.6 Βασιλεία III

Οι σημαντικές διαφοροποιήσεις που επέφερε τα τελευταία έτη στο οικονομικό κλίμα των χωρών η υφιστάμενη οικονομική κρίση και οι δεδομένες εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή οικονομία (προσφυγή της Ελλάδας και της Ιρλανδίας στο μηχανισμό στήριξης της ΕΕ και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και η ενδεχόμενη ένταξη σε αυτόν της Πορτογαλίας, της Ισπανίας και άλλων χωρών), κρίνουν επιτακτική την ανάγκη της επικαιροποίησης των ελεγκτικών μηχανισμών των χρηματοπιστωτικών συστημάτων. Κεντρικοί τραπεζίτες και αξιωματούχοι των χωρών - μελών της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία συμφώνησαν, εντός του 9ου/2010 και ύστερα από πολύμηνες διαπραγματεύσεις, για το πώς ο τραπεζικός κλάδος θα καταστεί λιγότερο τρωτός σε ενδεχόμενες χρηματοοικονομικές κρίσεις. Πιο συγκεκριμένα, ο τράπεζες καλούνται πλέον να διπλασιάσουν το ποσοστό των κεφαλαίων τους, διαθέτοντας, ωστόσο, προθεσμία οκτώ ετών για τη συμμόρφωση σε αυτό. Οι περισσότερες χώρες, συμπεριλαμβανομένων των ΗΠΑ και της Βρετανίας, ζήτησαν ακόμη αυστηρότερους κανόνες από εκείνους που τελικά ανακοινώθηκαν, αλλά συμφώνησαν σε χαμηλότερο συνολικό δείκτη και σε παράταση της περιόδου προσαρμογής, κυρίως λόγω των ενστάσεων της Γερμανίας, μεταξύ άλλων. Έτσι, οι νέοι κανόνες θα εφαρμοστούν σταδιακά από τον Ιανουάριο του 2013 έως τον Ιανουάριο του 2019.

Η Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας απαιτεί πλέον από τα πιστωτικά ιδρύματα να έχουν ίδια κεφάλαια που θα ανέρχονται στο 7% των στοιχείων του

ενεργητικού τους, καθώς και περαιτέρω 2,5% «προφύλαξη» προκειμένου να αντεπεξέλθουν σε μελλοντικά τεστ. Οι τράπεζες που δεν θα κατορθώσουν να ανταποκριθούν στους όρους, δεν θα μπορούν να καταβάλλουν μέρισμα, αν και δεν θ υποχρεωθούν να αυξήσουν το κεφάλαιό τους. Επιπρόσθετα, οι προσδιορισμοί αναφορικά με το τι ορίζεται ως κεφάλαιο και μέγεθος ρίσκου έχουν επίσης γίνει πιο αυστηροί. Ο Ζαν Κλωντ Τρισέ, πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και πρόεδρος της ομάδας διαπραγμάτευσης, χαρακτήρισε τη συμφωνία «θεμελιώδη ενίσχυση των διεθνών κεφαλαιουχικών κανόνων... Η συνεισφορά τους στη μακροπρόθεσμη χρηματοοικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη θα είναι ουσιαστική», ενώ εξέφρασε και την πεποίθησή του ότι οι αμερικανικές αρχές θα υιοθετήσουν πλήρως το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας.

Έντονη κριτική έχει δεχτεί το Νέο Σύμφωνο της Βασιλείας III, παρά του μικρού χρονικού διαστήματος που μετρά η οριστικοποίησή του. Ο τύπος καταγράφει τις θετικές και αρνητικές επιπτώσεις που η εφαρμογή του αναμένεται να καταγράψει τόσο στα ελληνικά όσο και στα παγκόσμια πιστωτικά ιδρύματα. Παράλληλα, οι περισσότερες αναφορές που το συνδέουν με την υφιστάμενη χρηματοοικονομική κρίση ενώ λόγος γίνεται για τις πρόσφατες αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου στις οποίες προχώρησαν στα τέλη του 2010 ελληνικές Τράπεζες (Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Τράπεζα Πειραιώς, Τράπεζα Κύπρου, Geniki Bank) επιδιώκοντας την εναρμόνιση των κεφαλαίων τους (Tier 1) με όσα η Βασιλεία III ορίζει. Κρίνουμε ότι είναι νωρίς για την άσκηση κριτικής και την καταγραφή των επιπτώσεων που η Βασιλεία III αναμένεται να επιφέρει στον τραπεζικό χώρο και για το λόγο αυτό, αποφεύγουμε επί της παρούσας την περαιτέρω αναφορά στο ζήτημα, δεδομένης της ρευστής κατάστασης στην ελληνική οικονομία και εν αναμονή των εξελίξεων των κινήσεων των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων. (www.avgi.gr)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Τράπεζες και κρίση – Χαρακτηριστικά

Το τραπεζικό σύστημα χαρακτηρίζεται από κάποια βασικά στοιχεία που το κάνουν επιρρεπές σε κρίσεις και συνάμα το κέντρο της οικονομικής ισορροπίας. Η γενικότερη οικονομική ευημερία εξαρτάται από την λειτουργία του. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι :

Μόχλευση

Η βασική αιτία των προβλημάτων των τραπεζών αποτελεί η μόχλευση, διότι οι επενδύσεις μιας τράπεζας προέρχονται από τις καταθέσεις των πελατών της και όχι από δικά της κεφάλαια. Αυτή η ιδιομορφία έχει δύο κύρια αποτελέσματα. Πρώτον, το γεγονός ότι το μετοχικό κεφάλαιο της τράπεζας, το οποίο αποτελεί ‘εγγύηση’ για τυχόν απρόβλεπτες αρνητικές μεταβολές, διατηρείται σε χαμηλό επίπεδο κάνει την τράπεζα να επηρεάζεται ακόμα και από μικρές διακυμάνσεις. Για να θεωρηθεί ασφαλέστερη η λειτουργία της το μετοχικό κεφάλαιο πρέπει να διατηρείται σε φυσιολογικά επίπεδα, τα οποία θα μπορέσουν να βοηθήσουν την τράπεζα να ανταπεξέλθει ακέραιη σε κάθε μεταβολή.

Δεύτερον, το γεγονός ότι η ευθύνη των μετόχων περιορίζεται μόνο στα κέρδη και όχι στις ζημιές της τράπεζας δημιουργεί κίνητρα για επενδύσεις σε ρισοκίνδυνα περιουσιακά στοιχεία. Είναι εμφανές ότι αυτοί που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση είναι οι καταθέτες της τράπεζας, καθώς οι επενδύσεις γίνονται με τα δικά τους χρηματικά διαθέσιμα.

Η υπερβολική εντός και εκτός ισολογισμού μόχλευση που παρουσιάστηκε σε κάποιους σημαντικούς θύλακες του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, σε συνδυασμό με τη σταδιακή μείωση της ποσότητας και ποιότητας της κεφαλαιακής βάσης, καθώς και των ανεπαρκών αποθεμάτων ρευστότητας που διατηρούσαν οι τράπεζες, οδήγησαν στον μετασχηματισμό της πιστωτικής κρίσης των τιτλοποιημένων ενυπόθηκων δανείων σε κρίση εμπιστοσύνης και, συνεπώς, κρίση ρευστότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Είναι φανερό ότι, καθίσταται αναγκαία η αύξηση τόσο της ποσότητας όσο και της ποιότητας του κεφαλαίου, αλλά και η λήψη μέτρων για τον περιορισμό της

υπέρμετρης μόχλευσης του τραπεζικού συστήματος ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια ανοδικών οικονομικών κύκλων.

Ρευστότητα

Η ανισότητα που υπάρχει μεταξύ των λήξεων των καταθέσεων και των χορηγούμενων δανείων δημιουργεί πρόβλημα στη ρευστότητα των τραπεζών. Αυτό συμβαίνει διότι οι καταθέσεις που έχουν βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα μετατρέπονται σε δάνεια μακροπρόθεσμου ορίζοντα. Για να αυξηθεί η ρευστότητά τους θα πρέπει να προχωρήσουν σε είσπραξη των δανείων.

Σε αυτή τη κρίση αποδείχτηκε η ανεπάρκεια της διαχείρισης και της μέτρησης του κινδύνου της ρευστότητας. Οι αναφορές για το επίπεδο της ρευστότητας που δόθηκαν, δεν απεικόνιζαν τον πραγματικό κίνδυνο που χαρακτήριζαν διάφορους τομείς της οικονομίας. Τέτοιοι τομείς είναι η βραχυπρόθεσμη εξασφαλισμένη διατραπεζική χρηματοδότηση και οι ενδεχόμενες εκροές λόγω υποβάθμισης της πιστοληπτικής αξιολόγησης της τράπεζες.

Η διαχείριση των πληροφοριών γίνεται από τις τράπεζες

Τα τραπεζικά συστήματα έχουν πρόσβαση σε οικονομικές και φορολογικές πληροφορίες των πελατών της αλλά και των δανειστών της. Ανάλογα με αυτές μπορούν να καθορίσουν τις ορθές χρηματοοικονομικές αγορές στις οποίες οι δανειστές και οι πελάτες τους συμμετέχουν.

Προστασία Καταθετών

Η κεντρική κυβέρνηση κάθε χώρας παρέχει ασφάλεια στους καταθέτες των τραπεζών για τα κεφάλαιά τους έτσι ώστε να μειωθεί η πραγματοποίηση των μαζικών απομακρύνσεων τους. Η ασφάλεια αυτή δίνει μια αίσθηση σιγουριάς στους καταθέτες οι οποίοι αφήνουν τις τράπεζες να διαχειρίζονται τα κεφάλαιά τους καθώς γνωρίζουν ότι τα διαθέσιμά τους δε θα χαθούν.

3.1 Εξέλιξη των καταθέσεων στα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα

Η κύρια πηγή άντλησης κεφαλαίων για τις ελληνικές τράπεζες, καθώς και η πιο φθηνή πηγή, είναι μέσω καταθέσεων των κατοίκων τις χώρας, οι οποίες καλύπτουν το 45 – 65% των συνολικών κεφαλαίων. Οι καταθέσεις μπορούν να διακριθούν σε καταθέσεις ταμειυτηρίου, καταθέσεις όψεως, προθεσμιακές καταθέσεις και γeros. Οι καταθέσεις των

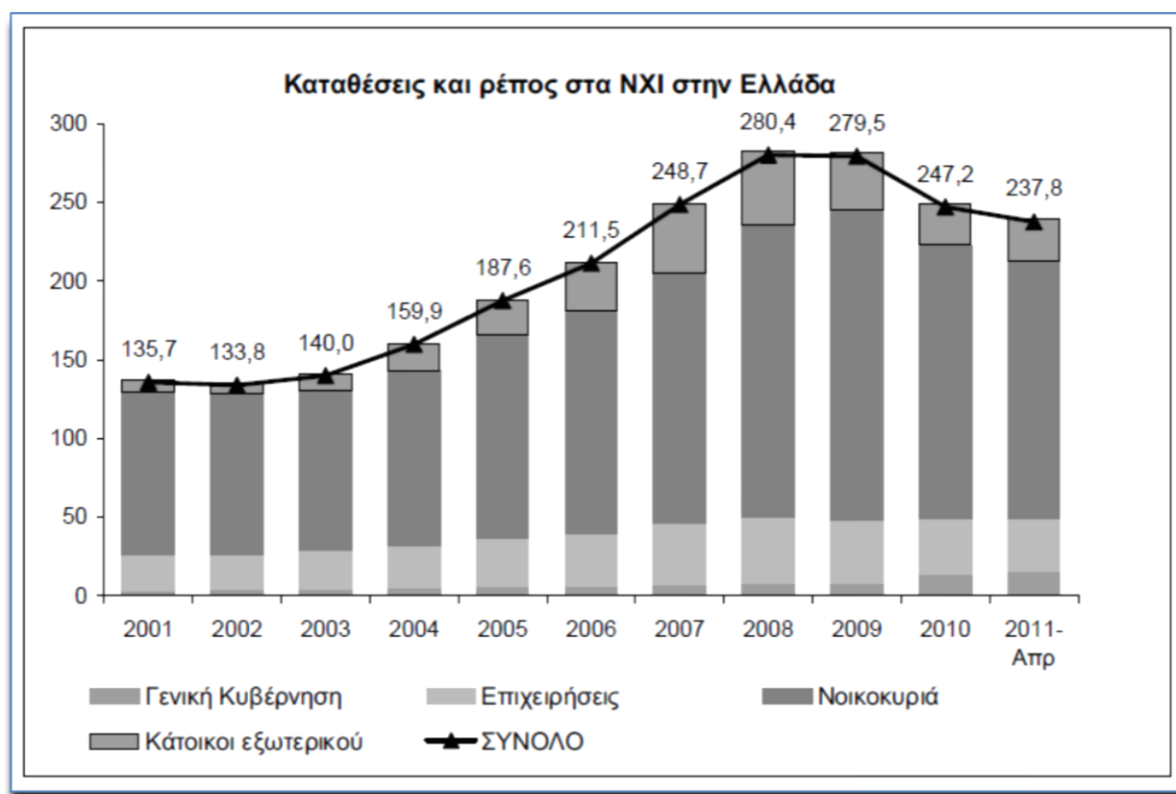
νοικοκυριών στο τέλος του 2001 ήταν περίπου στα 103,4 δις ευρώ, ενώ στο τέλος του 2008 είχαν φτάσει στα 185,4 δις ευρώ. Παρατηρείται μια πολύ μεγάλη αύξηση των καταθέσεων κατά την διάρκεια των ετών αυτών, όπου το 2009 οι καταθέσεις αυξήθηκαν στα 196,6 δις ευρώ, έχουν σχεδόν διπλασιαστεί σε σχέση με το 2001. Μετά το 2009, λόγω της κρίσης που βρισκόταν σε εξέλιξη, οι καταθέσεις των νοικοκυριών αρχίζουν να παρουσιάζουν σημαντική μείωση, όπου στις 30 Απριλίου του 2011 φτάνουν στα 33,0 δις ευρώ. Ανάλογη εξέλιξη καταγράφεται και για τις καταθέσεις των εγχωρίων επιχειρήσεων, όπου και αυτές σχεδόν διπλασιάστηκαν έως το τέλος του 2008 (από 22,6 δις που ήταν το 2001 αυξήθηκαν σε 42,2 δις ευρώ). Κατά την διάρκεια της κρίσης οι καταθέσεις των επιχειρήσεων μειώνονται κατά 10 δις ευρώ.

Σε αντίθεση με τις καταθέσεις των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων οι οποίες παρουσίαζαν μεγάλη πτώση κατά την διάρκεια της κρίσης, οι καταθέσεις Γενικής Κυβέρνησης συνέχισαν να αυξάνονται σημαντικά μέχρι και τέλος Απριλίου του 2011 (από 3,5 δις που ήταν το 2001 αυξήθηκαν στα 8,3 δις το 2008, μειώνονται ελάχιστα σε 7,9 δις ευρώ το 2009 και αυξάνονται σημαντικά έως τον Απρίλιο του 2011 σε 16,0 δις ευρώ), ενισχύοντας με αυτό το τρόπο την ρευστότητα των ελληνικών τραπεζών στην διάρκεια της κρίσης.

	Σύνολο	Κάτοικοι εσωτερικού	Γενική Κυβέρνηση	Επιχειρήσεις	Νοικοκυριά	Κάτοικοι λοιπών χωρών ζώνης ευρώ	Μη Κάτοικοι ζώνης ευρώ
2001	135.733	129.493	3.531	22.575	103.388	1.311	4.929
2002	133.849	128.018	3.779	22.225	102.015	1.155	4.675
2003	140.030	130.395	4.244	24.747	101.404	686	8.949
2004	159.855	142.680	5.149	26.378	111.154	705	16.469
2005	187.587	165.499	5.918	30.830	128.750	453	21.634
2006	211.458	180.916	5.979	33.867	141.070	587	29.955
2007	248.706	204.940	7.011	39.515	158.414	841	42.925
2008	280.388	235.878	8.258	42.196	185.424	1.940	42.570
2009	279.544	245.470	7.940	40.670	196.860	1.825	32.248
2010	247.188	222.874	13.269	36.094	173.510	1.725	22.589
2011-Ιαν	244.666	219.765	14.244	34.894	170.627	1.742	23.159
2011-Φεβ	243.276	218.478	15.561	33.887	169.030	1.743	23.055
2011-Μαρ	244.373	218.174	18.989	33.680	165.505	1.683	24.516
2011-Απρ	237.797	212.781	16.025	32.935	163.821	1.685	23.331
% στο Σύνολο	100,0%	89,5%	6,7%	13,8%	68,9%	0,7%	9,8%

Πίνακας 4 : Καταθέσεις και γeros στα NXI στην Ελλάδα (εκτός της Τράπεζας της Ελλάδος) υπόλοιπα τέλους περιόδου, σε εκατ. Ευρώ) *Πηγή: : Τράπεζα της Ελλάδος, 2011, Έκθεση ΙΝΕ (Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ) (Αύγουστος 2011) «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2011»

Μέχρι το 2009, δηλαδή πριν την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, οι συνολικές καταθέσεις των κατοίκων εσωτερικού (γενική κυβέρνηση, επιχειρήσεις και νοικοκυριά) παρουσίασαν μια συνεχόμενη αύξηση της τάξεως του 89,6% (καταθέσεις και ρεπος αυξήθηκαν από 129,5 δις ευρώ το 2001 σε 245,5 δις ευρώ στο τέλος του 2009). Κατά την διάρκεια της κρίσης οι καταθέσεις μειωθήκαν σε μεγάλο βαθμό και ειδικότερα από το 2010 και μετά. Οι κάτοικοι εσωτερικού όχι μόνο δεν κατάθεταν πλέον τα κεφάλαια τους στις ελληνικές τράπεζες, αλλά αποφάσισαν να αποσύρουν ένα μεγάλο μέρος των καταθέσεων τους από αυτές. Το σύνολο των καταθέσεων που αποσύρθηκε έφτασε περίπου τα 33 δισεκατομμύρια ευρώ δημιουργώντας σημαντικά προβλήματα ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα και στην ελληνική οικονομία.

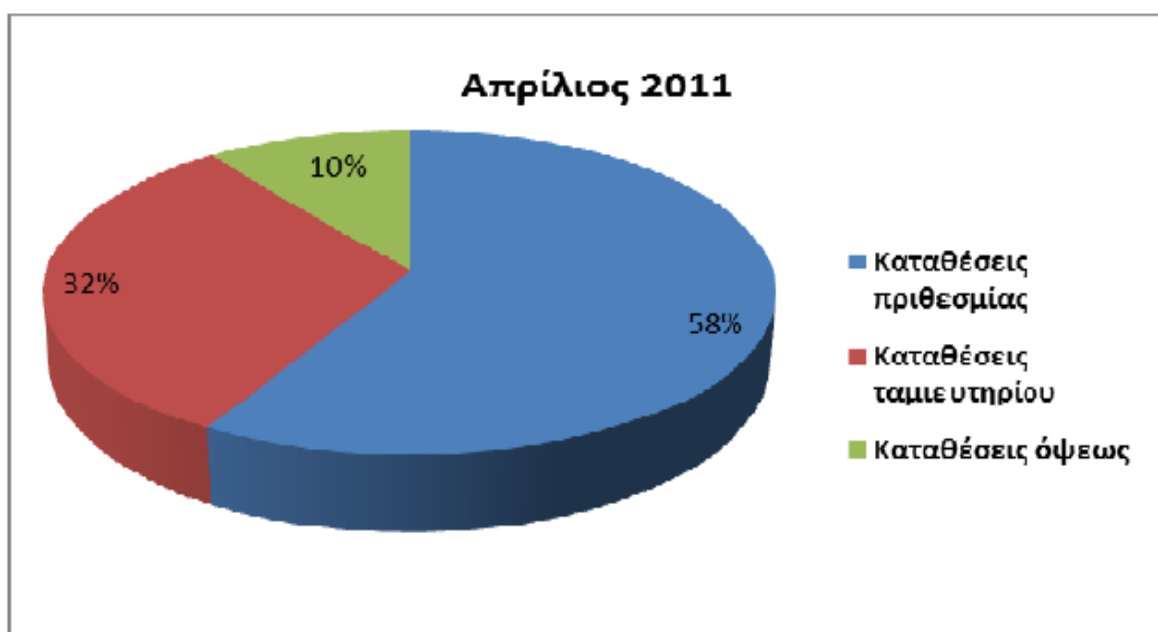


Πίνακας 5 : Καταθέσεις και ρεπος των μη NXI στα NXI στην Ελλάδα (εκτός της Τράπεζας της Ελλάδος) υπόλοιπα τέλους περιόδου, σε εκατ. Ευρώ) *Πηγή: : Τράπεζα της Ελλάδος, 2011, Έκθεση ΙΝΕ (Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ) (Αύγουστος 2011) «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2011»

Σημαντική ήταν η αύξηση των καταθέσεων των κατοίκων εξωτερικού (αφορά κυρίως καταθέσεις κατοίκων εκτός ζώνης του ευρώ στην περίοδο 2001 - 2008) που

αυξήθηκαν από 6,2 δις ευρώ το 2001 σε 44,5 δις το 2008. Η αυξημένη αβεβαιότητα και ο κίνδυνος μη εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους οδήγησαν στη μείωση των καταθέσεων από κατοίκους του εξωτερικού κατά 20 δις ευρώ, τέλος Απριλίου του 2011 μειωθήκαν στα 25,0 δις ευρώ.

Από την ανάλυση των καταθέσεων προκύπτει ότι το 58,2% (114,5 δις ευρώ) ήταν το Απρίλιο του 2011 σε καταθέσεις προθεσμίας, ενώ το 31,6% (62,1 δις ευρώ) σε καταθέσεις ταμειυτηρίου και το 10,2% (20,1 δις ευρώ) σε καταθέσεις όψεως κυρίως από επιχειρήσεις (περιλαμβάνεται και το ηλεκτρονικό χρήμα). Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζονται τα μερίδια των διαφόρων κατηγοριών καταθέσεων των εγχώριων επιχειρήσεων και νοικοκυριών στα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος.



Διάγραμμα 4 : Καταθέσεις νοικοκυριών και επιχειρήσεων στις ελληνικές Τράπεζες

Τράπεζα της Ελλάδος, 2011 , Έκθεση ΙΝΕ (Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ) (Αύγουστος 2011) «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2011»

Ενώ οι καταθέσεις ταμειυτηρίου και όψεως παρουσίαζαν δραματική μείωση, οι προθεσμιακές καταθέσεις αυξάνονται συνεχώς, αντικαθιστώντας την αντίστοιχη μείωση των δυο προηγούμενων. Οι προθεσμιακές καταθέσεις αποτελούν την βασική και πιο σημαντική πηγή άντλησης κεφαλαίων για τις εμπορικές τράπεζες όλα αυτά τα χρόνια και κυρίως μετά την εκδήλωση της σημερινής χρηματοπιστωτικής και δημοσιονομικής κρίσης. Οι καταθέσεις αυτές έχουν σημαντικά υψηλότερα επιτόκια από τις καταθέσεις

ταμειυτηρίου και κυρίως όψεως, για αυτό αλώστε αύξησαν σημαντικά το μερίδιο τους έως την αρχή της τρέχουσας χρηματοοικονομικής κρίσης.

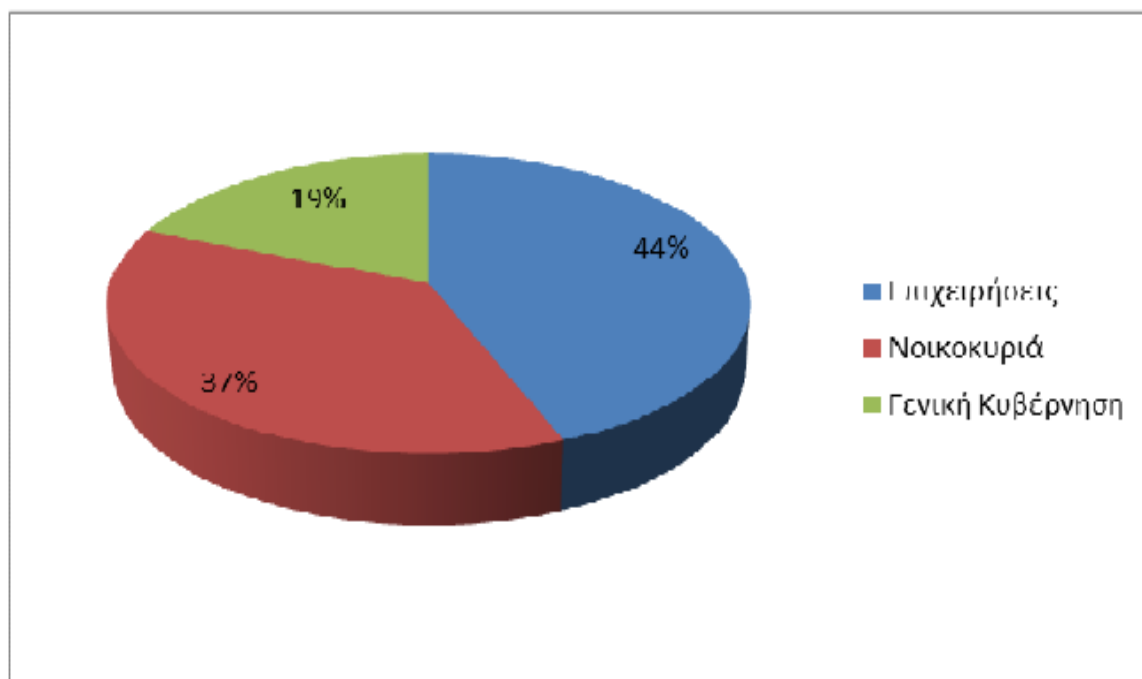
Οι προθεσμιακές καταθέσεις ήταν σημαντικές για τις τράπεζες για πολλούς λόγους, πρώτα απ'όλα για τη διασφάλιση της ρευστότητάς τους και για την εξασφάλιση μιας πιο σταθερής πηγής κεφαλαίων για τις ίδιες, καθώς και μια πιο ικανοποιητική απόδοση για τον καταθέτη. Οι ελληνικές τράπεζες κατά της περίοδο της κρίσης αντιμετώπιζαν πολύ σημαντικά προβλήματα ρευστότητας εξαιτίας της περιορισμένης πρόσβασης τους σε νέα κεφάλαια από το εξωτερικό και της χρηματοπιστωτικής κρίσης, η οποία δημιούργησε έλλειψη εμπιστοσύνης και αβεβαιότητα στους πελάτες. Τα γεγονότα αυτά οδήγησαν τα ελληνικά νοικοκυριά και επιχειρήσεις σε μεταφορά των καταθέσεων τους στα πιστωτικά ιδρύματα του εξωτερικού επιτείνοντας ακόμα περισσότερο τα προβλήματα ρευστότητας

των ελληνικών τραπεζών αλλά και της ίδιας της οικονομίας. Τα σενάρια και οι φήμες περί πτώχευσης και επιστροφής στη δραχμή, οι συνεχείς υποβαθμισθείσες της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας αλλά και του τραπεζικού συστήματος από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης, καθώς και οι αυξημένες ανάγκες ιδιωτών και επιχειρήσεων για διαθέσιμα κεφάλαια οξύνουν δραματικά τα πρόβλημα των τραπεζών και οδηγούν το τραπεζικό σύστημα της χώρας σε συνεχή αύξηση της εξάρτησης τους από την ΕΚΤ, παρά τις προσπάθειες που κατέβαλλαν για την μείωση της εξάρτησης αυτής.

3.2 Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα αδυνατεί να χρηματοδοτήσει την εγχώρια οικονομία μετά την κρίση στην Ελλάδα

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα μέχρι και το 2009 είχε ιδιαίτερη επιτυχία στη χρηματοδότηση του εγχώριου ιδιωτικού μη τραπεζικού τομέα. Η συνολική χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας διαχωρίζεται στα δάνεια προς τη γενική κυβέρνηση και στα δάνεια προς τον ιδιωτικό τομέα (που περιλαμβάνουν τα νοικοκυριά, τις επιχειρήσεις και τους ελεύθερους επαγγελματίες). Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος τον Απρίλιο του 2011 το σύνολο των χορηγήσεων από τα ΝΧΙ της χώρας έφτασε τα 312,4 δις ευρώ. Από αυτά, το 81,1% (253,3 δις ευρώ) αφορούν δάνεια προς τον ιδιωτικό τομέα και πιο συγκεκριμένα προς τις επιχειρήσεις το 44,0% (137,2 δις ευρώ) και προς νοικοκυριά το 37,1% (116 δις ευρώ). Τα υπόλοιπα 59,0 δις ευρώ αφορούν δάνεια προς τη γενική κυβέρνηση (εκ των οποίων τα 45,7 δις αφορούν διάφορα χρεόγραφα και τα

13,3 δις δάνεια προς την Κεντρική Κυβέρνηση). (Τράπεζα της Ελλάδος, 2011 , Έκθεση ΙΝΕ (Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ).



Διάγραμμα 5 : Χρηματοδότηση κατοίκων εσωτερικού Απρίλιος 2011

Τράπεζα της Ελλάδος, 2011 , Έκθεση ΙΝΕ (Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ) (Αύγουστος 2011) «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2011»

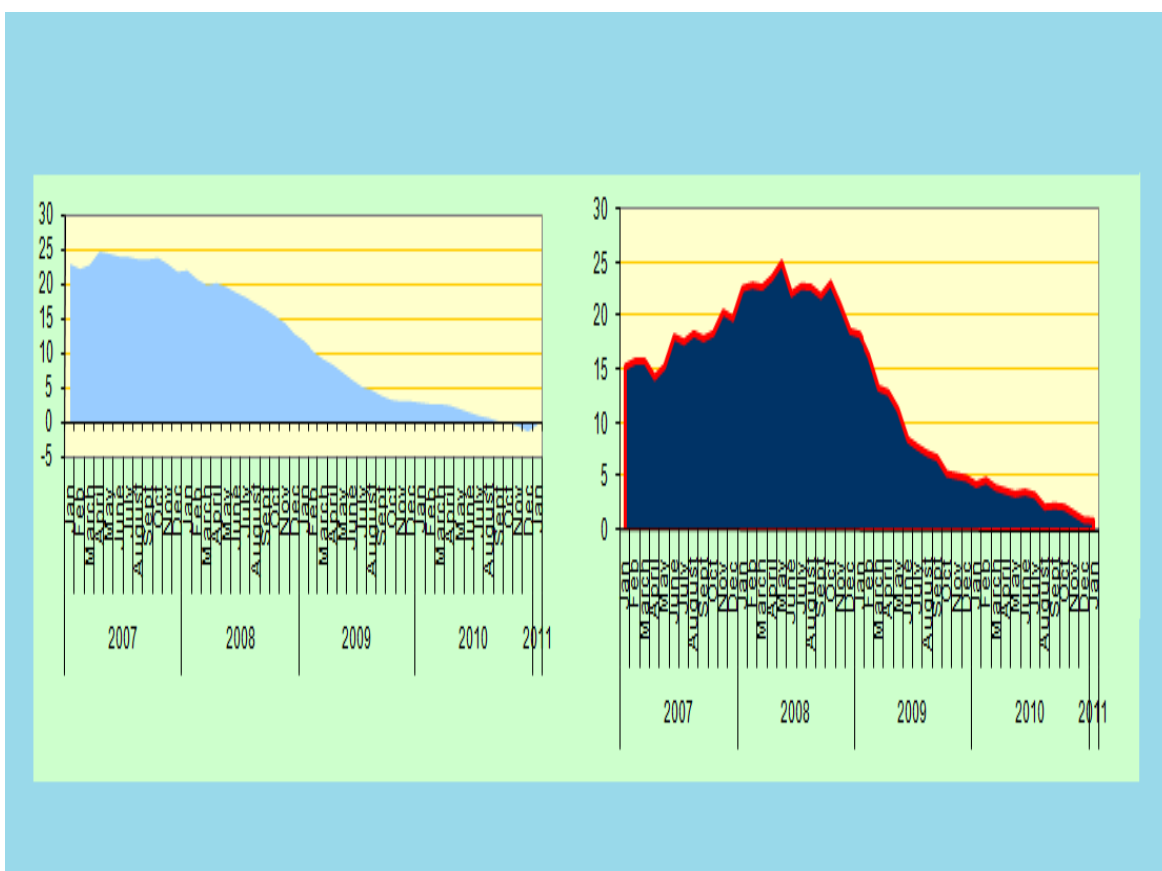
Κατά το χρονικό διάστημα 2001 – 2011 η μεγαλύτερη αύξηση, από πλευράς χρηματοδότησης, σημειώθηκε στον ιδιωτικό τομέα. Πιο συγκεκριμένα οι επιχειρήσεις σημείωσαν αύξηση της τάξεως του 169,8%, ενώ νοικοκυριά αυξήθηκαν κατά 389,5% (νοικοκυριά και ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα). Μετά την εμφάνιση της κρίσης ο ετήσιος ρυθμός ανόδου της συνολικής χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα σημείωσε μεγάλη πτώση και διαμορφώθηκε σε -0,5% τον Απρίλιο του 2011 από 0,0% το Δεκέμβριο του 2010. Στις χορηγήσεις της Γενικής Κυβέρνησης παρατηρείται μια αύξηση 28,7% και από 45,9 δις ευρώ που ήταν στο τέλος του 2001 αυξήθηκαν σε 59,0 δις ευρώ στο τέλος Απρίλιου του 2011. Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζονται τα χορηγούμενα δάνεια προς επιχειρήσεις και ιδιώτες.

Μετά την είσοδο της Ελλάδος στην ευρωζώνη και την απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος ακόλουθη μια σημαντική μείωση των επιτοκίων δανεισμού λόγω του εντόνου ανταγωνισμού. Το γεγονός ότι τα επιτόκια δανεισμού είχαν πλέον μειωθεί

έκανε τις επιχειρήσεις της χώρας να μπορούν να δανείζονται ακόμα μεγαλύτερα κεφάλαια. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης αυτών των δανείων έως και στο τέλος του 2008 ήταν περίπου 15%, από 50,9 δις στο τέλος του 2001, σχεδόν τριπλασιάστηκε στην επομένη πενταετία, φτάνοντας στα 140,4 δις τον Ιούνιο του 2010 (περιλαμβάνονται και οι ελεύθεροι επαγγελματίες, αγρότες και άλλες ατομικές επιχειρήσεις). Σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία παρότι η μείωση στα δάνεια προς επιχειρήσεις ήταν αισθητή, όμως μέχρι και τον Απρίλιο του 2011 παραμένει θετική.

Δάνεια προς ιδιώτες

Δάνεια προς επιχειρήσεις



Διάγραμμα 6 : Δάνεια προς ιδιώτες και επιχειρήσεις

Τράπεζα της Ελλάδος *(<http://athenstock.blogspot.gr/2011/05/2007-2011>)

Μετά την είσοδο της Ελλάδος στην ευρωζώνη και την απελευθέρωση το τραπεζικού συστήματος ακολούθη μια σημαντική μείωση των επιτοκίων δανεισμού λόγω του εντόνου ανταγωνισμού. Το γεγονός ότι τα επιτόκια δανεισμού είχαν πλέον μειωθεί έκανε τις επιχειρήσεις της χώρας να μπορούν να δανείζονται ακόμα μεγαλύτερα κεφάλαια. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης αυτών των δανείων έως και στο τέλος του 2008 ήταν περίπου 15%, από 50,9 δις στο τέλος του 2001, σχεδόν τριπλασιάστηκε στην επομένη

πενταετία, φτάνοντας στα 140,4 δις τον Ιούνιο του 2010 (περιλαμβάνονται και οι ελεύθεροι επαγγελματίες, αγρότες και άλλες ατομικές επιχειρήσεις). Σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία παρότι η μείωση στα δάνεια προς επιχειρήσεις ήταν αισθητή, όμως μέχρι και τον Απρίλιο του 2011 παραμένει θετική.

Η χρηματοδότηση προς ιδιώτες και ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα αυξάνεται με εκρηκτικούς ρυθμούς που σε ορισμένα έτη ξεπερνά και το 30%. Ειδικότερα, το υπόλοιπο δανείων προς νοικοκυριά σχεδόν πενταπλασιάστηκε κατά την περίοδο 2001 – 2008 φτάνοντας τα 116,9 δις (από 23.7 δις ευρώ), διατηρώντας σχεδόν το ίδιο επίπεδο μέχρι και το 2010. Ωστόσο με βάση τα πιο πρόσφατα στοιχεία, η καθαρή ροή χρηματοδότησης προς ιδιώτες και ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα εμφανίζεται αρνητική κατά 399 έκτα ευρώ τον Απρίλιο του 2011 σε σχέση με την επίσης αρνητική καθαρή ροή (174 έκτα) του 2010, ως αποτέλεσμα αυτού ήταν να σημειωθεί περαιτέρω μείωση τους τελευταίους μήνες στον ετήσιο ρυθμό μεταβολής της χρηματοδότησης προς του ιδιώτες και τα ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα (Δεκέμβριος του 2010 - 1,3%, Μάρτιος του 2011 -2,0% και Απρίλιος του 2011 -2,2%). Όσον αφορά τα επιτόκια των περισσότερων κατηγοριών νέων τραπεζικών δανείων στην Ελλάδα για το οικονομικό έτος 2011, διαμορφώθηκαν σε υψηλότερο επίπεδο από ότι στο τέλος του 2009. Η αύξηση αυτή οφείλεται στις σημαντικές πιέσεις ρευστότητας που συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν οι ελληνικές τράπεζες, λόγω της αδυναμίας άντλησης κεφαλαίων από τις διεθνείς αγορές, την χειροτέρευση των όρων δανεισμού τους από την εσωτερική αγορά, των πιο αυστηρών όρων παροχής ρευστότητας από ΕΚΤ, αλλά και το υψηλότερο ασφάλιστρο κινδύνου το οποίο ενσωματώθηκε στα επιτόκια αυτά λόγω του αυξημένου πιστωτικού κινδύνου που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές τράπεζες. Αισθητή αύξηση παρατηρήθηκε κατά μέσο όρο στα καταναλωτικά και στα επιχειρηματικά δάνεια, μάλιστα από το 2010 και μετά καταγράφεται μια αισθητή διαφορά στα επιτόκια μεταξύ της Ελλάδος και της Ευρωζώνης.

3.3 Έσοδα του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος πριν και μετά την κρίση

Από την μια, η μείωση των λειτουργικών εσόδων και ο σχηματισμός αυξημένων προβλέψεων για το πιστωτικό κίνδυνο, από την άλλη, οι αντίξοες οικονομικές συνθήκες των τελευταίων ετών επηρέασαν σημαντικά την αποδοτικότητα των τραπεζών και επέφεραν ζημίες στο τραπεζικό σύστημα της χώρας. Σύμφωνα με τα στοιχεία των

οικονομικών καταστάσεων των εμπορικών τραπεζών η ζημίες ανήλθαν στα 354 εκατ. ευρώ για το 2009, ενώ κατά το πρώτο εννεάμηνο του 2010 έφτασαν συνολικά τα 1,741 εκατ. ευρώ. Η κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών κορυφώθηκε το 2007 με τα κέρδη να φτάνουν τα 2,999 εκατ. ευρώ, όπου στην συνέχεια ξεκίνα η ραγδαία μείωση των κερδών τους, φτάνοντας σε σημαντικά πασά ζημιών κατά την διάρκεια της σημερινής οικονομικής κρίσης. Τα αποτελέσματα χρήσεως εμπορικών τραπεζών παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα.

	2005	2006	2007	2008	2009	Εννεά- μηνο 2010	Μετα-βολή (%)
Λειτουργικά έσοδα	7.776	9.403	10.573	9.828	10.693	6.851	-17,0
Καθαρά έσοδα από τόκους	5.863	6.801	7.600	8.169	8.000	6.435	8,4
- Έσοδα από τόκους	10.354	14.131	19.050	24.289	19.239	13.219	-11,9
- Έξοδα τόκων	4.491	7.330	11.450	16.120	11.239	6.783	-25,2
Καθαρά έσοδα από μη τοκοφόρες εργασίες	1.913	2.602	2.972	1.659	2.693	416	-82,1
- Καθαρά έσοδα από προμήθειες	1.138	1.339	1.543	1.456	1.318	913	-6,7
- Έσοδα από χρηματοοικονομικές πράξεις	325	815	859	-284	989	-631	-
- Λοιπά έσοδα	246	223	214	173	136	134	-56,0
Λειτουργικά έξοδα	4.198	4.905	5.562	5.895	6.140	4.375	-0,2
Δαπάνες προσωπικού	2.524	2.903	3.282	3.433	3.597	2.618	0,8
Διοικητικά έξοδα	1.294	1.551	1.805	1.996	2.037	1.477	-0,3
Αποσβέσεις	306	307	337	358	390	273	-5,7
Λοιπά έξοδα	74	144	137	108	117	8	-55,1
Καθαρά έσοδα (λειτουργικά έσοδα - λειτουργικά έξοδα)	3.578	4.498	5.011	3.932	4.553	2.475	-36,0
Προβλέψεις για τον πιστωτικό κίνδυνο	1.164	1.562	1.339	2.886	4.487	4.042	47,2
Κέρδη προ φόρων	2.413	2.936	3.672	1.047	66	-1.567	-
Φόροι	481	907	672	384	420	174	-51,4
Κέρδη μετά από φόρους	1.932	2.029	2.999	662	-354	-1.741	-

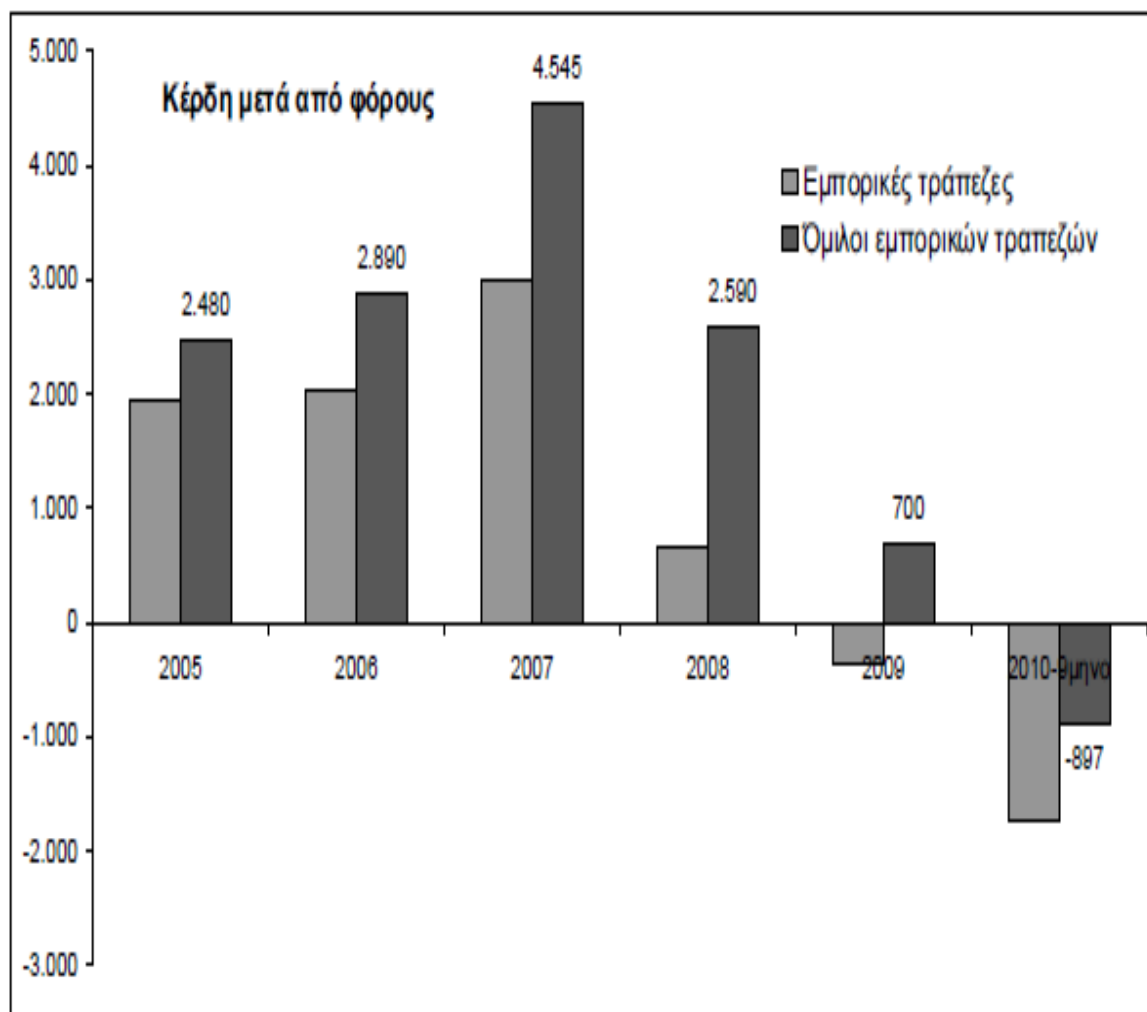
Πίνακας 6 : Αποτελέσματα χρήσεως ελληνικών εμπορικών τραπεζών (σε εκατομμύρια ευρώ)
Έκθεση INE (Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ) (Αύγουστος 2011) «Η ελληνική οικονομία και η
απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2011»

Για τους τραπεζικούς ομίλους οι απώλειες ήταν μικρότερες σε σύγκριση με τις ζημιές των τραπεζών, όπου για το εννεάμηνο του 2010 ανέρχονται σε 897 εκατ ευρώ, έναντι κερδών μετά από φόρους 700 εκατ. ευρώ σε ολόκληρο το έτος 2009 και 2.590 εκατ ευρώ το 2008. Η καλύτερη χρονιά και για τους τραπεζικούς ομίλους ήταν το 2007 με τα κέρδη μετά φόρων να σκαρφαλώνουν στα 4,545 εκατ. ευρώ.

	2005	2006	2007	2008	2009	Εννεά- μηνο 2010	Μετα- βολή (%)
Λειτουργικά έσοδα	9.734	11.992	14.804	15.286	15.780	10.675	-10,9
Καθαρά έσοδα από τόκους	6.753	8.168	10.087	11.393	11.591	9.178	8,0
- Έσοδα από τόκους	11.395	15.764	22.760	28.907	24.182	16.800	-9,8
- Έξοδα τόκων	4.642	7.596	12.672	17.514	12.591	7.622	-24,6
Καθαρά έσοδα από μη τοκοφόρες εργασίες	2.980	3.824	4.717	3.893	4.189	1.497	-57,0
- Καθαρά έσοδα από προμήθειες	1.701	2.152	2.667	2.600	2.168	1.513	-6,2
- Έσοδα από χρηματοοικονομικές πράξεις	500	829	1.127	478	1.423	-340	-
- Λοιπά έσοδα	711	765	847	719	545	324	-31,4
Λειτουργικά έξοδα	5.441	6.407	7.807	8.532	8.640	6.237	-0,4
Δαπάνες προσωπικού	3.192	3.714	4.474	4.769	4.890	3.589	1,5
Διοικητικά έξοδα	1.735	2.060	2.632	2.954	2.875	2.124	-2,4
Αποσβέσεις	445	482	587	641	704	500	0,3
Λοιπά έξοδα	69	151	114	168	172	24	-53,9
Καθαρά έσοδα (λειτουργικά έσοδα – λειτουργικά έξοδα)	4.436	5.745	7.156	6.760	7.150	4.425	-22,9
Προβλέψεις για τον πιστωτικό κίνδυνο	1.258	1.723	1.580	3.383	5.777	4.876	35,3
Κέρδη προ φόρων	3.178	4.023	5.577	3.377	1.372	-451	-
Φόροι	697	1.133	1.032	787	673	446	-22,3
Κέρδη μετά από φόρους	2.480	2.890	4.545	2.590	700	-897	-

Πίνακας 7 : Αποτελέσματα χρήσεως ελληνικών εμπορικών τραπεζικών ομίλων (σε εκατομμύρια ευρώ)
Έκθεση INE (Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ) (Αύγουστος 2011) «Η ελληνική οικονομία και η
απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2011»

Μείωση σημειώθηκε και στα καθαρά έσοδα (λειτουργικά έσοδα μείον λειτουργικά έξοδα) των εμπορικών τραπεζών αλλά και των ομίλων τους κατά 36,0% σε επίπεδο εμπορικών τραπεζών και 22,9% σε επίπεδο τραπεζικών ομίλων κατά την διάρκεια του 2010. Σε αντίθεση με το 2009 που τα καθαρά έσοδα είχαν αυξηθεί κατά 15,8% και 5,8% για τις εμπορικές τράπεζες και τους ομίλους τους αντίστοιχα. Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται η μείωση των καθαρών εσόδων για τις τράπεζες αλλά και για τους ομίλους τους.



Διάγραμμα 7 : Κέρδη μετά από φόρους των ελληνικών τραπεζών και των ομίλων τους (σε εκατ. ευρώ)

ΤτΕ οικονομικές καταστάσεις ελληνικών εμπορικών τραπεζών και τραπεζικών ομίλων Έκθεση ΙΝΕ (Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ) (Αύγουστος 2011) «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2011»

3.4 Ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών

Η νέα δανειακή σύμβαση που υπέγραψε η Ελλάδα με τους ευρωπαϊούς εταίρους και το ΔΝΤ προβλέπει συνολική χρηματοδότηση ύψους 50 δις ευρώ για τη ανακεφαλαιοποίηση των βιώσιμων ελληνικών τραπεζών²⁸, μετά το **PSI (Private Sector Involvement-** Συμμετοχή του Ιδιωτικού Τομέα)²⁹ και τη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων της Blackrock. Στην περίπτωση που τα αποτελέσματα της Blackrock δεν είναι θετικά για τις ελληνικές τράπεζες, τότε το συνολικό κεφάλαιο που θα χρειαστεί για την κάλυψη των απωλειών θα ανακοινωθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Οι ζημίες προ φόρων των ελληνικών τραπεζών έχουν φτάσει περίπου στο 37 δις ευρώ, εξαιτίας των αναλήψεων των καταθέσεων, της συμμετοχής τους στο PSI και της αποτίμησης των ομολόγων του Δημόσιου βάσει της τρέχουσας αξίας τους. Το θετικό από όλη αυτή την κατάσταση είναι ότι το Ελληνικό Δημόσιο επωφελείται σημαντικά, διότι μειώνεται το δημόσιο χρέος της χώρας και επίσης υπάρχουν ελάφρυνσης για μελλοντικές πληρωμές τόκων. Η ζημία αυτές που προέκυψαν από το «κούρεμα» των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου θα καλυφτούν από την ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών. Αξίζει να αναφέρουμε ότι, χωρίς την επίπτωση του PSI καθώς και του κουρέματος των ομολόγων, η κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών και ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας θα ήταν σε ικανοποιητικά επίπεδα, παρά τη βαθειά πολυετή ύφεση και το σημαντικό ύψος των προβλέψεων που ανέλαβαν έναντι επισφαλών δανείων.

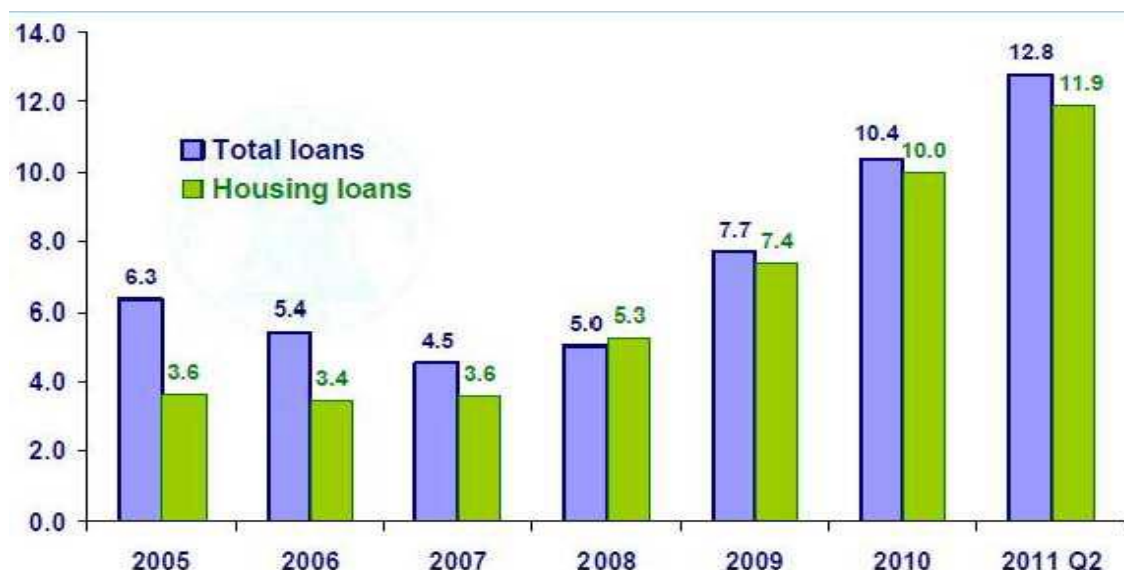
Το πρόγραμμα ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών στοχεύει στην επαναφορά του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας (core tier 1 capital ratio), των βιώσιμων τραπεζών, στα επίπεδα που ήταν πριν το «κούρεμα» των κρατικών ομολόγων, δηλαδή στο 9% ή και υψηλότερα έως το Σεπτέμβριο του 2012. Ο δείκτης αυτός τον Ιούλιο του 2013 θα πρέπει να έχει φτάσει τουλάχιστον στο 10%. Η ανάκτηση του τραπεζικού συστήματος είναι πολύ σημαντική διότι, μετά από μια μεγάλη δημοσιονομική ή συναλλαγματική κρίση το τραπεζικό σύστημα της χώρας είναι αυτό που θα κάνει δυνατή την επιστροφή της χώρας σε θετικούς και βιώσιμους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης.

Αν το πρόγραμμα αυτό επιτύχει τότε το εγχώριο τραπεζικό σύστημα θα βρίσκεται σε βιώσιμα επίπεδα και θα μπορεί να παρέχει στους πελάτες του μεγαλύτερη ασφάλεια και εμπιστοσύνη σχετικά με τις καταθέσεις τους. Αυτός θα ήταν ένα σημαντικός λόγος για την επιστροφή μέρους των καταθέσεων που έχουν την τελευταία τριετία αποσυρθεί από το

τραπεζικό σύστημα, καθώς επίσης και για τη μείωση της εξάρτησης των τραπεζών από τα έκτακτα μέτρα παροχής ρευστότητας του Ευρωσυστήματος.

Για την επίτευξη αυτού του προγράμματος σημαντικό βήμα είναι η εξασφάλιση και η συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων στο τραπεζικό σύστημα της χώρας, εστί ώστε να βελτιωθεί το επενδυτικό κλίμα και να διατηρηθεί ο επενδυτικός χαρακτήρας των ελληνικών τραπεζών. Η συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων μαζί με την ενίσχυση της εποπτείας, της διαφάνειας, της λογοδοσίας και του αναπτυξιακού ρόλου του τραπεζικού συστήματος στο νέο περιβάλλον, θα συμβάλλουν αποτελεσματικά στην επανακτίηση της εμπιστοσύνης των καταθετών ώστε να αποκατασταθεί η βασική λειτουργία της χρηματοδότησης της οικονομίας, καθώς και στη θωράκιση του συστήματος για τυχόν μελλοντικές κρίσεις.

Είναι πλέον προφανές ότι η οικονομική κρίση που έχει ξεσπάσει στη χώρα μας έχει επηρεάσει τα περισσότερα νοικοκυριά και επιχειρήσεις, οδηγώντας τα σε αδυναμία εξυπηρέτησης των συμβατικών τους υποχρεώσεων προς τις τράπεζες. Έτσι οι ελληνικές τράπεζες θα μπορούσαν να παραχωρήσουν στους πελάτες τους ένα σημαντικό ποσοστό δανείων με στόχο την διευκόλυνση τους. Είναι γεγονός ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά αντιμετωπίζουν μεγάλο πρόβλημα, αυτό αλώςτε φαίνεται ξεκάθαρα από την αύξηση των μη – εξυπηρετούμενων δανείων τα τελευταία τρία χρόνια.



Διάγραμμα 8 : Μη εξυπηρετούμενα δάνεια

[http://el.wikipedia.org/wiki/PSI_\(Private_Sector_Involvement\)](http://el.wikipedia.org/wiki/PSI_(Private_Sector_Involvement))

3.5 Η κρίση χρέους του Ελληνικού Δημοσίου και οι τράπεζες

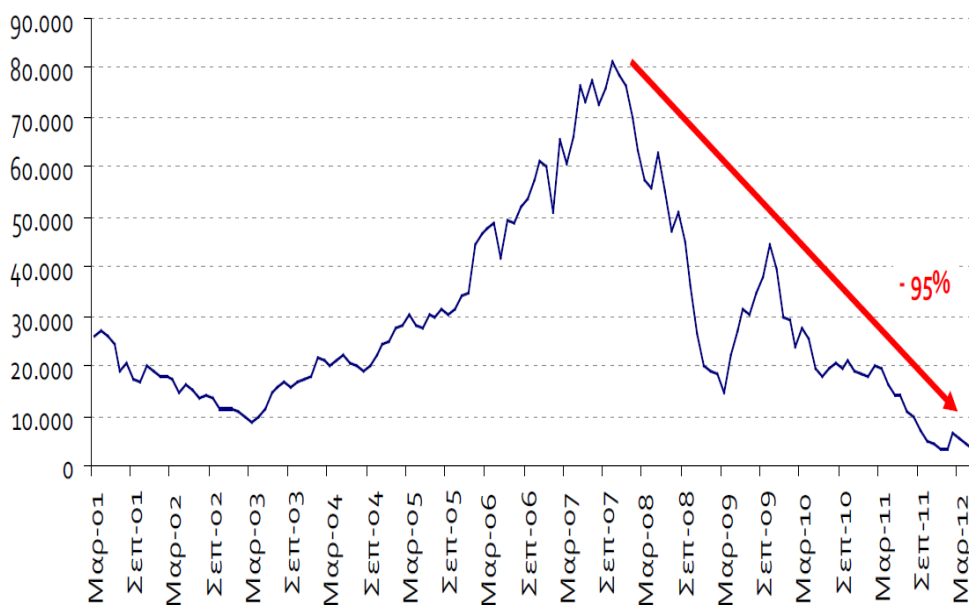
Οι ελληνικές τράπεζες συνέβαλαν σημαντικά στην αντιμετώπιση της κρίσης χρέους της χώρας. Όταν το Δημόσιο αντιμετώπιζε προβλήματα χρηματοδότησης στις διεθνείς αγορές το 2008, οι ελληνικές τράπεζες όχι μόνο δεν μείωσαν την έκθεση τους σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου, αλλά αύξησαν ακόμη περισσότερο τις τοποθετήσεις τους στους τίτλους αυτούς. Εκείνη την περίοδο ο τραπεζικός κλάδος της χώρας χαρακτηριζόταν από ικανοποιητική ρευστότητα και κερδοφορία, καθώς και από ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια. Το 2010 οι ελληνικές τράπεζες αναγκαστήκαν να απορροφήσουν την πλειοψηφία των έντοκων γραμματίων, αφού οι επενδυτές έδειχναν ελάχιστο ενδιαφέρον.

3.6 Ζημιές των τραπεζικών μετόχων τα τελευταία έξι χρόνια

Η συμμετοχή των ελληνικών τραπεζών σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου έθεσε σε κίνδυνο τις τράπεζες και τους μετόχους τους, λόγω της δημοσιονομικής κρίσης και του PSI. Αξίζει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο ότι, από το 2007 έως σήμερα οι μέτοχοι (μεταξύ αυτών 500.000 ιδιώτες επενδυτές και ασφαλιστικά ταμεία) έχασαν το 95% των επενδύσεών τους σε τραπεζικές μετοχές. Μεγάλη πτώση παρουσίασε η χρηματιστηριακή αξία του τραπεζικού κλάδου, η οποία ενώ στο τέλος του 2007 ανερχόταν στα 80δισ ευρώ, σήμερα είναι μικρότερη του 3,5δισ ευρώ. Μάλιστα, κατά την περίοδο 2007 – 2011 οι μέτοχοι δεν εισέπραξαν μέρισμα, ενώ συμμετείχαν σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου, που έφταναν τα 13,7 δισ ευρώ, θέλοντας να στηρίξουν το τραπεζικό κλάδο της χώρας που αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα. (Eurobank Research Οικονομία & Αγορές, (Μάιος 2012)

*Πηγή. : Eurobank Research Οικονομία & Αγορές, «Ελληνικό τραπεζικό σύστημα, μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας και χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας», Τόμος VII, Τεύχος 1, (Μάιος 2012) , Wikipedia «Αφορά την συμμετοχή του Ιδιωτικού τομέα (Τραπεζών, Επενδυτικών ταμείων) στην διαδικασία απομείωσης του δημοσίου χρέους κυρίαρχων κρατών, με τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η αποδοχή της διαδικασίας από την πλειονότητα των φορέων και να αποτρέπεται αναζήτηση στρατηγικών εξόδου από τους ιδιώτες επενδυτές, που συνήθως έχει ως αποτέλεσμα την μονομερή εμπλοκή και κατά συνέπεια επιβάρυνση των κρατών - δανειστών». Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε: ([http://el.wikipedia.org/wiki/PSI_\(Private_Sector_Involvement\)](http://el.wikipedia.org/wiki/PSI_(Private_Sector_Involvement)))

(<http://anarxofileutheros.blogspot.gr>) , Eurobank Research Οικονομία & Αγορές, «Ελληνικό τραπεζικό σύστημα, μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας και χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας», Τόμος VII, Τεύχος 1, (Μάιος 2012)

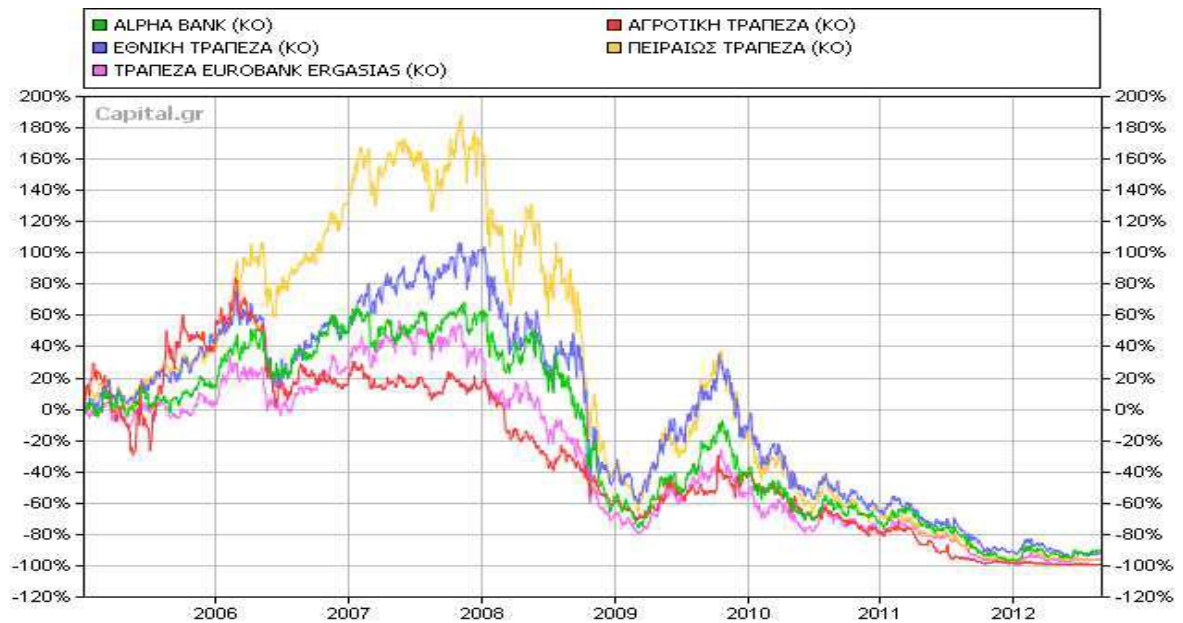


Διάγραμμα 9 : Συνολική αξία τραπεζικών μετόχων στο ελληνικό χρηματιστήριο (σε εκατ. Ευρώ)

Eurobank EFG Research (Οικονομία Αγορές, Μάιος 2012)

3.7 Πορεία εμπορικών τραπεζών στο Χρηματιστήριο Αθηνών

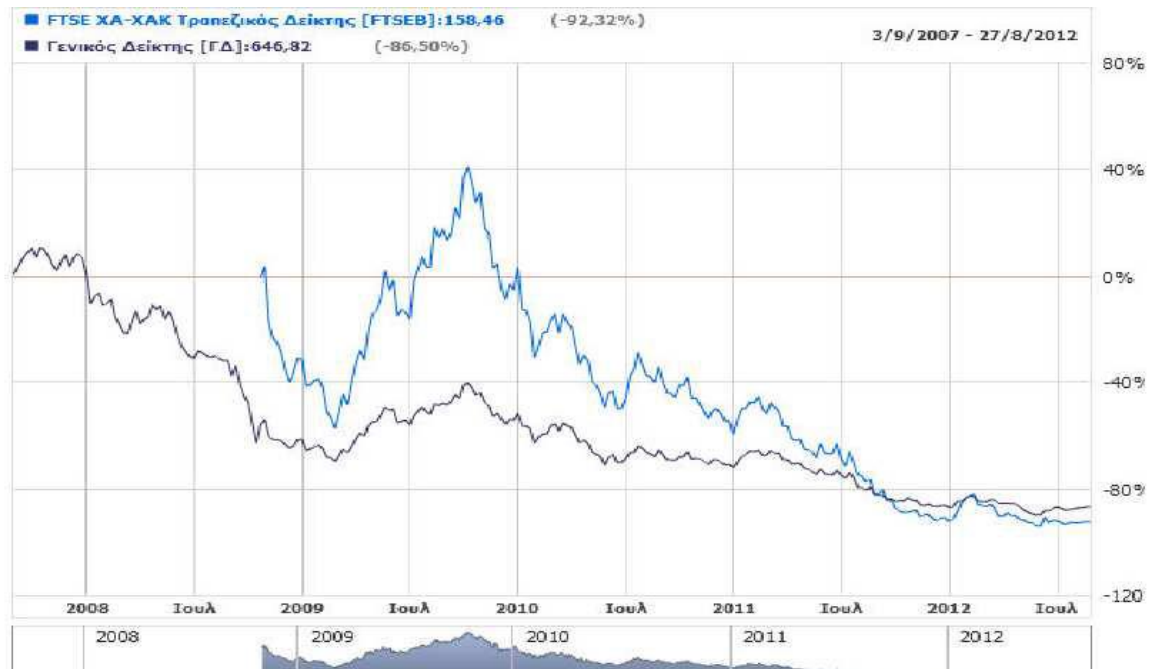
Όλες αυτές οι αρνητικές εξελίξεις δεν θα μπορούσαν να μην έχουν επιπτώσεις τόσο στις μετοχές του τραπεζικού κλάδου όσο και των λοιπών κλάδων στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Κυρίως λόγω της αβεβαιότητας που κυριάρχησε όλο αυτό το καιρό σχετικά με την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας υπήρξε έντονη πτώση των τιμών του τραπεζικού κλάδου, το οποίο οδήγησε σε πτώση της χρηματιστηριακής αξίας του συνόλου των εισηγμένων ελληνικών εμπορικών τραπεζών. Οι εξελίξεις αυτές οφείλονται κυρίως στις πιέσεις που δέχονται οι ελληνικές τράπεζες στην ρευστότητα τους, αλλά και στην κερδοφορία τους εξαιτίας της εγχώριας οικονομικής κατάστασης. Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται η υποχώρηση του δείκτη των εμπορικών τραπεζών στο ΧΑ. Στο διάγραμμα αυτό παρατηρούμε ότι, μέχρι και το 2008 το σύνολο των εισηγμένων τραπεζών στο ΧΑ παρουσίαζαν ικανοποιητική πορεία με τους δείκτες τους να εμφανίζουν σταδιακή άνοδο. Βλέπουμε ότι μεγαλύτερη άνοδο είχε η Τράπεζα Πειραιώς και μικρότερη η Αγροτική Τράπεζα. Μετά το 2009 παρατηρούμε ότι το σύνολο των τραπεζικών δεικτών εμφανίζει μεγάλη πτώση που ορισμένες φορές φτάνει κάτω του 80%.



Διάγραμμα 10 : Πορεία μεγάλων εμπορικών τραπεζών

www.capital.gr

Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται η μεταβολή του τραπεζικού δείκτη καθώς και η μεταβολή του Γενικού Δείκτη στο ΧΑ κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης



Διάγραμμα 11 : FTSE XA – XAK Τραπεζικός Δείκτης και Γενικός Δείκτης

www.capital.gr

3.8 Χρηματοδότηση Ελληνικών Τραπεζών κατά την διάρκεια της κρίσης

Με την απόφαση να αφήσουν να καταρρεύσει ο κολοσσός Lehman Brothers το Σεπτέμβρη του 2008, η παγκόσμια οικονομία ήρθε αντιμέτωπη με την μεγαλύτερη και σοβαρότερη οικονομική κρίση των τελευταίων δεκαετιών. Τράπεζες – κολοσσοί αναγκαστήκαν να διαγράψουν υπέρογκα ποσά, το ίδιο και οι κυβερνήσεις και οι κεντρικές τράπεζες, επιβαρύνοντας έτσι το δημόσιο χρέος. Λόγο της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και της αλληλεξάρτησης των τραπεζών μέσω του διατραπεζικού δανεισμού, δημιουργείται σοβαρό πρόβλημα ρευστότητας, καθώς και ανησυχία για πιθανό ντόμινο πτωχεύσεων και άλλων τραπεζών. Το γεγονός αυτό επηρέασε πολύ γρήγορα τα τραπεζικά ιδρύματα των περισσότερων χωρών του πλανήτη. Πολλές κυβερνήσεις φοβούμενες για την επιδείνωση της κατάστασης αποφασίζουν να λάβουν μέτρα, το ίδιο και η Ελληνική κυβέρνηση, η οποία παραχώρησε στις εγχώριες τράπεζες στήριξη ύψους €28 δισ. (Ν3723/2008). Η απόφαση αυτή είχε σκοπό: Την κάλυψη αναγκών ρευστότητας, έως €15 δισ. Την άμεση ενίσχυση της ρευστότητας των τραπεζών, έως το ποσό των €8 δισ, μέσω παροχής χαμηλού κόστους χρηματοδότησης από την ΕΚΤ. Την ενίσχυση των κεφαλαίων των τραπεζών, έως €5 δια., εφόσον κριθεί απαραίτητο από την ΤτΕ. Το τελευταίο εξάμηνο του 2009 λόγω της αποκάλυψης του πραγματικού ύψους του δημοσιονομικού ελλείμματος δημιουργήθηκε ισχυρό κλίμα ανασφάλειας και δυσπιστίας στις διεθνείς αγορές απέναντι στην ελληνική οικονομία, εκτοξεύοντας τα επιτόκια δανείσου στο κόκκινο και οδηγώντας το τραπεζικό σύστημα της χώρας σε μια περίοδο αποκλεισμού από τις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές. Αφενός η οικονομική κατάσταση της χώρας, η οποία βρισκόταν σε περίοδο βαθιάς ύφεσης, επηρέασε αρνητικά τους καταθέτες της χώρας με αποτέλεσμα να σημειωθεί μείωση των καταθέσεων το πρώτο τρίμηνο του 2010, και να επικρατεί ένας φόβος για τις καταθέσεις όλων των πολιτών της χώρας, αφετέρου οι ληξιπρόθεσμες διατραπεζικές υποχρεώσεις δεν ανανεώθηκαν ή ανανεώθηκαν με πολύ υψηλό κόστος. Επίσης μετά την υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του ελληνικού κράτους από οίκους αξιολόγησης, ακλούθησε ακόμα μια υποβάθμιση (μέσω της πάγιας τακτικής τους) της πιστοληπτικής ικανότητας των ελληνικών τραπεζών και όσων επιχειρήσεων είχαν εκδώσει ιδιωτικά ομόλογα. Οι ελληνικές τράπεζες αντιμετώπισαν σοβαρό πρόβλημα δανεισμού, αφού οι δανείστριες τράπεζες δεν δεχόντουσαν τα ελληνικά ομόλογα σαν ενέχυρο, διότι τα θεωρούσαν αναξιόπιστα. Τα ελληνικά ομόλογα που είχαν οι ελληνικές τράπεζες στο χαρτοφυλάκιό τους, μετατράπηκαν σε τοξικές επενδύσεις. Αποτελέσαμε όλων αυτών των

εξελιξέων ήταν να δημιουργηθεί έλλειψη ρευστότητας και να αυξηθεί η εξάρτηση των ελληνικών τραπεζών από την ΕΚΤ.

Η κυβέρνηση θέλοντας να βοηθήσει τις ελληνικές τράπεζες, οι οποίες είναι πολύ σημαντικός παράγοντας για της ανάπτυξη της οικονομίας της χώρας, αποφασίζει να επεκτείνει χρονικά την δέσμη μέτρων του 2009 και να παραχωρήσει €17 δες (όσα δηλαδή δεν είχαν χρησιμοποιηθεί από την αρχή της δέσμευσης των €28 δισ.).

Σημαντική ήταν και η βοήθεια που δεχτήκαμε από την ΕΚΤ, η οποία αποφάσισε να διακόψει προσωρινά την εφαρμογή της ελαχίστης πιστοληπτικής αξιολόγησης και να αποδεχτεί τίτλους του ελληνικού δημόσιου ως ενέχυρο για την παροχή ρευστότητας στις εμπορικές τράπεζες. Παρόλα αυτά οι ελληνικές τράπεζες δεν κατάφεραν να δανειστούν διότι τα spreads (τα περιθώρια δανεισμού) δεν υποχώρησαν και η Ελλάδα προσφεύγει στο μηχανισμό στήριξης και στην πρόκριση του Μνημονίου. Το Μνημόνιο περιέχει και ρυθμίσεις για την ομαλή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος της Ελλάδος. Ιδρύοντας λοιπόν το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ), με σκοπό την διατήρηση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, παρέχει την δυνατότητα στις τράπεζες της χώρας να δανειστούν κεφάλαια εφόσον αδυνατούν να ικανοποιήσουν τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις τους. (www.iobe.gr)

*Πηγή. : Ίδρυμα οικονομικών και βιομηχανικών ερευνών (IOBE) «Η Ελληνική Οικονομία» Τεύχος 02/10, Αριθμός τεύχους 60, Ιούλιος 2010 (<http://www.iobe.gr>) , Γεώργιος Μιχαλόπουλος, «Χρηματοδότηση των ελληνικών τραπεζών στην διάρκεια της κρίσης» Ενότητα Γ: Κρίση και ελληνικές τράπεζες (2011)

Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) θα είναι ένα νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου , με επταετή προβλεπόμενη διάρκεια ζωής , η κυριότητα του οποίου στη συνέχεια θα περάσει στα χέρια του ελληνικού δημοσίου. Το κεφάλαιο που θα παρέχεται στις εμπορικές τράπεζες θα έχει την μορφή προνομιούχων μετοχών, οι οποίες θα μετατρέπονται σε κοινές στην περίπτωση που δεν θα αποπληρωθούν εντός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος. Το κεφάλαιο της θα είναι περίπου €10 δισ. και θα προέρχεται από τους συνολικούς πόρους του κοινού προγράμματος της ΕΕ/ΑΝΤ. Τα λειτουργικά του έξοδα θα καλύπτονται από τον ίδιο και σε περίπτωση ζημιών θα επιβαρυνθεί το ελληνικό δημόσιο. Για περισσότερες λεπτομέρειες βλέπε Ίδρυμα οικονομικών και βιομηχανικών ερευνών [IOBE (σελ 33 -

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

4.1 Χρηματοοικονομική κρίση (Ορισμός)

Ως χρηματοοικονομική κρίση ορίζεται μια χρονική περίοδο κατά την οποία η οικονομία παρουσιάζει μια έντονη καθοδική πορεία, η οποία γίνεται πλήρως αντιληπτή από την αγορά. Η χρηματοοικονομική κρίση είναι μία διατάραξη των χρηματοοικονομικών αγορών, η οποία προκαλεί επιδείνωση των προβλημάτων της αντίστροφης επιλογής και του ηθικού κινδύνου με αποτέλεσμα την ανικανότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να διοχετεύσουν κεφάλαια με αποτελεσματικό τρόπο στις περισσότερες αποδοτικές ευκαιρίες .

Το πρόβλημα αυτό συνήθως εμφανίζεται πρώτα σε μία χώρα και ύστερα μεταφέρεται και σε άλλες. Ο Peter Summers υποστηρίζει ότι η μετάδοσή της κρίσης μπορεί να μεταφερθεί με αρκετούς διαφορετικούς τρόπους.

- Η επέλευση των ίδιων αρνητικών παραγόντων σε πολλές χώρες, π.χ. η κρίση στην αγορά των ομολόγων.
- Οι αρνητικές μεταβολές σε τιμές και εισόδημα μπορούν να μεταφερθούν από χώρα σε χώρα λόγω της ανοιχτής διακίνησης αγαθών και γενικά των εμπορικών δεσμών.
- Συνήθως τα κράτη ανταγωνίζονται μεταξύ τους με αποτέλεσμα να υποτιμούνται τα νομίσματα.
- Όταν μια χώρα έχει δανείσει ή έχει δανειστεί από μία άλλη χώρα, τότε αν η μία από αυτές έχει αρνητικές εξελίξεις στην οικονομία της θα παρουσιάσει και η άλλη χώρα πρόβλημα λόγω της συναλλαγής αυτής.

Η μείωση της ρευστότητας στην αγορά μιας χώρας μπορεί να οδηγήσει σε μείωση των θέσεων των επιχειρήσεων της στο εξωτερικό, με αποτέλεσμα να επηρεαστεί και η Ρευστότητα στις άλλες χώρες.

Ο πανικός που επικρατεί στους επενδυτές σε περιόδους απότομης πτώσης των τιμών των περιουσιακών στοιχείων, δεν τους προτρέπει να προχωρήσουν σε επενδύσεις.

Τα παραπάνω δίνουν την δυνατότητα σε κάθε ανισορροπία της οικονομίας που εμφανίζεται σε μία χώρα να μεταδίδεται και σε υπόλοιπες με σχετική ευκολία. Αυτονόητο είναι ότι σημαντικό ρόλο παίζουν και άλλοι παράγοντες όπως η γεωγραφική θέση και έκταση της κάθε χώρας αλλά και ο βαθμός των συναλλαγών που έχει με τα άλλα κράτη.

Η κρίση που διανύουμε ξεκίνησε από μια περίοδο αυξημένων συναλλαγών, οι οποίες στο τέλος προκάλεσαν το σπάσιμο της κερδοσκοπικής φούσκας. Οι κερδοσκοπικές κρίσεις πάντα ακολουθούν την ίδια σχεδόν πορεία. Στην αρχή, η προσδοκώμενη αξία ενός προϊόντος έχει αυξανόμενο ρυθμό, προκαλώντας και την αύξηση της ζήτησης γι' αυτό, καθώς όλοι θα επιθυμούν την απόκτησή του. Όσοι δεν έχουν πια κεφάλαιο για να αγοράσουν το προϊόν, προχωρούν στον δανεισμό. Λόγω αυτού του γεγονότος αλλά και της αυξημένης ζήτησης, η τιμές συνεχίζουν την ανοδική πορεία. Όταν η αυξητική τάση εξαντληθεί, τότε θα είναι πολύ δύσκολο να βρεθούν νέοι αγοραστές για τα προϊόντα αυτά. Οι αρχικοί επενδυτές επιθυμούν τώρα να πουλήσουν το μερίδιό τους, όμως εξαιτίας της μειωμένης ζήτησης αυτό δεν είναι καθόλου εύκολο. Η προσδοκώμενη αξία τους πλέον μειώνεται σημαντικά επιφέροντας μόνο ζημιές στον κάτοχό τους. Η μείωση της τιμής τους είναι αναμενόμενη και δεδομένη πλέον. Με αυτόν τον τρόπο η κερδοσκοπική κρίση μπορεί να επηρεάσει το σύνολο της οικονομίας.

4.1.1 Η κατάσταση πριν την κρίση

Πριν την κρίση επικρατούσε μια θετική ατμόσφαιρα στις αγορές. Έως τις αρχές του 2007, η παγκόσμια οικονομία λειτουργούσε σε ένα περιβάλλον απεριόριστης αισιοδοξίας. Μάλιστα, την περίοδο 2002-2007 σημειώθηκε η υψηλότερη μέση παγκόσμια ανάπτυξη των τελευταίων 40 ετών. Οι κτηματομεσιτικές αγορές κέρδιζαν άξια. Οι τιμές πετρελαίου με τις αυξανόμενες προοπτικές ζήτησης είχαν ανοδική πορεία. Τον Ιούλιο η τιμή του πετρελαίου ανά βαρέλι έχε φτάσει τα 147 δολάρια. Η αύξηση στις τιμές του πετρελαίου και η ξηρασία που προκάλεσε άνοδο στις τιμές τροφίμων προμήνησαν την κρίση.

Οι τράπεζες έβλεπαν υψηλά κέρδη από τις πιστώσεις που σχεδίαζαν να χορηγήσουν στο κτηματομεσιτικό τομέα λόγω της ανοδικής πορείας της αγοράς αυτής. Από τις πιστώσεις μπορούσαν να επωφεληθούν και οι πελάτες με χαμηλό εισόδημα. Όταν αυξήθηκαν οι αξίες των κατοικιών, οι ιδιοκτήτες που απέκτησαν κατοικίες με στεγαστικά δάνεια, δανειοδοτήθηκαν περαιτέρω υποθηκεύοντας την επιπρόσθετη άξια.

Οι τράπεζες χωρίς να περιμένουν την πληρωμή των δανείων, δείχνοντας την αξία των υποθηκευμένων κατοικιών, προωθούσαν ομόλογα στην αγορά τα όποια τους απόφεραν νέε πηγες και τα όποια ξανά δανειοδοτούσαν. Οι αγοραστές ομολόγων τα πούλησαν στην αγορά στους επενδυτές ως ομολόγα και μετοχές. (Blanchard, A European Perspective)

Οι προειδοποιήσεις για την επερχόμενη κρίση από ορισμένους αναλυτές και καθηγητές ήταν λιγοστές. Επομένως, αναμενόμενο ήταν να μην ακουστούν και να μην δοθεί σημασία.

Μάλιστα, οι κεντρικές τράπεζες είχαν τότε επικεντρωθεί στην δραστηριότητα των αμοιβαίων κεφαλαίων υψηλού ρίσκου (hedge funds), τα οποία δεν ήταν τα κυρίως ή τα μόνα υπεύθυνα για την κρίση. Τους διέφυγε εντελώς η συμπεριφορά των επενδυτικών τραπεζών, όπως εύκολα διαπιστώνεται από τις προ της κρίσης εκθέσεις τους για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

4.1.2 Το ξεκίνημα της κρίσης

Η πτωτική τάση στις τιμές των ακίνητων στις ΗΠΑ άρχισε τον φθινόπωρο 2006. Όμως οι αρνητικές της συνέπειες διαφάνηκαν αργότερα. Αυτή η χρονική μετάθεση εξηγείται και από τα χαρακτηριστικά του δάνειου και πιο συγκεκριμένα από τον κανόνα 28+2 ή 27+3: Τα πρώτα 2 ή 3 χρόνια οι δανειολήπτες πλήρωναν τόκους με πολύ χαμηλά επιτόκια και διαπραγματευόντουσαν μετά την πάροδο αυτού του διαστήματος πιο ψηλά, μεταβλητά επιτόκια για το υπόλοιπο τις "ζωής" του τριακονταετούς δανείου. Οι μηνιαίες δόσεις μετά την αρχική περίοδο μπορούσαν να αυξηθούν, από 25% μέχρι 4%. Κάποια νοικοκυριά δεν είχαν ποτέ πρόθεση να κρατήσουν ποτέ το ακίνητο, υπολογίζοντας ότι μετά την περίοδο των πρώτων χρόνων θα εγκατέλειπαν την όλη προσπάθεια και θα κέρδιζαν το φτηνό "ενοίκιο" της αρχικής περιόδου ή/και την διάφορα ανάμεσα στην τιμή αγοράς και την τιμή πώλησης του ακίνητου. Και βέβαια τα εξειδικευμένα κτηματομεσιτικά γραφεία που στις ΗΠΑ έχουν το δικαίωμα να παραχωρούν δάνεια, και δεν υπόκειται σε καμία εποπτική αρχή, γνωρίζοντας ότι θα τα πουλήσουν στις επενδυτές τράπεζες μόλις τα παραχωρήσουν, στρατολογούσαν δανειολήπτες με το τσουβάλι. Ακόμα και οι οίκοι αξιολογήσεις ξύπνησαν με ενάμιση χρόνο καθυστέρηση, την άνοιξη του 2007 και άρχισαν να αναθεωρούν προς τα κάτω τις αξιολογήσεις των τίτλων.

Και βέβαια, όσο πλήθαιναν τα δάνεια, τιτλοδοτημένα ή μη, πλήθαιναν και τα χρέη. Ενώ το ποσοστό αποταμίευσης των αμερικάνικων νοικοκυριών ακολούθησε πτωτική τροχιά μέχρι να πλησιάσει το 0% το 2008, τα χρέη τους εκτοξευτήκαν στα ύψη. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η αποπληρωμή των δανείων να γίνει αδύνατη και οι τράπεζες να κατασχέσουν τις κατοικίες.

Όταν οι κατοικίες αυτές προωθήθηκαν προς πώληση για να αποφέρουν ρευστό στις τράπεζες, αυξήθηκε η προσφορά με αποτέλεσμα να σημειωθούν μεγαλύτερες πτώσεις στις αξίες. Ως φυσικό επακόλουθο σημειώθηκε πτώση στα ομόλογα που βασιζόντουσαν στα ενυπόθηκα δάνεια. Η κατάσταση αυτή έκρουσε των κώδων κινδύνου για τις χρηματοοικονομικές εταιρίες. Οστόσο δεν άλλαζαν οι υπευθυνότητες πληρωμής προς τους κατάθετες και επειδή η περιουσία έχασε αξία οι τράπεζες βίωσαν προβλήματα κεφαλαίου.

Το πρόβλημα ρευστοποίησης που αντιμετώπιζαν οι τράπεζες έπρεπε να λυθεί με πίστωση από αλλά χρηματοοικονομικά ιδρύματα, αλλά η κατάσταση ήταν σαφής και περιείχε μεγαλύτερα ρίσκα με συνέπια να αυξηθεί το κόστος της πιστώσεις. Έτσι οι τράπεζες δεν είχαν την πρόθεση να δανειοδοτήσουν και ως συνέπια αυτού ήταν αναμενόμενη μια σμίκρυνση στο οικονομικό σύστημα. Στις αγορές να επικρατεί ένα κλίμα έλλειψης εμπιστοσύνης και οι προβληματικές τράπεζες άρχισαν να καταρρέουν. Η οικονομική κρίση άρχισε να επηρεάζει και τον παραγωγικό τομέα.

4.1.3 Κρίση - Ελληνική Πραγματικότητα

Στα πλαίσια της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης παρατηρείται και η είσοδος της ελληνικής οικονομίας στη φάση της ύφεσης. Η κρίση δεν θα έχει επιπτώσεις στην Ελλάδα αντίστοιχες με άλλες χώρες κυρίως λόγω της ελαχίστης εκθέσεως των ελληνικών τραπεζών στα τοξικά ομόλογα. Σε ορισμένους μάλιστα επιμέρους δείκτες, λόγω της μείωσης των τιμών διεθνώς εξαιτίας της κρίσεως, θα υπάρξει και βελτίωση.

Οι όποιες ελάχιστες επιπτώσεις της κρίσεως επικάθονται στα σοβαρότατα προβλήματα της οικονομίας και χειροτερεύουν την ήδη πολύ κακή κατάσταση. Τα αίτια που δημιούργησαν την κρίση στην Αμερικανική Οικονομία έχουν παρ' όλα αυτά αρκετή συνάφεια με αυτά που δημιουργούν τα μόνιμα προβλήματα στην Ελληνική. +εν είναι όμως η μόνη αιτία. Τα προβλήματα όπως το δημόσιο χρέος, η καταστροφή της παραγωγικής υποδομής, η διάλυση του αγροτικού τομέα και η χαμηλότατη

παραγωγικότητα του δημοσίου τομέα είναι αυτά που δημιουργούν την προβληματική κατάσταση στην ελληνική οικονομία.

Η ελληνική κρίση ξεκίνησε από την οικονομική δυσπραγία, που εισήχθη στην Ελλάδα λόγω της διεθνούς ύφεσης και η οποία φανέρωσε την υπερχρέωση του ελληνικού Δημοσίου και την πιθανή αδυναμία ελέγχου του διογκούμενου χρέους του. Μετατράπηκε σε κρίση της Ευρωζώνης όταν οι αγορές συνειδητοποίησαν ότι το ελληνικό πρόβλημα είναι η κορυφή του παγόβουνου σε μια νομισματική ένωση η οποία δεν στηρίζεται σε σταθερά δημοσιονομικά θεμέλια.

Η δεινή αυτή κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η ελληνική οικονομία καθιστά αναγκαία την χάραξη μιας δυναμικής και αποτελεσματικής στρατηγικής για την αντιμετώπισή της. Το πρώτο βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση είναι να κατανοηθεί ο βαθμός στον οποίον η κρίση που βιώνει η ελληνική οικονομία οφείλεται σε ενδογενείς παράγοντες ή στις εγγενείς δυνάμεις που οδήγησαν στην κρίση των subprime δανείων. Σύμφωνα λοιπόν με τα δημοσιευθέντα στοιχεία, τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι ασφαλιστικοί οργανισμοί είχαν μικρή έκθεση σε προϊόντα μειωμένης εξασφάλισης, ενώ λίγοι επενδύτες τοποθέτησαν τα κεφαλαία τους στα τοξικά προϊόντα κυρίως σε εκείνα της Lehman Brothers.

Πράγματι την τελευταία δεκαετία οι ελληνικές τράπεζες έστρεψαν το επιχειρηματικό τους ενδιαφέρον και κατ' επέκταση και τα κεφαλαία τους στις αναπτυσσόμενες χώρες (π.χ. Τουρκία, Αίγυπτος, Βαλκάνια). Οι μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες ακολούθησαν μία παραδοσιακή τραπεζική πολιτική και ανέπτυξαν ένα ευρύ δίκτυο καταστημάτων στην Ρουμανία, στην Βουλγαρία κ.λπ. έναντι της επένδυσης σε επενδυτικά προϊόντα υψηλού ρίσκου. Επίσης όσον αφορά τα ασφαλιστικά ταμεία, τα προηγούμενα χρόνια αντιμετώπισαν την μείωση των διαθεσίμων τους εξαιτίας αστοχιών διαχείρισης και συνεπώς δεν είχαν τη δυνατότητα να επενδύσουν μεγάλα κεφάλαια στην αγορά αυτή. Παρ' όλα αυτά αξίζει να αναφερθεί ότι ο κλονισμός της εμπιστοσύνης του κοινού και της αγοράς προς τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς παγκοσμίως, που εκδηλώθηκε με την πτώση των χρηματιστηριακών τιμών τους, τις συνεχείς αναλήψεις κεφαλαίων και την εκτόξευση των διατραπεζικών επιτοκίων επηρεάζουν την εικόνα και των αντίστοιχων ελληνικών χρηματοοικονομικών οργανισμών.

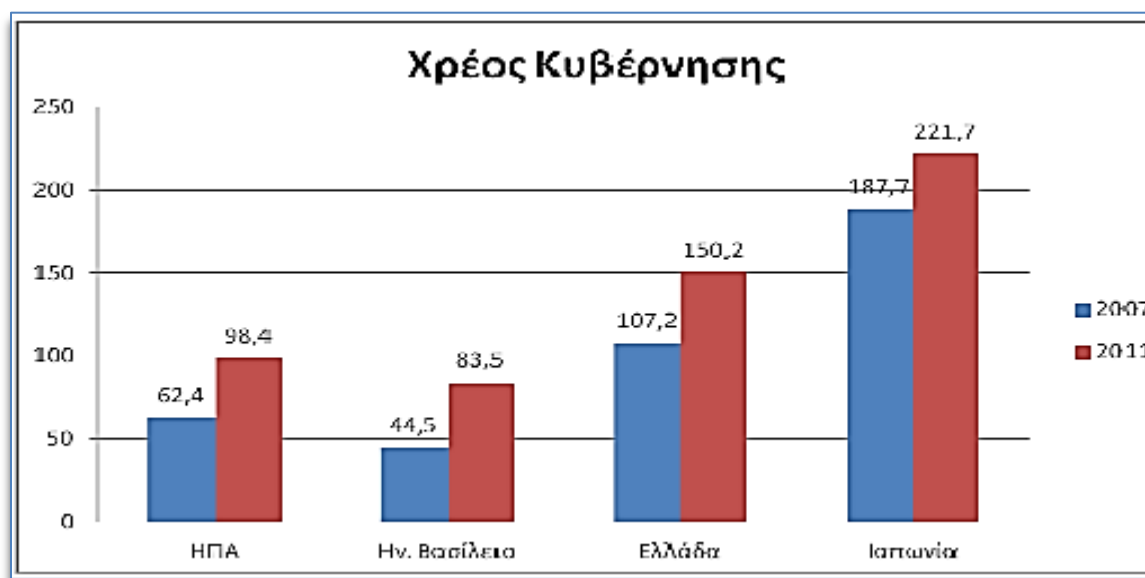
Συνεχίζοντας την ανάλυση θα τεθεί η εικόνα της ελληνικής οικονομίας κάτω από το πρίσμα ενός παγκοσμιοποιημένου οικονομικού συστήματος. Οι παραγωγικότεροι

κλάδοι της χώρας (ναυτιλία, τουρισμός, τραπεζικός κλάδος) εμφανίζουν υψηλό βαθμό συσχέτισης με το εξωτερικό, συνεπώς και με χώρες που εκτέθηκαν άμεσα στα subprime δάνεια. Παράλληλα, δείκτες όπως αυτοί της καταναλωτικής εμπιστοσύνης στην ευρωζώνη και στις ΗΠΑ, των παραγγελιών διαρκών αγαθών, των επενδύσεων κ.α. αποτυπώνουν την επιβράδυνση στην παγκόσμια ζήτηση και κατανάλωση. Στοιχεία που ενισχύουν την άποψη ότι ήταν αναπόφευκτο να επηρεαστεί και η ελληνική οικονομία. Σε ένα δεύτερο επίπεδο μπορεί να υποστηριχτεί ότι για την περίπτωση της Ελλάδας αναφερόμαστε ουσιαστικά σε μια κρίση ζήτησης. Από τα ανωτέρω συνάγεται το συμπέρασμα ότι η ύφεση στην Ελλάδα δεν συνδέεται άμεσα με τις πρωτογενείς αιτίες της κρίσης που εμφανίστηκε σε ΗΠΑ και Ευρώπη, αλλά με τις επιπτώσεις μια γενικευμένης κρίσης στην παγκόσμια οικονομία. Επιπτώσεις που βρήκαν πρόσφορο έδαφος και στην δυσμενή δημοσιονομική κατάσταση της χώρας. Τα τελευταία χρόνια το δημόσιο χρέος της Ελλάδος διευρυνόταν συνεχώς. Ο δανεισμός τα προηγούμενα έτη χρησιμοποιήθηκε για την ανάληψη επενδυτικών έργων στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού της χώρας και των υποχρεώσεων της απέναντι στο σχέδιο ανάληψης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, αλλά κυρίως και για την κάλυψη των αναγκών του κοστοβόρου δημοσίου τομέα της. Δυστυχώς δεν δόθηκε η απαραίτητη προσοχή ώστε τα χρήματα αυτά να χρησιμοποιηθούν στην εξυγίανση και σωστή οργάνωση των ασθενικών παραγωγικών τομέων της χώρας. Ο υψηλός δανεισμός σε συνδυασμό με τα επαναλαμβανόμενα ελλείμματα τόσο στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών όσο και των κρατικών προϋπολογισμών οδήγησαν στη μείωση της φερεγγυότητας του ελληνικού κράτους την περίοδο που διανύουμε, καθώς οι πλεονασματικές μονάδες είναι διατεθειμένες να δανείσουν τα χρήματά τους σε σταθερές οικονομικά χώρες και όχι σε χώρες οικονομικά αδύνατες. Το αποτέλεσμα ήταν η μεγάλη αύξηση του επιτοκίου δανεισμού της Ελλάδας, μιας και η ανάληψη μεγαλύτερου κινδύνου από τους δανειστές συνεπάγεται την προσαύξηση της απαιτούμενης ανταμοιβής, δημιουργώντας περαιτέρω δυσκολίες στην εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για την χρηματοδότηση των μέτρων που θα την βοηθούσαν στην εξυγίανση του οικονομικού της τομέα.

4.1.4 Δημοσιονομικό χρέος και δημόσιο έλλειμμα

Το κύριο βάρος της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης είναι το υψηλό δημόσιο χρέος. Η μεταβολή στο χρέος είναι μεγάλη σε διεθνές επίπεδο διότι η χρηματοοικονομική κρίση προξένησε την παρέμβαση των αρχών με πακέτα διάσωσης, μείωσε τα φορολογικά

έσοδα αλλά και ανάγκασε τις κυβερνήσεις σε επεκτατική δημοσιονομική πολιτική. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι σε τέσσερα μόνον χρόνια, από το τέλος του 2007 έως το τέλος του 2011, το χρέος στις Η.Π.Α. αυξάνεται κατά 37,2 μονάδες του ΑΕΠ, στο Ηνωμένο Βασίλειο 38,0 μονάδες και στην Ελλάδα 43,8 μονάδες²⁵.



Διάγραμμα 12 : Δημοσιονομικό Χρέος της Κυβέρνησης

Eurobank EFG Research (Οικονομία Αγορές, Μάιος 2012)

Είναι εύλογο να πούμε ότι όσον αφορά την Ευρωζώνη, η ένταση του δημοσιονομικού ελλείμματος συσχετιζόταν με ορισμένες χώρες και όχι στο σύνολό της, καθώς αυτή θεωρείται μια περιοχή με πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Το γεγονός αυτό έχει κάνει τις χώρες αυτές να διαφοροποιηθούν από τις άλλες εξαιτίας του πιστωτικού κινδύνου. Ο κίνδυνος της χώρας, που αντικατοπτρίζεται στα περιθώρια επιτοκίων δανεισμού έκαστης ευρωπαϊκής χώρας σε σχέση με τα αντίστοιχα γερμανικά ή και στα επιτόκια ασφάλισης των δανειστών της χώρας (τα Credit Default Swap rates) είναι τώρα πλέον συνάρτηση του δημόσιου και ιδιωτικού χρέους της κάθε χώρας, αλλά και άλλων παραγόντων όπως οι πολιτικές εξελίξεις, η σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος, κλπ. Η διαφοροποίηση των επιτοκίων δανεισμού των χωρών θέτει σε κίνδυνο την σταθερότητα της Ευρωζώνης αλλά και την ύπαρξή της όπως την γνωρίζουμε σήμερα.

Η Ελλάδα ξεχωρίζει από τις υπόλοιπες χώρες. Από τα μέσα Οκτωβρίου 2009, κάθε μέρα χωρίς εξαίρεση θεωρείται ως η πλέον επικίνδυνη χώρα. Αντίθετα, η Γερμανία είναι

σταθερά η λιγότερο επικίνδυνη. Έως και τον Απρίλιο του 2010, η εικόνα των υπόλοιπων χωρών δεν επιδεινώνεται σημαντικά, παρά για λίγο στις αρχές Φεβρουαρίου, όταν μεταφέρθηκαν στο προσκήνιο ανησυχίες σχετικά με τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους σε πολλές χώρες. Η μεγάλη επιδείνωση ξεκινάει από τα τέλη Απριλίου, όταν αποτελεί πλέον κοινή πεποίθηση ότι η Ελλάδα βαίνει προς χρεοκοπία και ότι ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα προκαλούσε αναταράξεις και σε πολλές άλλες χώρες της Ευρωζώνης, πιθανόν μέσω της έκθεσης των τραπεζών τους σε ελληνικά κρατικά ομόλογα.

Επιπλέον παρατηρείται, ότι σε όλο το χρονικό διάστημα Σεπτεμβρίου 2009-Φεβρουαρίου 2011, αν και τα ελληνικά ασφάλιστρα είναι τα υψηλότερα και οι διακυμάνσεις τους μεγαλύτερες, η κατεύθυνση των αυξομειώσεών τους είναι ως επί το πλείστον κοινή με την κατεύθυνση των υπολοίπων. Αυτό σημαίνει ότι κοινοί παράγοντες επηρέαζαν τα ασφάλιστρα στις ευρωπαϊκές χώρες, αλλά με διαφορετική ένταση. Η τύχη της Ελλάδος είναι στο μυαλό των αγορών άμεσα συνδεδεμένη με την τύχη της Ευρωζώνης.

Η στασιμότητα / ύφεση στην Ευρώπη το 2008 δεν επηρέασε αμέσως την Ελλάδα. Το 2008 η Ευρωζώνη είχε ανάπτυξη 0,4%, ενώ η Ελλάδα εξακολουθούσε να παρουσιάζει έναν σχετικά ικανοποιητικό ρυθμό 1,3%. Η Ελλάδα έχει μια αρκετά κλειστή οικονομία και δεν είχε τραπεζικά προβλήματα, όπως οι υπόλοιπες οικονομίες της +δυτικής Ευρώπης. Έτσι δεν επηρεάστηκε αμέσως. Από τις αρχές του 2008, όμως, ήταν εμφανές ότι αν η διεθνής οικονομία χειροτέρευε, τότε και η Ελλάδα θα έμπαινε σε στενωπό διαρκείας. +δυστυχώς, η ύφεση στην Ευρώπη και τον κόσμο συνέχισε να βαθαίνει. Οι ελληνικές εξαγωγές επηρεάστηκαν στο τελευταίο τρίμηνο του 2008 μαζί με τις εξαγωγές όλων των υπολοίπων χωρών. Έτσι το 2009 βρήκε την Ευρωζώνη να συρρικνώνεται κατά -4,1% και την Ελλάδα κατά -2,3%. Η μικρότερη πτώση του 2009 στην Ελλάδα από την Ευρωζώνη δείχνει ότι και το 2009 η σύγκλιση του ελληνικού βιοτικού επιπέδου προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο συνεχίστηκε για 14η χρονιά. Από το 2010, όμως, ξεκινάει μια νέα εποχή απόκλισης στο βιοτικό επίπεδο, αφού η ευρωπαϊκή οικονομία σταθεροποιήθηκε και ανέκαμψε, ενώ η ελληνική επιδεινώθηκε και το μέλλον της παραμένει αβέβαιο.

Η κρίση ανέδειξε τις προϋπάρχουσες μεγάλες μακροοικονομικές ανισορροπίες και διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας: το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας και την οργανωτική ανεπάρκεια του κράτους. Οι δύο αυτές ανισορροπίες γίνονται εμφανείς στα μεγάλα “δίδυμα” ελλείμματα, το έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και το δημοσιονομικό έλλειμμα. Γίνονται εμφανείς και στα υψηλά “δίδυμα” χρέη (το δημόσιο

και το εξωτερικό), που αποτελούν τη διαχρονική συσσώρευση των αντίστοιχων ετήσιων ελλειμμάτων.

Το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας είναι το βαθύτερο πρόβλημα. Οι δείκτες της Παγκόσμιας Τράπεζας για την ευκολία του επιχειρείν δείχνουν συνεχή επιδείνωση τα τελευταία χρόνια ενώ η σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία της χώρας διαρκώς ανατιμάται²⁶. Το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας αντικατοπτρίζεται τόσο στο τεράστιο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών όσο και στον υψηλότερο ελληνικό πληθωρισμό σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρωζώνης.

Αγοράζουμε πολύ περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες από ότι πουλάμε στους ξένους. Η ελληνική οικονομία δεν έχει τη δυνατότητα να παράγει ανταγωνιστικά αγαθά και υπηρεσίες. Ως αποτέλεσμα, το εξωτερικό χρέος της χώρας είχε αυξηθεί από 94% του ΑΕΠ στο τέλος του 2003 στο 184% στο τρίτο τρίμηνο του 2010.

Το δημοσιονομικό πρόβλημα είναι ακόμα πιο εμφανές. Στο χρονικό διάστημα από την είσοδο της στη ζώνη του ευρώ έως το 2008, και παρά την ισχυρή ανάπτυξη και το ευνοϊκό μακροοικονομικό περιβάλλον, η Ελλάδα δεν κατάφερε ποτέ να περιορίσει το δημοσιονομικό της έλλειμμα κάτω από το όριο του 3% του ΑΕΠ. Μάλιστα, για την παράβαση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, μπήκε σε καθεστώς δημοσιονομικής επιτήρησης το 2004, βγήκε για πολύ λίγο το 2007 και ξαναμπήκε τον Απρίλιο του 2009. Από πολλούς μελετητές που ασχολήθηκαν έχουν επισημανθεί οι τεράστιες αποκλίσεις μεταξύ των επιδιώξεων στους ετήσιους προϋπολογισμούς και των τελικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων στις προηγούμενες τρεις δεκαετίες, οι οποίες δεν οφείλονταν σε λάθος εκτίμηση για το ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας, αλλά σε έλλειψη πολιτικής βούλησης.

Κάθε χρόνο η Ελλάδα ανελλιπώς είχε έλλειμμα στο ισοζύγιό της, ακόμα και το 1999, που ήταν το έτος αξιολόγησης της ελληνικής οικονομίας για πιθανή είσοδό της στην Ευρωζώνη.

Μάλιστα, το έλλειμμα του 1999 παρουσιάζεται να είναι 3,1% του ΑΕΠ, ενώ η Συνθήκη του Μάαστριχτ έχει ως κριτήριο έλλειμμα κάτω του 3% του ΑΕΠ. Το νούμερο αυτό επικαλούνται σήμερα πολλοί επικριτές της χώρας μας όταν επιχειρηματολογούν ότι η Ελλάδα δεν θα έπρεπε να είχε γίνει μέλος της Ευρωζώνης ή, ακόμα χειρότερα, ότι οι Έλληνες εξαπάτησαν τους Ευρωπαίους για να μπουν στην Ευρωζώνη. Είναι μια στατιστική απεικόνιση της τότε δημοσιονομικής κατάστασης που δεν ανταποκρίνεται στην

πραγματικότητα και τους τότε κανόνες της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας και λίγοι το γνωρίζουν, ακόμα και στην Ελλάδα.

Το 2008 και το 2009 η δημοσιονομική κατάσταση στην Ελλάδα επιδεινώθηκε σημαντικά. Ενώ πριν από το 2008, οι δαπάνες σπάνια ξεπερνούσαν το 45% του ΑΕΠ (ακόμα και τη εποχή των Ολυμπιακών Αγώνων), παρατηρείται μια πολύ μεγάλη εκτίναξη τους το 2008 και το 2009. Την ίδια περίοδο, ελλείμματα χαρακτηρίζουν και το σύνολο της Ευρωζώνης, αλλά όχι τόσο μεγάλα. Η επιδείνωση στην Ευρωζώνη του 2008 και του 2009 είναι σαφώς μικρότερη από την αντίστοιχη στην Ελλάδα και αυτό παρά το γεγονός ότι η ύφεση εκεί ήταν μεγαλύτερη από την ύφεση στην Ελλάδα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η περίοδος πριν την ένταξη στην Ευρωζώνη. Τότε η Ελλάδα δεν κατάφερε να μειώσει τις δαπάνες της, αλλά αύξησε τα έσοδα. Αντίθετα, στις υπόλοιπες χώρες μειώθηκαν κυρίως οι δαπάνες.

4.2 Υποβαθμίσεις του Ελληνικού Τραπεζικού συστήματος

Από την μια πλευρά, οι ανεξέλεγκτες δαπάνες του κράτους σε συνδυασμό με τον συνεχή δανεισμό (το οποίο δημιουργεί αύξηση του δημοσιονομικού ελλείμματος και του χρέους) και από την άλλη πλευρά, οι επιπτώσεις της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, δημιουργήθηκε ένας φόβος από την πλευρά των επενδυτών σχετικά με την ικανότητα της χώρας να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της. Κάτω από αυτές τις οικονομικές συνθήκες, η Ελλάδα ήρθε αντιμέτωπη όχι μόνο με την υποβάθμιση της πιστοληπτικής της ικανότητας, αλλά, και με υποβάθμιση του τραπεζικού συστήματος.

4^ο Τρίμηνο του 2009

Η δύσκολη οικονομική κατάσταση της Ελλάδας αλλά και οι φήμες που ξέσπασαν σε παγκόσμιο επίπεδο για την αναξιοπιστία της χώρας λόγω των συνεχών αναθεωρήσεων για το ποιο είναι τελικά το χρέος της, δεν άφησαν ανεπηρέαστους τους οίκους αξιολόγησης. Τον Δεκέμβριο του 2009 η Fitch, Standard & Poor's και Moody, υποβάθμισαν διαδοχικά τις πέντε μεγαλύτερες τράπεζες της Ελλάδος, κυρίως λόγω της επιδείνωσης της χρηματοοικονομικής τους ικανότητας και της αδυναμίας της κυβέρνησης να στηρίξει το τραπεζικό σύστημα. Ακόλουθη, συνοπτικός πίνακας σχετικά με την υποβάθμιση της δραστηριότητας των τραπεζών.

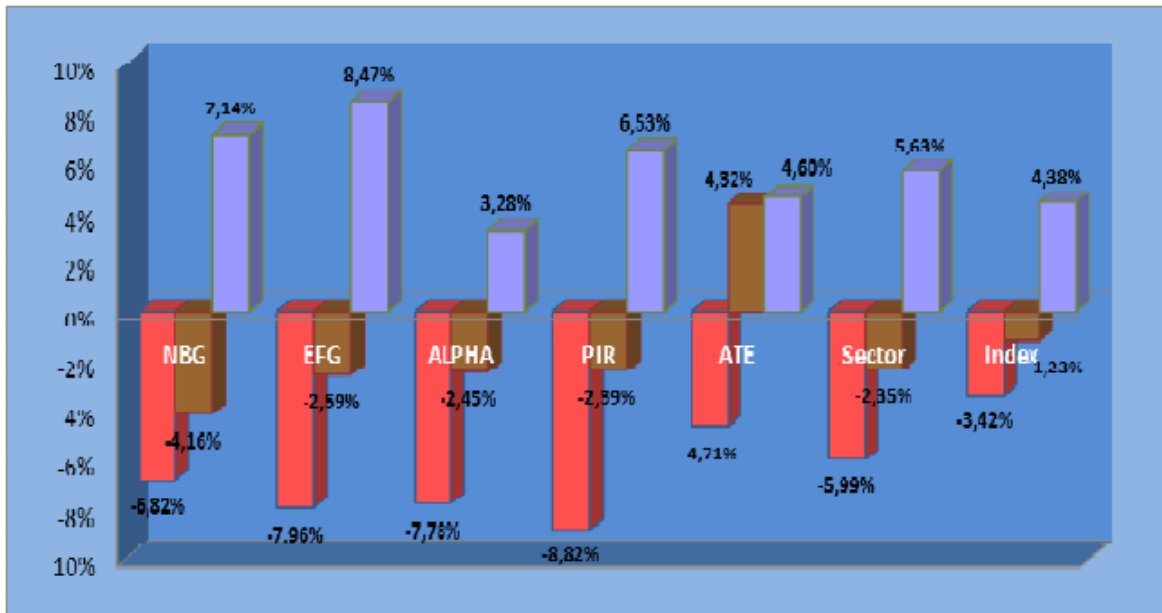
Όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα η **Fitch** υποβαθμίζει πρώτη το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα στις 08/12/2009. Η NBG, EFG και ALPHA υποβαθμίζονται από A- σε BBB+, ενώ η ATE Bank από BBB σε BBB-. Ακόλουθη η **S&P** υποβαθμίζοντας την NBG, την EFG και την ALPHA Bank στις 17/12/2009 από BBB+ σε (BBB+)- και η PIRAEUS από BBB σε BBB-. Τρίτη ακόλουθη η **Moody's** υποβαθμίζοντας την NBG από Aa3 σε A1 και την EFG από A1 σε A2 στις 22/12/2009.

Ημερομηνία	Οίκοι αξιολόγησης	Τράπεζες	Προηγούμενη αξιολόγηση	Νέα αξιολόγηση
08/12/2009	<i>Fitch</i>	NBG	A-	BBB+
		EFG	A-	BBB+
		ALPHA	A-	BBB+
		PIRAEUS	A-	BBB+
		ATE	BBB	BBB-
17/12/2009	<i>S & P's</i>	NBG	BBB+	(BBB+)-
		EFG	BBB+	(BBB+)-
		ALPHA	BBB+	(BBB+)-
		PIRAEUS	BBB	(BBB)-
22/12/2009	<i>Moody's</i>	NBG	(Aa3)	A1
		EFG	(A1)	A2

Πίνακας 8 : Υποβάθμιση Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2009

www.bloomberg.com

Όσον αφορά τις αντιδράσεις της αγοράς για τις υποβαθμίσεις, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα, οι επενδυτές αντέδρασαν με διάφορους τρόπους για τις ανακοινώσεις των οργανισμών αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας. (www.capital.gr)



Διάγραμμα 13 : Δείκτες απόδοσης μετά από τις υποβαθμίσεις των οίκων αξιολόγησης

www.capital.gr

Η υποβάθμιση των Ελληνικών Τραπεζών από τον οίκο αξιολόγησης Fitch ήταν ένα μεγάλο σοκ για την αγορά. Αυτή η ανακοίνωση είχε ως αποτέλεσμα να σημειωθεί μια καθοδική πορεία κάτω του 3% στο Χ.Α.

1^ο Τρίμηνο του 2010

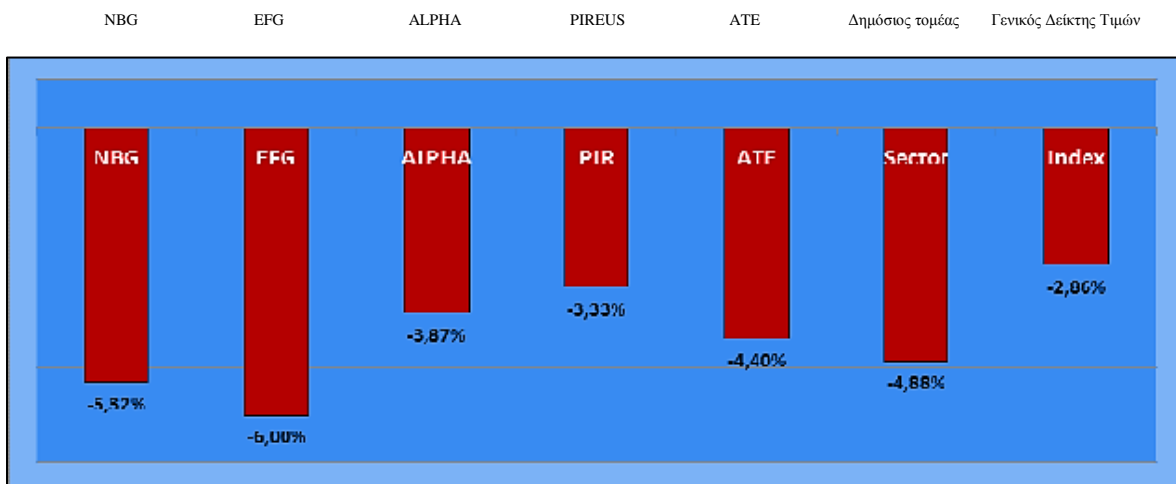
Το ίδιο κλίμα επικρατεί και κατά την διάρκεια του πρώτου τμήνου του 2010. Η αγορά αποδεικνύεται ακόμη πιο ευαίσθητη, εύθραυστη και ευάλωτη στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Η αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των ελληνικών τραπεζών χειροτερεύει ακόμα περισσότερο, κυρίως, λόγω του αυξανόμενου κόστους χρηματοδότησης και του αρνητικού κλίματος που επικρατούσε εκείνη την εποχή στις αγορές. Οι τράπεζες ήταν σε μεγάλο βαθμό εξαρτημένες από την ΕΚΤ σχετικά με την χρηματοδότηση τους, διότι δεν μπορούσαν να καλύψουν τις ανάγκες τους λόγω υψηλού κόστους και περιορισμένης πρόσβασης στις διατραπεζικές αγορές. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται μια συνοπτική εικόνα σχετικά με την υποβάθμιση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

Ημερομηνία	Οίκοι αξιολόγησης	Τράπεζες	Προηγούμενη αξιολόγηση	Νέα αξιολόγηση
23/02/2010	Fitch	NBG	BBB+	BBB
		EFG		BBB
		ALPHA		BBB
		PIRAEUS		BBB
03/03/2010	Moody's	NBG	A2	(A1)-
		EFG		(A2)-
		ALPHA		(A2)-
		PIRAEUS		(A2)-
16/03/2010	S & Ps	NBG	(BBB+)-	BBB
		EFG		BBB
		ALPHA		BBB
		PIRAEUS		BBB
31/03/2010	Moody's	NBG	(A2)-	A2
		EFG		A3
		ALPHA		A3
		PIRAEUS		Baa1

Πίνακας 9 : Υποβάθμιση Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το πρώτο τρίμηνο του 2010

www.bloomberg.com

Στο διάγραμμα που ακολουθεί φαίνεται ξεκάθαρα η αντίδραση των επενδυτών και η μεγάλη μείωση που γνώρισε ο τραπεζικός κλάδος της χώρας μετά από την υποβάθμιση του οίκου αξιολόγησης Fitch.



Διάγραμμα 14 : Η αντίδραση της αγοράς μετά την έκθεση της Fitch 23/02/2010

www.capital.gr

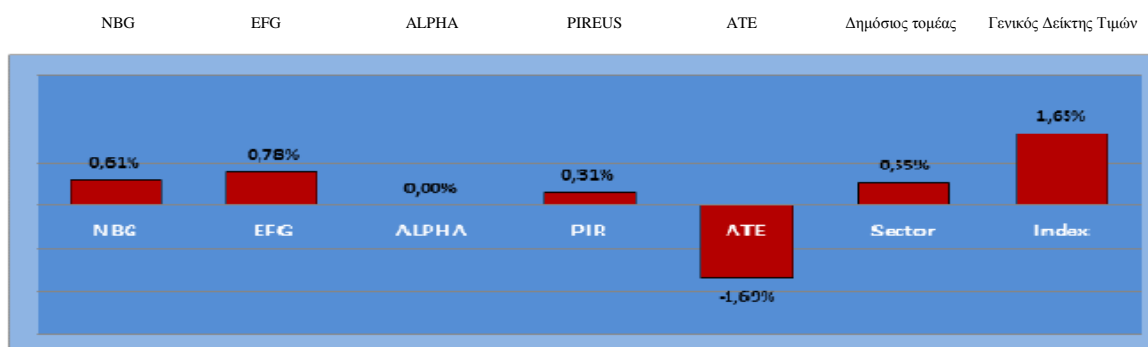
Η έκδοση ομολόγων για 10 χρόνια από την ελληνική κυβέρνηση επηρέασε θετικά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τους επενδυτές. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ο δείκτης των τραπεζών να ανέβει σημαντικά στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Αυτή την φορά η στάση της αγοράς ήταν πιο θετική μετά την ανακοίνωση της έκθεσης του οίκου αξιολόγησης Moody's σχετικά με την υποβάθμιση των τραπεζών. Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται η θετική στάση απέναντι στην πολιτική αυτή .



Διάγραμμα 15 : Η αντίδραση της αγοράς μετά την έκθεση της Moody's 03/03/2010

www.capital.gr

Το ήρεμο κλίμα όμως δεν κράτησε για πολύ. Η S&P έρχεται να υποβαθμίσει το τραπεζικό σύστημα για άλλη μια φορά στις 16/03/2010, εντείνοντας την αρνητική στάση της αγοράς προς τις Ελληνικές Τράπεζες και σε συνδυασμό με το ασταθές οικονομικό περιβάλλον της χώρας, προκαλείται σημαντική πτώση στα τραπεζικά αποθέματα. Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα έπρεπε να λειτουργήσει κάτω από σκληρές συνθήκες και με μεγάλη αβεβαιότητα για το μέλλον του. Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται η αντίδραση των επενδυτών αλλά και της αγοράς γενικότερα.



Διάγραμμα 16 : Η αντίδραση της αγοράς μετά την έκθεση της S&P 16/03/2010

www.capital.gr

Στα τέλη Μαρτίου, τα Ελληνικά κρατικά ομόλογα (spreads) όρχησαν να αυξάνονται και πάλι, αποτέλεσμα αυτού ήταν να γίνει η πρόσβαση τους στην αγορά ακόμα πιο ακριβή.

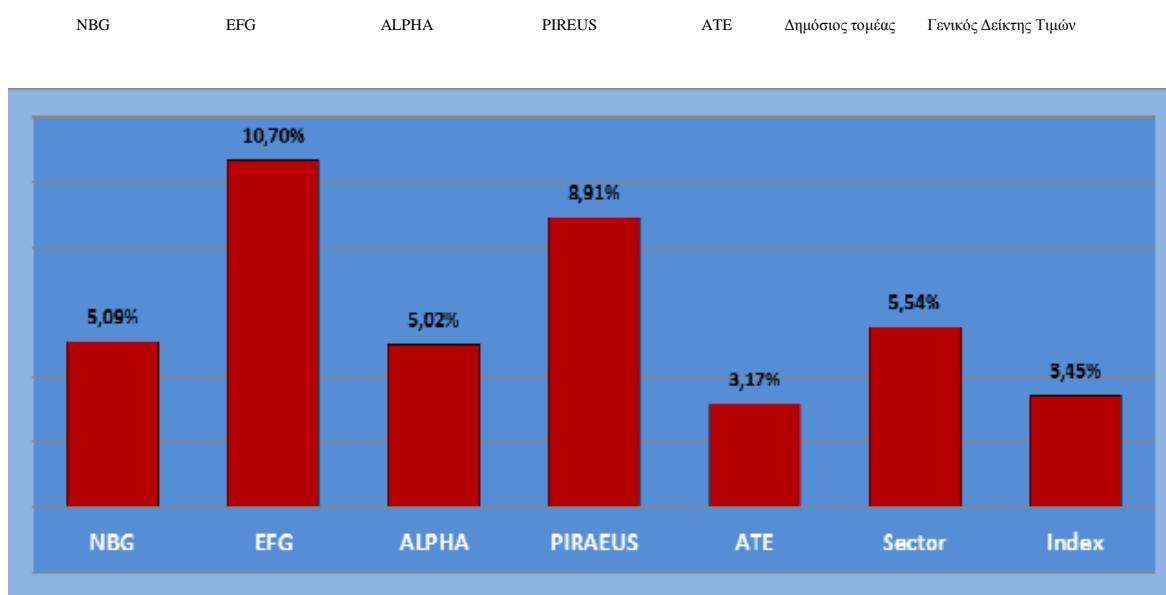
2^ο Τρίμηνο του 2010

Τα spreads των κρατικών ομολόγων συνέχισαν να αυξάνονται και το δεύτερο τρίμηνο του 2010, ενώ η Ελληνική οικονομία δεν μπορούσε να αντλήσει κεφάλαια για την κάλυψη των αναγκών της. Στις 23/04/2010 η κυβέρνηση προκειμένου να αποφύγει την πτώχευση, αποφάσισε να ενεργοποιήσει το πακέτο επείγουσας οικονομικής διάσωσης. Παρόλα αυτά η κατάσταση παραμένει κρίσιμη και το τραπεζικό σύστημα δέχεται ακόμη μια αξιολόγηση από τους οίκου αξιολόγησης. Οι υποβαθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2010 συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα.

Ημερομηνία	Οίκου αξιολόγησης	τράπεζες	Πλοηγούμενη αξιολόγηση	Νέα αξιολόγηση
09/04/2010	<i>Fitch</i>	NBG	BBB	(BBB)-
		EFG	BBB	(BBB)-
		ALPHA	BBB	(BBB)-
		PIRAEUS	BBB	(BBB)-
		ATE	BBB-	(BB+)-
23/04/2010	<i>Moody's</i>	NBG	A2	(A3)-
		EFG	A3	(A3)-
		ALPHA	A3	(A3)-
		PIRAEUS	Baa1	(Baa1)-
		ATE	Baa1	(Baa1)-
27/04/2010	<i>S & Ps</i>	NBG	BBB	BB+
		EFG	BBB	BB
		ALPHA	BBB	BB
		PIRAEUS	BBB	BB
30/04/2010	<i>Moody's</i>	NBG	(A3)-	(Baa2)-
		EFG	(A3)-	(Baa3)-
		ALPHA	(A3)-	(Baa3)-
		PIRAEUS	(Baa1)-	(Ba1)-
		ATE	(Baa1)-	(Baa3)-
15/06/2010	<i>Moody's</i>	NBG	(Baa2)-	Ba1
		EFG	(Baa3)-	Ba1
		ALPHA	(Baa3)-	Ba1
		PIRAEUS	(Ba1)-	Ba1
		ATE	(Baa3)-	Ba2

Πίνακας 10 : Υποβάθμιση Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2010

Κατά την διάρκεια του δεύτερου τρίμηνου τα πράγματα είχαν δυσκολέψει ακόμα περισσότερο για τις τράπεζες. Μερικές μέρες πριν από την ενεργοποίηση του πακέτου διάσωσης, στις 09/04/2010, η Fitch ξανά υποβαθμίζει τις ελληνικές τράπεζες. 5στόσο, την επόμενη μέρα η απόδοση της αγοράς συναλλαγών έδειξε ότι οι επενδυτές δεν επηρεαστήκαν σημαντικά από την ανακοίνωση της Fitch και μάλιστα διαπιστώθηκε ότι η πλειοψηφία των τραπεζικών αποθεμάτων είχαν εξαιρετικά υψηλές αποδόσεις. Η σημαντική αυτή πρόοδος του τραπεζικού συστήματος απεικονίζεται στο παρακάτω διάγραμμα.



Διάγραμμα 17 : Η αντίδραση της αγοράς μετά την έκθεση της Fitch 09/04/2010

www.capital.gr

3^ο Τρίμηνο του 2010

Μετά την συμφωνία της κυβέρνησης με το ΔΝΤ και την ΕΕ, η οποία εγγυάται αδιάκοπη χρηματοδότηση της χώρας, οι οικονομικές συνθήκες της Ελλάδος άρχισαν να σταθεροποιούνται. Αυτό όμως δεν φαίνεται να έπεισε τους οίκους αξιολόγησης και ιδιαίτερα την Fitch, η οποία υποβαθμίζει τις ελληνικές τράπεζες τις 16/07/2010 από (BBB)- σε BBB- την NBG, την EFG, την ALPHA, και την PIREAUS, ενώ την ATE την υποβαθμίζει από (BB+)- σε BBB-.

Ημερομηνία	Οίκοι αξιολόγησης	Τράπεζες	Προηγούμενη αξιολόγηση	Νέα αξιολόγηση
16/07/2010	Fitch	NBG	(BBB)-	BBB-
		EFG	(BBB)-	BBB-
		ALPHA	(BBB)-	BBB-
		PIRAEUS	(BBB)-	BBB-
		ATE	(BB+)-	BBB-

Πίνακας 11 : Υποβάθμιση Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το τρίτο τρίμηνο του 2010

www.bloomberg.com

4^ο Τρίμηνο του 2010

Τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα των ελληνικών τραπεζών σε ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου και η αυξανόμενη αβεβαιότητα για την ικανότητα της χώρας να μειώσει το χρέος της σε ένα βιώσιμο επίπεδο, ήταν κάποια από τα αίτια που οδήγησαν το τραπεζικό σύστημα στην υποβάθμιση του. Αν και οι οργανισμοί αξιολόγησης αναγνώρισαν, ότι υπήρξε μια ικανοποιητική ανάπτυξη κατά την εφαρμογή του οικονομικού προγράμματος σταθερότητας, όλοι τόνισαν το γεγονός ότι υπάρχει πιθανότητα αποτυχίας του προγράμματος αυτού σε περίπτωση που δεν υπάρχει περισσότερη υποστήριξη από τα μέλη της Ε.Ε.

Ημερομηνία	Οίκοι αξιολόγησης	Τράπεζες	Προηγούμενη αξιολόγηση	Νέα αξιολόγηση
03/12/2010	S & P's	NBG	BB+	(BB+)-
		EFG	BB	(BB)-
		ALPHA	BB	(BB)-
		PIRAEUS	BB	(BB)-
17/12/2010	Moody's	NBG	Ba1	(Ba1)-
		EFG	Ba1	(Ba1)-
		ALPHA	Ba1	(Ba1)-
		PIRAEUS	Ba1	(Ba1)-
		ATE	Ba2	(Ba2)-
22/12/2010	Fitch	NBG	BBB-	(BBB)-
		EFG	BBB-	(BBB)-
		ALPHA	BBB-	(BBB)-
		PIRAEUS	BBB-	(BBB)-
		ATE	BBB-	(BBB)-

Πίνακας 12 : Υποβάθμιση Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2010

www.bloomberg.com

Όπως μπορούμε να δούμε στο πίνακα 10, οι οίκοι αξιολόγησης ξαναχτυπούν υποβαθμίζοντας το τραπεζικό σύστημα της χώρας για άλλη μια φορά. Στις 3/12/2010 η S&P υποβαθμίζει την NBG από BB+ σε (BB+)-, καθώς και την EFG, την ALPHA, την PIRAEUS από BB σε (BB)-. Ακόλουθη η Moody's, η οποία στις 17/12/2010 υποβαθμίζει τις NBG, την EFG, την ALPHA και PIRAEUS από Ba1 σε (Ba)-, και την ATE από Ba2 σε (Ba2)-. Στην συνέχεια η Fitch υποβαθμίζει ξανά και τις πέντε αυτές τράπεζες από BBB- σε (BBB)- στις 22/12/2010.

1^ο Τρίμηνο του 2011

Συνεχίζονται οι δύσκολες στιγμές για το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα και το 2011. Η ευρωπαϊκή κρίση χρέους φαίνεται να έχει γίνει ανεξέλεγκτη. Μετά την Ιρλανδία και την Πορτογαλία, σε πολύ δυσμενή κατάσταση βρισκόταν και η Ισπανία, η οποία ήταν πολύ κοντά στο να ζητήσει πακέτο στήριξης από την Ε.Ε.

Οι οίκοι αξιολόγησης υποβαθμίζουν και πάλι την πιστοληπτική ικανότητα των τραπεζών. Αυτή τη φορά υποστηρίζουν ότι η υποβάθμιση οφείλεται στην εξασθένηση της χρηματοοικονομικής ικανότητας των ελληνικών τραπεζών, καθώς και στην αδύναμη δημοσιονομική θέση της Ελλάδας. Για κάθε υποβάθμιση που δέχονται οι τράπεζες από τους οίκους αξιολόγησης είναι αναγκασμένες να προσφέρουν περισσότερα χρήματα στους πελάτες τους προκειμένου να τις εμπιστευτούν ξανά. Ο πίνακας που ακολουθεί συνοψίζει τις υποβαθμίσεις των τραπεζών κατά την διάρκεια αυτής της περιόδου.

Ημερομηνία	Οίκοι αξιολόγησης	Τράπεζες	Προηγούμενη αξιολόγηση	Νέα αξιολόγηση
17/01/2011	<i>Fitch</i>	NBG	(BBB)-	BB+
		EFG	(BBB)-	BB+
		ALPHA	(BBB)-	BB+
		PIRAEUS	(BBB)-	BB+
		ATE	(BBB)-	BB+
09/03/2011	<i>Moody's</i>	NBG	(Ba1)-	Ba3
		EFG	(Ba1)-	Ba3
		ALPHA	(Ba1)-	Ba3
		PIRAEUS	(Ba1)-	Ba3
		ATE	(Ba2)-	B1

31/03/2011	S & P	NBG	(BB+)-	(B+)-
		EFG	(BB)-	(B+)-
		ALPHA	(BB)-	(B+)-
		PIRAEUS	(BB)-	(B+)-

Πίνακας 13 : Υποβάθμιση Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το πρώτο τρίμηνο του 2011

www.bloomberg.com

2^ο Τρίμηνο του 2011

Η αβεβαιότητα για την βιωσιμότητα του Ελληνικού χρέους συνεχίζει να πλήττει την ελληνική οικονομία. Η ύφεση ενδέχεται να συνεχιστεί για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, επηρεάζοντας σε σημαντικό βαθμό την κερδοφορία των τραπεζών. Μετά την υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδος, οι οίκοι αξιολόγησης, για ακόμη μια φορά, υποβαθμίζουν και το τραπεζικό σύστημα της χώρας επηρεαζόμενη από την κακή οικονομική κατάσταση της Ελλάδας. Ο βασικός παράγοντας για τις υποβαθμίσεις των τραπεζών κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2011 είναι η αυξημένη πιθανότητα για την αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους καθώς και ο αυξημένος φόβος για χρεοκοπία. Είναι γεγονός, ότι μια τέτοια κατάσταση θα επηρέαζε σε μεγάλο βαθμό το τραπεζικό σύστημα της χώρας μέσω της μείωσης της αξίας των χαρτοφυλακίων σε ελληνικά κρατικά ομόλογα που έχουν στην κατοχή τους, οδηγώντας σε αποδυνάμωση την κεφαλαιοποίηση τους. Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζετε η υποβάθμιση του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2011.

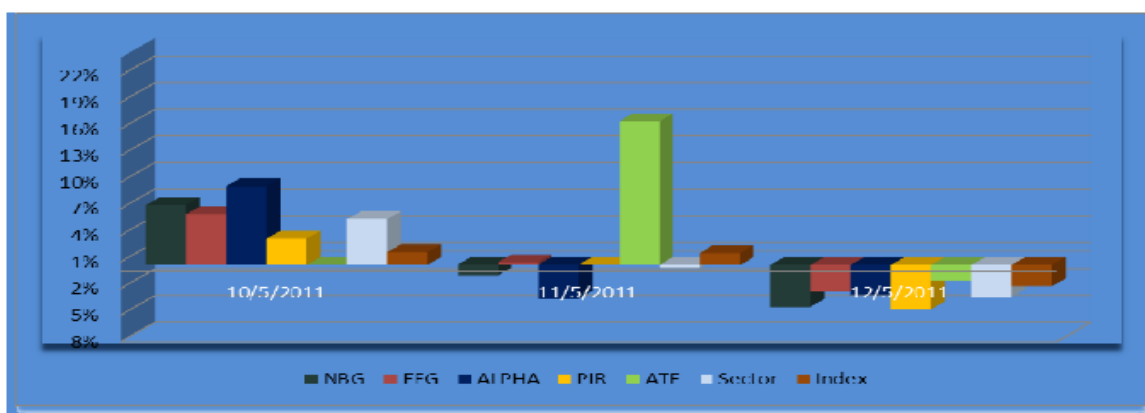
Ημερομηνία	Οίκοι αξιολόγησης	Τράπεζες	Προηγούμενη αξιολόγηση	Νέα αξιολόγηση
10/05/2011	Moody's	NBG	Ba3	(Ba3)-
		EFG	Ba3	(Ba3)-
		ALPHA	Ba3	(Ba3)-
		PIRAEUS	Ba3	(Ba3)-
		ATE	B1	(B1)-
11/05/2011	S&Ps	NBG	(B+)-	(B)-
		EFG	(B+)-	(B)-
		ALPHA	(B+)-	(B)-
		PIRAEUS	(B+)-	(B)-
23/05/2011	Fitch	NBG	BB+	(B+)-
		EFG	BB+	(B+)-
		ALPHA	BB+	(B+)-
		PIRAEUS	BB+	(B+)-
		ATE	BB+	(B+)
03/06/2011	Moody's	NBG	(Ba3)-	B3
		EFG	(Ba3)-	B3
		ALPHA	(Ba3)-	B3
		PIRAEUS	(Ba3)-	B3
		ATE	(B1)-	B3
15/06/2011	S&Ps	NBG	(B)-	CCC
		EFG	(B)-	CCC
		ALPHA	(B)-	CCC
		PIRAEUS	(B)-	CCC

Πίνακας 14 : Υποβάθμιση Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2011

www.bloomberg.com

Μετά την υποβάθμιση που δεχτικέ το τραπεζικό σύστημα από τον οίκο αξιολόγησης Fitch, το Χ.Α. υποχώρησε σημαντικά. Σε συνδυασμό με τα σενάρια για την επέκταση της κρίσης χρέους και της έλλειψης πολιτικής βούλησης για οριστική λύση του προβλήματος, ως αποτέλεσμα ήταν να σημειωθεί σημαντική μείωση στο γενικό δείκτη τραπεζών και υποβάθμιση στα αποθέματα τους. Στην υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας των τραπεζών στις 03/06/2011 προχώρησε η Moody's, λόγω της αυξανόμενης δυνατότητας της ελληνικής αναδιάρθρωσης του χρέους, καθώς και της έκθεσής των ελληνικών τραπεζών σε κρατικούς τίτλους. Λίγο καιρό μετά την υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας, στις 15/06/2011 η S&P πήρέ την απόφαση να υποβαθμίσει τις μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες. Εκείνη την εποχή το τραπεζικό σύστημα είχε μεγάλο πρόβλημα λόγω της μαζικής ανάληψης χρημάτων από τους καταθέτες, όπου αυτό οδήγησε σε επαρκή ρευστότητα.

Όπως φαίνεται και από το παρακάτω διάγραμμα, την ημέρα που η Moody's παρουσίασε την έκθεση σχετικά με την υποβάθμιση των τραπεζών, η αντίδραση της αγοράς παρουσίασε σημαντική αύξηση. Αίτια αυτής της αύξησης ήταν οι συνεχείς διαπραγματεύσεις μεταξύ των ευρωπαϊών ηγετών, δημιουργώντας αισιοδοξία στους επενδυτές για μια πιθανή λύση σχετικά με την κρίση χρέους. Ωστόσο, το θετικό κλίμα σταδιακά αναστρέφεται. Οι επενδυτές αντέδρασαν αρνητικά, όχι μόνο λόγω της πιθανής μείωσης των εκτιμήσεων των τραπεζών, αλλά και λόγω των σεναρίων για αύξηση των επιτοκίων της ΕΚΤ που σημαίνει δυσκολίες στο μακροοικονομικό περιβάλλον, πειράζοντας αρνητικά το σύνολο των ευρωπαϊκών αγορών. Στις 12 Μαΐου ο δείκτης επέστρεψε ξανά σε αρνητικά στοιχεία, λόγω της έντονης δραστηριότητας πώλησης για τον τραπεζικό τομέα που προκάλεσαν σημαντικές απώλειες.



Διάγραμμα 18 : Επιδόσεις της αγοράς μετά τις υποβαθμίσεις της Moody's (10/05/2011) και S&P (05/11/2011)

3^ο Τρίμηνο του 2011

Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ της ΕΕ, της ΕΚΤ και του ΔΝΤ σχετικά με την περαιτέρω παροχή βοήθειας της ελληνικής οικονομίας, βρίσκονται σε εξέλιξη. Το τραπεζικό σύστημα της χώρας περνά δύσκολες στιγμές και αποδοκιμάζεται για ακόμη μια φορά από τους οίκους αξιολόγησης, παρόλο που υπήρχαν θετικές προοπτικές σχετικά με τις διαπραγματεύσεις. Τελικά στις 21 Ιουλίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να προσφέρει ένα νέο πακέτο βοήθειας στην Ελλάδα, το οποίο περιλαμβάνει 109 δις. ευρώ, με προϋπόθεση την συμμετοχή ιδιωτών επενδυτών. Σύμφωνα με την απόφαση αυτή, η EFSF θα επιτρέψει στην Ελλάδα να επαναγοράσει το χρέος της. Στις 14 Ιούλιου η Fitch υποβάθμισε την Ελλάδα και, κατά συνέπεια, την Εθνική Τράπεζα, ΕFG, ALPHA, ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ, ΑΤΕ από Β+ σε Β- διατηρώντας τις αρνητικές προοπτικές τους. Μερικές ημέρες μετά τη συμφωνία της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 21ης Ιουλίου, η οποία ήταν έτοιμη να προωθήσει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην Ελλάδα, σειρά έχει η Moody να υποβαθμίσει το τραπεζικό σύστημα της χώρας. Η Moody's υποβαθμίζει τις Ελληνικές τράπεζες μια τις 25/7/2011 από Β3 σε (Β3)- και ακόμα μια φορά στις 23/9/2011 από (Β3)- σε Caa2.

Ημερομηνία	Οίκος αξιολόγησης	Τράπεζες	Προηγούμενη αξιολόγηση	Νέα αξιολόγηση
14/07/2011	Fitch	NBG	(B+)-	(B-)-
		EFG	(B+)-	(B-)-
		ALPHA	(B+)-	(B-)-
		PIRAEUS	(B+)-	(B-)-
		ATE	(B+)-	(B-)-
25/07/2011	Moody's	NBG	B3	(B3)-
		EFG	B3	(B3)-
		ALPHA	B3	(B3)-

		PIRAEUS	B3	(B3)-
		ATE	B3	(B3)-
23/09/2011	Moody's	NBG	(B3)-	Caa2
		EFG	(B3)-	Caa2
		ALPHA	(B3)-	Caa2
		PIRAEUS	(B3)-	Caa2
		ATE	(B3)-	Caa2

Πίνακας 15 : Υποβάθμιση Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το τρίτο τρίμηνο του 2011

4.3 Χρονολόγιο της Ελληνικής Κρίσης Χρέος

Ημερομηνία	Γεγονός
2-Σεπ-09	Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Κ. Καραμανλής εξαγγέλλει πρόωρες εκλογές για τις 4 Οκτωβρίου 2009
4-Οκτ-09	Διεξάγονται οι εκλογές, τις οποίες κερδίζει το ΠΑΣΟΚ με ποσοστό 43,92% εξασφαλίζοντας 160 έδρες στη νέα βουλή
7-Οκτ-09	Ανακοινώνονται οι υπουργοί της νέας κυβέρνησης. Υπουργός οικονομικών αναλαμβάνει ο Γιώργος Παπακωνσταντίνου
20-Οκτ-09	Ο υπουργός οικονομικών Γιώργος Παπακωνσταντίνου ανακοινώνει στο ECOFIN ότι το έλλειμμα για το 2009 θα κυμανθεί, ως ποσοστό του ΑΕΠ, στο 12,5% αντί του 6% που το υπολόγιζε η προηγούμενη κυβέρνηση
22-Οκτ-09	Ο οίκος αξιολόγησης Fitch υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο Α στο Α-
20-Νοε-09	Κατατέθηκε στη βουλή ο προϋπολογισμός για το 2010
30-Νοε-09	Ο Αντώνης Σαμαράς εκλέγεται νέος πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας
8-Δεκ-09	Ο οίκος αξιολόγησης Fitch υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο Α- στο BBB+
16-Δεκ-09	Ο οίκος αξιολόγησης Standard and Poor's υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο Α- στο BBB+
23-Δεκ-09	Ο οίκος αξιολόγησης Moody's υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο Α1 στο Α2
24-Δεκ-09	Ψηφίστηκε ο προϋπολογισμός για το 2010
8-Ιαν-10	Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδίδει έκθεση σχετικά με τα Στατιστικά Στοιχεία του Χρέους και του Ελλείμματος της Ελληνικής Κυβέρνησης, στην οποία επισημαίνονται προβλήματα «σκοπίμης εσφαλμένης αναφοράς δεδομένων» και διατυπώνει επιπλέον αμφιβολίες για την ακρίβεια των στοιχείων πέραν της τελευταίας αναθεώρησης της 20 Οκτωβρίου 2009.
21-Ιαν-10	Το spread των 10ετών ομολόγων ξεπέρασε τις 300 μονάδες
26-Ιαν-10	Διεξάγεται το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ στο Νταβός. Ο Έλληνας πρωθυπουργός δέχεται πιέσεις για λήψη μέτρων.
9-Φεβ-10	Ανακοινώνεται το πρώτο πακέτο μέτρων που αφορά τον δημόσιο τομέα
10-Φεβ-10	Μεγάλη απεργία της ΑΔΕΔΥ
3-Μαρ-10	Ανακοινώνεται δεύτερο μεγαλύτερο πακέτο οικονομικών μέτρων
5-Μαρ-10	Πραγματοποιείται μεγάλη απεργιακή συγκέντρωση στην Αθήνα
9-Απρ-10	Ο οίκος αξιολόγησης Fitch υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο BBB+ στο BBB-
22-Απρ-10	Ο οίκος αξιολόγησης Moody's υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο Α2 στο Α3
23-Απρ-10	Η Ελλάδα προσφεύγει στον μηχανισμό στήριξης που συγκροτούν από κοινού το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.
27-Απρ-10	Ο οίκος αξιολόγησης Standard & Poor's υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο BBB+ στο BB+
28-Απρ-10	Το spread των 10ετών ομολόγων ξεπέρασε τις 1000 μονάδες
2-Μαΐ-10	Ανακοινώθηκαν τα μέτρα σκληρής λιτότητας που επέβαλε στην Ελλάδα η τρόικα ΔΝΤ, ΕΕ και ΕΚΤ
5-Μαΐ-10	Κηρύσσεται πανελλαδική 24ωρη απεργία. Πραγματοποιείται ογκώδης πορεία στην Αθήνα που αμαυρώνεται από τον θάνατο τριών εργαζομένων στο υποκατάστημα της τράπεζας Margifin, στην οδό Σταδίου
6-Μαΐ-10	Ψηφίστηκε από τη βουλή το μνημόνιο που υπέγραψε η κυβέρνηση με την Ε.Ε. και το ΔΝΤ για τα μέτρα που θα ληφθούν, προκειμένου να ενεργοποιηθεί ο μηχανισμός στήριξης. Υπερψηφίστηκε από τους βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, του ΛΑΟΣ και τη βουλευτή της ΝΔ Ντόρα Μπακογιάννη. Από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ διαφοροποιήθηκαν τρεις βουλευτές (Γιάννης Δημαράς, Σοφία Σακοράφα και Βασίλης Οικονόμου) οι οποίοι διεγράφησαν από την κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος που απέμεινε πλέον με 157 βουλευτές.
8-Μαΐ-10	Υπογράφηκε η Δανειακή σύμβαση μεταξύ Ελλάδας και κρατών μελών της ΕΕ
10-Μαΐ-10	Υπογράφηκε η αντίστοιχη σύμβαση μεταξύ Ελλάδας και ΔΝΤ
14-Ιουν-10	Ο οίκος αξιολόγησης Moody's υποβάθμισε την Ελλάδα κατά τέσσερις βαθμίδες από το επίπεδο Α3 σε Βα1
18-Νοε-10	Κατατέθηκε στη βουλή ο προϋπολογισμός για το 2011
9-Δεκ-10	Κατατέθηκε στη βουλή το πολυνομοσχέδιο για τα εργασιακά και τις ΔΕΚΟ.
15-Δεκ-10	Ψηφίστηκε το πολυνομοσχέδιο για τα εργασιακά και τις ΔΕΚΟ. Διαφοροποιήθηκε ο βουλευτής Βαγγέλης Παπαρήστος, ο οποίος διεγράφη από την κοινοβουλευτική ομάδα του ΠΑΣΟΚ, η οποία απέμεινε πλέον με 156 βουλευτές.
23-Δεκ-10	Ψηφίστηκε ο προϋπολογισμός για το 2011
14-Ιαν-11	Ο οίκος αξιολόγησης Fitch υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο BBB- στο BB+
7-Μαρ-11	Ο οίκος αξιολόγησης Moody's υποβάθμισε την Ελλάδα κατά τρεις βαθμίδες από το επίπεδο Βα1 στο Β1
12-Μαρ-11	Απόφαση συνόδου κορυφής της ΕΕ για επιμήκυνση του χρόνου αποπληρωμής του δανείου του Μαΐου 2010, κατά 7,5 χρόνια και μείωση επιτοκίου κατά 1%
29-Μαρ-11	Ο οίκος αξιολόγησης Standard & Poor's υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο BB+ στο BB-

9-Μαΐ-11	Ο οίκος αξιολόγησης Standard & Poor's υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο BB- στο B
20-Μαΐ-11	Ο οίκος αξιολόγησης Fitch υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο BB+ στο B+
25-Μαΐ-11	Πρώτη συγκέντρωση των «αγανακτισμένων» στην Ελλάδα
1-Ιουν-11	Ο οίκος αξιολόγησης Moody's υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο B1 στο Caa1
3-Ιουν-11	Ο κινεζικός οίκος αξιολόγησης Dagong υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο BB στο CCC
9-Ιουν-11	Κατατέθηκε στη βουλή το μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα δημοσιονομικής στρατηγικής 2011-2014
	Ο οίκος αξιολόγησης Standard & Poor's υποβάθμισε την Ελλάδα κατά τρεις βαθμίδες από το επίπεδο B στο CCC
14-Ιουν-11	
	Την ίδια μέρα ανεξαρτητοποιήθηκε ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Γιώργος Λιάνης. Η κοινοβουλευτική ομάδα του κυβερνώντος κόμματος απέμεινε με 155 βουλευτές
15-Ιουν-11	Ξεκίνησε η συζήτηση στη βουλή για το μεσοπρόθεσμο. Την ίδια στιγμή πραγματοποιείται ογκώδης διαδήλωση πολιτών έξω από τη βουλή
16-Ιουν-11	Παραιτήθηκαν δύο βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, οι Γιώργος Φλωρίδης και Έκτορας Νασιώκας. Την ίδια μέρα 21 βουλευτές του ΠΑΣΟΚ ζήτησαν σύγκληση της κοινοβουλευτικής ομάδας του κόμματος, η οποία κατέληξε σε απόφαση για ανασχηματισμό.
17-Ιουν-11	Ανακοινώνεται ο ανασχηματισμός. Νέος υπουργός οικονομικών αναλαμβάνει ο Ευάγγελος Βενιζέλος
28-Ιουν-11	Πραγματοποιούνται ογκώδεις διαδηλώσεις έξω από τη βουλή που αντιμετωπίζονται βίαια από την αστυνομία που εφαρμόζει άγρια καταστολή.
	Ψηφίστηκε το μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα με 155 ψήφους υπέρ (154 ψήφοι από το ΠΑΣΟΚ και 1 από την ΝΔ).
29-Ιουν-11	Απ' την πλευρά του ΠΑΣΟΚ το καταψήφισε ο βουλευτής Παναγιώτης Κουρουμπλής ο οποίος διεγράφη, με αποτέλεσμα η κοινοβουλευτική ομάδα του ΠΑΣΟΚ να απομείνει με 154 βουλευτές. Ογκώδεις διαδηλώσεις πραγματοποιούνται για δεύτερη μέρα έξω από τη βουλή που διαλύονται βίαια από ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις
13-Ιουλ-11	Ο οίκος αξιολόγησης Fitch υποβάθμισε την Ελλάδα κατά τρεις βαθμίδες από το επίπεδο B+ στο CCC
20-Ιουλ-11	Ανακοινώθηκαν οι 27 οργανισμοί του δημοσίου που θα κλείσουν ή θα συγχωνευτούν μέχρι τις 5 Αυγούστου
21-Ιουλ-11	Η σύνοδος κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέληξε σε συμφωνία νέας δανειοδότησης της Ελλάδας, ύψους 158 δις Ευρώ
25-Ιουλ-11	Ο οίκος αξιολόγησης Moody's υποβάθμισε την Ελλάδα κατά τρεις βαθμίδες από το επίπεδο Caa1 στο Ca θέτοντας την Ελλάδα στο τελευταίο σκαλί της διεθνούς λίστας αξιολογήσεων
27-Ιουλ-11	Ο οίκος αξιολόγησης Standard & Poor's υποβάθμισε την Ελλάδα από το επίπεδο CCC στο CC θέτοντας την Ελλάδα στο τελευταίο σκαλί της διεθνούς λίστας αξιολογήσεων
8-Αυγ-11	Ο Γενικός δείκτης του Χρηματιστηρίου Αθηνών πέφτει κάτω από τις 1.000 μονάδες, για πρώτη φορά από από τις 7 Ιανουαρίου του 1997
17-Αυγ-11	Η Ελλάδα προχωρά σε διμερή συμφωνία με την Φινλανδία, παρέχοντάς της εγγυήσεις για να συμμετάσχει στο δεύτερο δάνειο της Ελλάδας
25-Αυγ-11	Παραιτήθηκε ο αναπληρωτής υπουργός Ανάπτυξης Χάρης Παμπούκης
2-Σεπ-11	Αποχώρησε αιφνιδιαστικά το κλιμάκιο της τρόικας μετά τη διαφάνια του με τον υπουργό οικονομικών για την κάλυψη της απόκλισης στα δημοσιονομικά
6-Σεπ-11	Ο υπουργός οικονομικών Ευάγγελος Βενιζέλος ανακοινώνει νέα έκτακτα συμπληρωματικά μέτρα
10-Σεπ-11	Πραγματοποιείται η ομιλία του πρωθυπουργού στη ΔΕΘ σε κλίμα έντονων κινητοποιήσεων και αποδοκιμασιών
11-Σεπ-11	Ο υπουργός οικονομικών Ευάγγελος Βενιζέλος ανακοίνωσε την επιβολή του ειδικού τέλους ακινήτων που θα καταβάλλεται μέσω λογαριασμού της ΔΕΗ
14-Σεπ-11	Κατατίθεται το τελικό σχέδιο για το ειδικό τέλος ακινήτων. Η επιβάρυνση ανά τετραγωνικό μέτρο είναι έως και διπλάσια απ' αυτή που είχε ανακοινωθεί αρχικά. Σε οργανωμένη άρνηση πληρωμής των έκτακτων φόρων καλούν τους πολίτες τα κόμματα της αριστεράς
21-Σεπ-11	Ανακοινώθηκε η νέα μείωση του αφορολόγητου ορίου στις 5.000 Ευρώ. Επίσης ανακοινώθηκαν περικοπές σε συντάξεις κατά 20% για το ποσό που υπερβαίνει τα 1.200 Ευρώ.
2-Οκτ-11	Εγκρίθηκαν οι τελικές ρυθμίσεις για την εργασιακή εφεδρεία από το υπουργικό συμβούλιο του ΠΑΣΟΚ
5-Οκτ-11	Μεγάλη απεργία της ΑΔΕΔΥ. Πραγματοποιούνται πορείες στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας.
6-Οκτ-11	Κατατίθεται στη βουλή το πολυνομοσχέδιο για το νέο βαθμολόγιο-μισθολόγιο του δημοσίου, τις μειώσεις σε κύριες και επικουρικές συντάξεις, τις μειώσεις στο εφάπαξ, την νέα φορολογική κλίμακα και τις αλλαγές στα εργασιακά.
11-Οκτ-11	Ανακοινώνεται ότι κρατικοποιήθηκε η ελληνική τράπεζα Proton Bank, καθώς αιτήθηκε κεφαλαιακή ενίσχυση από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Η απόφαση πάρθηκε από τον Υπουργό Οικονομικών έπειτα από απαίτηση της Τράπεζας της Ελλάδος. Ουσιαστικά πρόκειται για την πρώτη κρατικοποίηση που προέκυψε κατά την διάρκεια της κρίσης χρέους.
17-Οκτ-11	Παραιτήθηκε ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Θωμάς Ρομπόπουλος, ο οποίος έγινε ο τρίτος κατά σειρά βουλευτής του κυβερνώντος κόμματος που παραιτήθηκε από την βουλευτική του έδρα.

19-Οκτ-11	Γενική απεργία με καθολική συμμετοχή. Πραγματοποιήθηκε μεγαλειώδης διαδήλωση στο σύνταγμα
20-Οκτ-11	Ψηφίστηκε το πολυνομοσχέδιο από την κυβερνητική πλειοψηφία, με εξαίρεση το άρθρο 37 που καταψηφίστηκε από την βουλευτή του κυβερνώντος κόμματος Λούκα Κατσέλη, η οποία στη συνέχεια διεγράφη, με αποτέλεσμα η κοινοβουλευτική ομάδα του ΠΑΣΟΚ να απομείνει με 153 βουλευτές.[83][191] Έξω από τη βουλή πραγματοποιήθηκε μεγάλη διαδήλωση που σημαδεύτηκε από σοβαρά επεισόδια που ξεκίνησαν όταν ομάδα κουκουλοφόρων επιτέθηκε κατά διαδηλωτών του ΠΑΜΕ. Η διαδήλωση σκιάστηκε από τον θάνατο ενός διαδηλωτή του ΠΑΜΕ, ο οποίος σύμφωνα με την πρώτη ιατροδικαστική εξέταση, υπέστη έμφραγμα
27-Οκτ-11	Απόφαση συνόδου κορυφής της ΕΕ για κούρεμα του ελληνικού χρέους κατά 50%
28-Οκτ-11	Οι εορτασμοί της επετείου της 28ης Οκτωβρίου μετατρέπονται σε πανελλήνια διαδήλωση κατά της κυβερνητικής πολιτικής
31-Οκτ-11	Ο πρωθυπουργός ανακοινώνει την απόφασή του για διεξαγωγή δημοψηφίσματος με θέμα την νέα δανειακή σύμβαση
1-Νοε-11	Ανεξαρτητοποιήθηκε η βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Μιλένα Αποστολάκη, εκφράζοντας την διαφωνία της στην απόφαση του πρωθυπουργού για το δημοψήφισμα.
4-Νοε-11	Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ έλαβε ψήφο εμπιστοσύνης στη βουλή με 153 ψήφους υπέρ
6-Νοε-11	Στη συνάντησή στο προεδρικό μέγαρο μεταξύ των Γεώργιου Παπανδρέου, Αντώνη Σαμαρά και Κάρουλου Παπούλια υπήρξε καταρχήν συμφωνία για κυβέρνηση συνεργασίας.
10-Νοε-11	Ολοκληρώθηκαν οι διεργασίες μεταξύ των κομματικών επιτελείων του ΠΑΣΟΚ, της ΝΔ και του ΛΑΟΣ. Νέος πρωθυπουργός επιλέχτηκε ο Λουκάς Παπαδήμος
11-Νοε-11	Ορκίστηκε η νέα κυβέρνηση του Λουκά Παπαδήμου
24-Ιαν-12	Διεξάγεται στη βουλή η ψηφοφορία για το πολυνομοσχέδιο του Υπουργείου Οικονομικών. Πολλά άρθρα καταψηφίζονται από βουλευτές του ΠΑΣΟΚ ενώ η διάταξη που αφορούσε την απελευθέρωση του ωραρίου των φαρμακείων καταψηφίστηκε και από βουλευτές των υπολοίπων κομμάτων της συγκυβέρνησης.
9-Φεβ-12	Κατέληξαν σε συμφωνία οι πολυήμερες συζητήσεις των αρχηγών των κομμάτων της συγκυβέρνησης, για το πακέτο μέτρων που απαιτεί η τρόικα, προκειμένου να προχωρήσει το νέο δανειακό πακέτο και το PSI.[199] Παρατήθηκε ο υφυπουργός εργασίας Γ. Κουτσούκος
10-Φεβ-12	Παρατήθηκε η αναπληρώτρια υπουργός Εξωτερικών Μαριλίζα Ξενογιαννακοπούλου[201] Επίσης υπέβαλαν τις παρατήσεις του οι υπουργοί του ΛΑΟΣ που συμμετείχαν στην συγκυβέρνηση.[202] Παρατήθηκε από τη βουλευτική του έδρα ο βουλευτής Άρτας του ΠΑΣΟΚ Παύλος Στασινός
11-Φεβ-12	Παρατήθηκαν οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ Π. Ζούνη και Δ. Βαρβαρίγος
12-Φεβ-12	Η Βουλή συζήτησε την πρόταση νόμου για τη συμφωνία του 2ου Μνημονίου («Εγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις για τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας») που υπέβαλε η κυβέρνηση Παπαδήμου. Η πρόταση υπερψηφίστηκε τις πρώτες πρωινές ώρες της 13ης Φεβρουάριου από 199 βουλευτές.
13-Φεβ-12	Μετά την ολοκλήρωση της ψηφοφορίας για τα νέα μέτρα που ολοκληρώθηκε τα μεσάνυχτα της Κυριακής 12 Φεβρουαρίου, διεγράφησαν 22 βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, 21 της Νέας Δημοκρατίας και 2 του ΛΑΟΣ που διαφοροποιήθηκαν από την απόφαση του κόμματός τους.[111] Ακολούθησαν οι παρατήσεις των βουλευτών του ΠΑΣΟΚ Μ. Τσόκλη και Α. Λαφαζάνη (13-02) από τις βουλευτικές τους έδρες, Την προηγούμενη μέρα είχε προηγηθεί η παραίτηση του βουλευτή της ΝΔ, Ν. Λέγκα (12-02).
9-Μαρ-12	Ολοκληρώθηκε το PSI με τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα να φτάνει το 95,7%
11-Απρ-12	Προκηρύχθηκαν εκλογές για τις 6 Μαΐου 2012
6-Μαΐ-12	Διεξάγονται οι εκλογές από τις οποίες δεν προέκυψε τελικά κυβέρνηση
16-Μαΐ-12	Ορκίζεται η υπηρεσιακή κυβέρνηση Παναγιώτη Πικραμένου
5-Ιουν-12	Ο γενικός δείκτης του χρηματιστηρίου Αθηνών κλείνει κάτω από τις 500 μονάδες
17-Ιουν-12	Διεξάγονται οι εκλογές οι οποίες οδήγησαν τελικά σε δημιουργία κυβέρνησης συνασπισμού με τη συμμετοχή της Νέας Δημοκρατίας, του ΠΑΣΟΚ και της ΔΗΜΑΡ
21-Ιουν-12	Ορκωμοσία της κυβέρνησης του Αντώνη Σαμαρά
26-Ιουν-12	Αναλαμβάνει Υπουργός Οικονομικών ο Γιάννης Στουρνάρας
5-Νοε-12	Κατατίθεται στη βουλή το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016, σε ένα άρθρο με τη διαδικασία του κατεπείγοντος
7-Νοε-12	Υπερψηφίστηκε το Μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα με 153 ψήφους

4.4 Τα βασικότερα προβλήματα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος

Μέσα από τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι ελληνικές τράπεζες ξεχωρίζουν:

- Η ανάληψη μεγάλων ποσών καταθέσεων, μεγέθους 80 δις ευρώ μεταξύ 2009 – 2011 (εκ των οποίων τα 55 δις είχαν αποσυρθεί από το τέλος του 2009), εξαιτίας της κρίσης και του φόβου για την πορεία της Ευρωπαϊκής και παγκοσμίας οικονομίας.
- Το μεγάλο μερίδιο των κρατικών ομολόγων στα τραπεζικά χαρτοφυλάκια, που είναι περίπου 60 δις ευρώ.
- Τα προβλήματα ρευστότητας και η μεγάλη εξάρτηση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος από την ΕΚΤ, καθώς αποτελεί σήμερα την κύρια πηγή χρηματοδότησης.
- Η σοβαρές πιέσεις από το πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων (PSI) και το ενδεχόμενο για μεγαλύτερο κούρεμα του Δημόσιου Χρέους.
- Οι σοβαρές ανάγκες ανακεφαλαιοποίησης μέσω ΤΧΣ – EFSM παρά τα πακέτα βοήθειας που έχουν ήδη δοθεί.
- Η συρρίκνωση των μετοχικών αξιών και των χρηματιστηριακών κεφαλαιοποιήσεων με συνέπεια την δυσχέρεια υλοποίησης μελλοντικών αυξήσεων κεφαλαίου.
- Η συνεχής αύξηση του ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε σχέση με το σύνολο των δανείων και το 2012. Η οικονομική ύφεση, η συνεχιζόμενη και αυξανόμενη φορολογία οδηγούν στην μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος και στην αδυναμία των νοικοκυριών να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους. Αυτό οδηγεί στην αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων μέσα στο 2012 περίπου στα 50 δις ευρώ (σύμφωνα με την πρόσφατη έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος).
- Τα τεραστία προβλήματα ρευστότητας είχαν ως αποτέλεσμα να μειωθεί η χρηματοδότηση των τραπεζών προς νοικοκυριά, επιχειρήσεις και στη Γενική Κυβέρνηση. Οι συνέπειες αυτής της μείωσης είναι: μείωση του δείκτη ιδιωτικής οικονομικής δραστηριότητας που θα οδηγήσει σε σημαντική συρρίκνωση του ΑΕΠ της χώρας. Αυτό με την σειρά του θα επηρεάσει αρνητικά την αγορά εργασίας (λόγω έλλειψης ρευστότητας). Η απασχόληση θα μειωθεί ενώ η ανεργία θα ανέλθει.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι η παρούσα οικονομική κρίση είναι μια σημαντική στιγμή για το μέλλον της παγκόσμιας διακυβέρνησης. Είμαστε μάρτυρες της μεγαλύτερης χρηματοπιστωτικής κρίσης της τελευταίας εκατονταετίας. Το γεγονός ότι η σημερινή οικονομία έχει μεγαλύτερο παγκοσμιοποιημένο χαρακτήρα στην κίνηση του κεφαλαίου σε σχέση με το παρελθόν, κάνει την κρίση αυτή πιο σοβαρή τόσο στις επιπτώσεις όσο και στους τρόπους αντιμετώπισής της. Η χρηματοπιστωτική κρίση έχει επηρεάσει την πραγματική οικονομία με αρνητικές συνέπειες σε όλο σχεδόν το φάσμα της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Σε επίπεδο επιχειρήσεων η εν' λόγω κρίση εκδηλώνεται με μία σειρά από δυσμενείς συνθήκες όπως πτώση της ζήτησης των προϊόντων και υπηρεσιών, πίεση για χαμηλότερες τιμές και μεγαλύτερη πίστωση, ενώ παρουσιάζονται έντονα προβλήματα είσπραξης απαιτήσεων αλλά και εξόφλησης υποχρεώσεων με παράλληλη προβληματική και ελλιπή χρηματοδότηση από τις τράπεζες.

Είναι γεγονός ότι ενώ η χρηματοπιστωτική κρίση είχε ως αφετηρία την οικονομία των ΗΠΑ, η παγκοσμιοποίηση ήταν ικανή να μεταφέρει την κρίση ραγδαία σε όλη την υφήλιο ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο ένα αυστηρότερο πλαίσιο λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών αγορών μέσω της δημιουργίας ενός ενιαίου παγκόσμιου εποπτικού φορέα ή τη στενότερη συνεργασία ανάμεσα στις εποπτικές αρχές της ΕΕ, των ΗΠΑ καθώς και άλλων μεγάλων οικονομιών.

Είναι σημαντικό για την ΕΕ στο σύνολό της να ασκήσει επεκτατική δημοσιονομική πολιτική, προωθώντας τα μεγάλα αναπτυξιακά έργα για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και την προώθηση της ανάπτυξης με απώτερο στόχο τη γρήγορη και αποτελεσματική καταπολέμηση της οικονομικής κρίσης. Είναι επίσης σημαντικό να επισημανθεί ότι, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικών κρίσεων, θα πρέπει να υπάρχει στενή και αρμονική συνεργασία ανάμεσα στις νομισματικές και δημοσιονομικές αρχές για τον καλύτερο συντονισμό και προώθηση στόχων και μέτρων από κοινού.

Όσον αφορά την ελληνική πραγματικότητα, η εκδήλωση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης οδήγησε στην κρίση χρέους, με αποτέλεσμα την παρατεταμένη ύφεση και τη μείωση της οικονομικής δραστηριότητας. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα έπρεπε να αναπροσαρμόσει τις δραστηριότητές του αρχικά στην αντιμετώπιση ενός παγκοσμίου αρνητικού παράγοντα και έπειτα στην αντιμετώπιση της υποχώρησης του

ΑΕΠ που προκλήθηκε από τον εκτροχιασμό του κρατικού ελλείμματος και του κρατικού χρέους.

Οι τράπεζες, όπως ξεκάθαρα εμφανίστηκε στην ανάλυση των δραστηριοτήτων τους που πραγματοποιήθηκε στο δεύτερο μέρος, δεν ήταν εκτεθειμένες σε παράγωγα προϊόντα υψηλού ρίσκου, αλλά επηρεάστηκαν αρνητικά από την αύξηση του κόστους χρηματοδότησής τους.

Το αποτέλεσμα αυτής της αύξησης ήταν η μείωση της ρευστότητάς τους. Ταυτόχρονα, λόγω της ύφεσης της αγοράς αυξήθηκε το ποσοστό των δανείων σε καθυστέρηση, με αποτέλεσμα την αύξηση των φόβων για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών.

Για την αντιμετώπιση των δύο αυτών βασικών προβλημάτων, οι ελληνικές τράπεζες προχώρησαν ή προχωρούν σε αυξήσεις μετοχικών κεφαλαίων, εκδόσεις ομολογιακών δανείων, αύξηση των προβλέψεων μη αποπληρωθέντων δανείων, μείωση του λειτουργικού τους κόστους, επέκταση των επενδύσεών τους στις αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, εφόσον σε αυτές τις αγορές εμφανίζονται ευοίωνες προοπτικές, ενώ πολλές από αυτές χρησιμοποίησαν και τον κρατικό μηχανισμό στήριξης του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Όλες αυτές οι ενέργειες συνέβαλαν στην διατήρηση ικανοποιητικού επιπέδου κεφαλαιακής επάρκειας και ρευστότητας.

Συμπερασματικά, το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα αναπροσαρμόζεται κατόπιν της παγκόσμιας κρίσης. Νέοι αυστηρότεροι κανόνες ρυθμίζουν το πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζικών ιδρυμάτων, ενώ συνεννοήσεις για επεκτάσεις, συγχωνεύσεις και εξαγορές βρίσκονται επί τάπητος. Η ελληνική τραπεζική αγορά επηρεάστηκε αρνητικά από τις παγκόσμιες αρνητικές συνθήκες, ενώ η κρίση χρέους της ελληνικής οικονομίας επιδείνωσε περαιτέρω τις συνθήκες λειτουργίας τους. Η αναδιάρθρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, είτε με συγχωνεύσεις και εξαγορές είτε με αυξήσεις μετοχικών κεφαλαίων, αυτή τη στιγμή εμφανίζεται ως η μοναδική λύση ισχυροποίησης του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγγελόπουλος, Π., (2008), Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Β έκδοση. Αθήνα, Σταμούλης.

Blanchard, O., Johnson D., 2012, Macroeconomics: A European Perspective. Prentice Hall.

Γλύκας Μ., Ξηρογιάννης Γ., Σταϊκούρας Χ., (2006), Οργάνωση και Διοίκηση Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων. Αθήνα, Παπαζήσης.

Γεωργόπουλος, Α. (2004), Παραδόσεις του μαθήματος «Χρηματοοικονομική & Λογιστική ανάλυση των τραπεζών», Πανεπιστήμιο Πατρών, <http://www.scribd.com/doc/92675858>

Ελληνική Ένωση Τραπεζών, (2011), Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2010. <http://www.hba.gr/Index.asp?Menu=14>.

Eurobank Research Οικονομία & Αγορές, (2012), Ελληνικό τραπεζικό σύστημα, μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας και χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας», Τόμος VII, 2012 Τεύχος 1 (Μάιος 2012).

Eurobank Research Οικονομία & Αγορές (2010), Οι επιπτώσεις στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα από την Υπαγωγή της Ελλάδας στον Μηχανισμό Στήριξης ΕΕ/ΔΝΤ» Τόμος V, Τεύχος 2, (Απρίλιος 2010)

Eurobank Research, Οικονομία & Αγορές, (2009), Κ κρίση του 2007 – 2009: Τα αίτια, η αντιμετώπιση και οι προοπτικές. Τόμος IV, Τεύχος 8, (Δεκέμβριος 2009)

EUROBANK (2011), Ετήσιος Απολογισμός. <http://www.eurobank.gr/online/home/generic.aspx?id=12&mid=342&lang=gr>.

Ίδρυμα οικονομικών και βιομηχανικών ερευνών (IOBE), (2010), Η Ελληνική Οικονομία. Τεύχος 02/10, Αριθμός τεύχους 60, Ιούλιος 2010 (<http://www.iobe.gr>),

Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ (2011), Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2011.

Καραβίας, Φ., Μονοκρούσος Π., Μαλλιαρόπουλος Δ., Αναστασάτος Τ., (2012), Ελληνικό τραπεζικό σύστημα, μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας και χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας. Eurobank Research Οικονομία & Αγορές, Τόμος VII, Τεύχος 1, (Μάιος 2012). <https://docs.google.com/document/d/1W7Z7W4JhKGgCHVWJDcTmDu3lf7RuJ0wvLYGXqQgXmDk/edit?pli=>

Κιόχος Π., Παπανικολάου Γ., (2008), Χρήμα, Πίστη Τράπεζες. Αθήνα Ελληνικά Γράμματα.

Κυριαζόπουλος Γ., Μαυρίδης Δ., Πετρόπουλος Δ., Χλιάρας Χ., (2010), Διασυνοριακές Εξαγορές και Συγχωνεύσεις Ελληνικών Τραπεζών σε Χώρες των Βαλκανίων μετά την Εισαγωγή του Ευρώ στην Ελλάδα. Η Επίδραση αυτών των Εξαγορών και Συγχωνεύσεων

στον R.O.E. και R.O.A. των Ελληνικών Τραπεζών. Πρακτικά Συνεδρίου ΕΣΔΟ 2010 (http://esdo.teilar.gr/files/proceedings/2010/ORAL/16_final.pdf).

Μαριάς Ν., (2010), Το νέο μνημόνιο, η μαύρη βίβλος για την Ελλάδα. Αθήνα, εκδόσεις επίκαιρα.

Μιχαλόπουλος, Γ., (2011), Χρηματοδότηση των ελληνικών τραπεζών στην διάρκεια της κρίσης. Συλλογικός Τόμος της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, Ενότητα Γ: Κρίση και ελληνικές τράπεζες. <http://62.1.43.74/5Ekdosis/UplPDFs//syllogikostomos/12-c%20Michalopoulos%20229-246.pdf>.

Τομάρας, Π. (2003), Τραπεζικό Μάρκετινγκ. Αθήνα, Πέτρος Τομάρας.

Τράπεζα της Ελλάδος, (2010), Νομισματική πολιτική 2009 – 2010. Μάρτιος 2010

Τράπεζα της Ελλάδος, (2012), Έκθεση του διοικητή για το έτος 2011. Απρίλιος 2012.

ΤΡΑΠΕΖΑ ALPHA BANK (2011), Απολογισμός δραστηριοτήτων 2011. <https://www.alpha.gr/page/default.asp?la=1&id=57>

Αγροτική Τράπεζα (2011), Ετήσια Οικονομική Έκθεση. http://www.atbank.gr/NR/rdonlyres/574666C8-7465-4F70-A2A6-F0B7B8E971CF/0/ethsiaoiko_ekth_2011.pdf

Ιστοσελίδες:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ: <http://www.hba.gr/Index.asp?Menu=14>

Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς www.hcmc.gr

Σ.Ο.Ε.Λ. www.soel.gr, www.cebs.org

www.express.gr

www.economia.gr

www.avgi.gr

www.icap.gr

www.in.gr

www.hba.gr

www.tovima.gr

Ιστοσελίδες Τραπεζών:

URL: <http://www.nbg.gr>,

URL: <http://www.emporiki.gr>,

URL: <http://www.alpha.gr>,

URL: <http://www.geniki.gr>,

URL: <http://www.bankofattica.gr>,

URL: <http://www.piraeusbank.gr>

URL: <http://www.eurobank.gr>,

URL: <http://www.millenniumbank.gr>

URL: <http://www.proton.gr>

URL: <http://www.probank.gr>

URL: <http://www.panelliniabank.gr>
URL: <http://www.credicom.gr>
URL: <http://www.ttbank.gr>
URL: <http://www.ioanninabank.gr>
URL: <http://www.laiki.gr>
URL: <http://www.hsbc.gr>
URL: <http://www.citibank.gr/>
URL: <http://www.bankofcyprus.gr>
URL: <http://www.hellenicbank.gr>
URL: <http://www.saxobank.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1 : Η λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος	16
Διάγραμμα 2 : Επέκταση δραστηριότητας Ελληνικών τραπεζών σε διάφορες χώρες του κόσμου	18
Διάγραμμα 3 : Καταθέσεις και <i>repos</i> των μη NXI στα NXI στην Ελλάδα (εκτός της Τράπεζας της Ελλάδος).	19
Διάγραμμα 4 : Καταθέσεις νοικοκυριών και επιχειρήσεων στις ελληνικές Τράπεζες	80
Διάγραμμα 5 : Χρηματοδότηση κατοίκων εσωτερικού Απρίλιος 2011.....	82
Διάγραμμα 6 : Δάνεια προς ιδιώτες και επιχειρήσεις	83
Διάγραμμα 7 : Κέρδη μετά από φόρους των ελληνικών τραπεζών και των ομίλων τους	87
Διάγραμμα 8 : Μη εξυπηρετούμενα δάνεια	89
Διάγραμμα 9 : Συνολική αξία τραπεζικών μετόχων στο ελληνικό χρηματιστήριο	91
Διάγραμμα 10 : Πορεία μεγάλων εμπορικών τραπεζών	92
Διάγραμμα 11 : FTSE XA – XAK Τραπεζικός Δείκτης και Γενικός Δείκτης	92
Διάγραμμα 12 : Δημοσιονομικό Χρέος της Κυβέρνησης	101
Διάγραμμα 13 : Δείκτες απόδοσης μετά από τις υποβαθμίσεις των οίκων αξιολόγησης	106
Διάγραμμα 14 : Η αντίδραση της αγοράς μετά την έκθεση της Fitch 23/02/2010.....	107
Διάγραμμα 15 : Η αντίδραση της αγοράς μετά την έκθεση της Moody's 03/03/2010....	108
Διάγραμμα 16 : Η αντίδραση της αγοράς μετά την έκθεση της S&P 16/03/2010.....	108
Διάγραμμα 17 : Η αντίδραση της αγοράς μετά την έκθεση της Fitch 09/04/2010.....	110
Διάγραμμα 18 : Επιδόσεις της αγοράς μετά τις υποβαθμίσεις της Moody's (10/05/2011) και S&P (05/11/2011).....	114

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1 : Πιστωτικά Ιδρύματα σε λειτουργία με έδρα στην Ελλάδα (Μάρτιος 2013) Τράπεζα της Ελλάδος Πίνακας εποπτευόμενων ιδρυμάτων (Νοέμβριος 2012)	23
Πίνακας 2 : Πιστωτικά ιδρύματα που παρέχουν στην Ελλάδα υπηρεσίες εξ αποστάσεως	26
Πίνακας 3 : Λοιπές Εταιρείες του χρηματοπιστωτικού συστήματος	28
Πίνακας 4 : Καταθέσεις και γeros στα ΝΧΙ στην Ελλάδα (εκτός της Τράπεζας της Ελλάδος) υπόλοιπα τέλους περιόδου, σε εκατ. Ευρώ).....	78
Πίνακας 5 : Καταθέσεις και γeros των μη ΝΧΙ στα ΝΧΙ στην Ελλάδα (εκτός της Τράπεζας της Ελλάδος) υπόλοιπα τέλους περιόδου, σε εκατ. Ευρώ)	79
Πίνακας 6 : Αποτελέσματα χρήσεως ελληνικών εμπορικών τραπεζών (σε εκατομμύρια ευρώ)	85
Πίνακας 7 : Αποτελέσματα χρήσεως ελληνικών εμπορικών τραπεζικών ομίλων (σε εκατομμύρια ευρώ)	86
Πίνακας 8 : Υποβάθμιση Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2009.....	105
Πίνακας 9 : Υποβάθμιση Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το πρώτο τρίμηνο του 2010	107
Πίνακας 10 : Υποβάθμιση Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2010.....	109
Πίνακας 11 : Υποβάθμιση Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το τρίτο τρίμηνο του 2010	111
Πίνακας 12 : Υποβάθμιση Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2010	111
Πίνακας 13 : Υποβάθμιση Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το πρώτο τρίμηνο του 2011	112
Πίνακας 14 : Υποβάθμιση Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2011.....	113
Πίνακας 15 : Υποβάθμιση Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος κατά το τρίτο τρίμηνο του 2011	115